

Μηχανισμός Καταγραφής
Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΠΩΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	11
I. Ταυτότητα του Μηχανισμού Καταγραφής	11
II. Μεθοδολογία του Μηχανισμού Καταγραφής.....	13
<i>i. Ορισμός περιστατικού ΑΑΕ</i>	14
<i>ii. Προσωπική συνέντευξη</i>	14
<i>iii. Συναινέση</i>	14
<i>iv. Ενιαία Φόρμα Καταγραφής περιστατικού ΑΑΕ</i>	14
<i>v. Ποιοτικός έλεγχος καταγραφών</i>	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ	18
I. Modus Operandi	18
II. Περιστατικά στον Έβρο	20
A. Δεδομένα για τον εντοπισμό των φερόμενων θυμάτων	21
B. Δεδομένα για την κράτηση/περιορισμό μετακίνησης των φερόμενων θυμάτων.	24
Γ. Δεδομένα για την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης.	27
III. Περιστατικά στη θάλασσα	30
A. Δεδομένα για τον εντοπισμό των φερόμενων θυμάτων	30
B. Δεδομένα για την κράτηση/περιορισμό μετακίνησης των φερόμενων θυμάτων.	33
Γ. Δεδομένα για την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης.	37
IV. Δείκτες Ατυπικότητας	40
V. Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	43
VI. Αποδεικτικά Στοιχεία.....	46
VII. Νομικές Ενέργειες των φερόμενων θυμάτων.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ.....	49
I. Αποφάσεις Προσωρινών Μέτρων (R39) του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).....	49
II. Μαρτυρίες παιδιών	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ.....	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΑΥΤΟΥΣΙΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – ΑΥΤΟΥΣΙΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ	60

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει τα δεδομένα και τα ευρήματα του Μηχανισμού Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών (στο εξής *Μηχανισμός Καταγραφής*) που προκύπτουν από τις μαρτυρίες που κατέγραψε το 2022 μέσω προσωπικών συνεντεύξεων με φερόμενα θύματα περιστατικών άτυπων αναγκαστικών επιστροφών που αναφέρεται ότι συνέβησαν την τριετία 2020 – 2022.¹ Η παρούσα έκθεση αποτελεί συνέχεια της Ενδιάμεσης Έκθεσης που δημοσίευσε ο Μηχανισμός Καταγραφής τον Ιανουάριο 2023.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα προχωρήσουμε στην ανάλυση των στοιχείων σχετικά με τις αναφερόμενες άτυπες αναγκαστικές επιστροφές πολιτών τρίτων χωρών, όπως προκύπτουν από τις καταγραφές των μαρτυριών των ίδιων των φερόμενων θυμάτων. Χρησιμοποιούμε τον όρο Άτυπες Αναγκαστικές Επιστροφές (στο εξής *ΑΑΕ*) ως τεχνικό όρο για να αναφερθούμε στις επαναπροωθήσεις αιτούντων άσυλο και προσφύγων, αλλά και σε κάθε άλλη μορφή αναγκαστικής απομάκρυνσης πολιτών τρίτων χωρών από την ελληνική επικράτεια που γίνεται παράτυπα, δηλαδή κατά παρέκκλιση των νόμιμων διαδικασιών για τις απομακρύνσεις πολιτών τρίτων χωρών. Η τεχνική γλώσσα που επιστρατεύεται σε όλη την έκταση της Έκθεσης στοχεύει στην ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών ευρημάτων σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος και βάθος και στην ακριβέστερη αποτύπωση των τάσεων και των συμπερασμάτων. Στα Παραρτήματα, ωστόσο, της παρούσας Έκθεσης όπου παρατίθενται αποσπάσματα από τις μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων τη σκυτάλη αναλαμβάνει ο αυθεντικός λόγος των ίδιων. Προειδοποιούμε εξ αρχής ότι σε πολλές από αυτές προβάλλει έντονα η προσωπική αγωνία, το στρες και η οδύνη των φερόμενων θυμάτων από τις αναφερόμενες απώλειες

¹ Η ανάδειξη του φαινομένου των ΑΑΕ έχει αποτελέσει επίμονη δραστηριότητα διεθνών οργανισμών, ευρωπαϊκών οργάνων, ανθρωπιστικών οργανώσεων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και εκπροσώπων του Τύπου. Οι προσπάθειές τους έχουν αποτυπωθεί σε περιοδικές ή ετήσιες εκθέσεις, σε ανακοινώσεις και δελτία τύπου, και σε εκτενή ρεπορτάζ με υψηλό επίπεδο τεκμηρίωσης. Βλ. ενδεικτικά:

- i. Την ανακοίνωση του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σχετικά με αναφερόμενα περιστατικά ΑΑΕ στην Ελλάδα 21/02/2022, διαθέσιμη σε <https://www.unhcr.org/news/news-releases/news-comment-unhcr-warns-increasing-violence-and-human-rights-violations>
- ii. Το Δελτίο Τύπου του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΙΟΜ – ΔΟΜ) σχετικά με αναφερόμενα περιστατικά ΑΑΕ στην Ελλάδα 11/06/2020, διαθέσιμο σε: <https://www.iom.int/news/iom-alarmed-over-reports-pushbacks-greece-eu-border-turkey>
- iii. Την έκθεση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) «Στα Σύνορα της Ευρώπης: Μεταξύ Ατιμωρησίας και Ποινικοποίησης» 02/03/2023, διαθέσιμη σε: <https://www.gcr.gr/el/ekdoseis-media/reports/item/2110-at-europe-s-borders-between-impunity-and-criminalization>
- iv. Την έκθεση των Γιατρών Χωρίς Σύνορα (ΓΧΣ) «Σε κοινή θέα: Το ανθρώπινο κόστος των μεταναστευτικών πολιτικών και των βίαιων πρακτικών στα ελληνικά θαλάσσια σύνορα», Νοέμβριος 2023, διαθέσιμη σε: <https://msf.gr/magazine/ellada-aitoyntes-asylo-anaferoyn-xylodarmoyis-exeytelistikes-somatikes-ereynes-kai>
- v. Τις περιοδικές και ειδικές εκθέσεις του Border Monitoring Violence Network (BMVN), διαθέσιμες σε <https://borderviolence.eu/>
- vi. Τις εκθέσεις της πρωτοβουλίας Protecting Rights at Borders (PRAB), διαθέσιμες σε <https://pro.drc.ngo/resources/documents/prab-reports/>
- vii. Τις έρευνες της δημοσιογραφικής ομάδας Lighthouse Reports για περιστατικά ΑΑΕ στην Ελλάδα και άλλες βαλκανικές χώρες, διαθέσιμες σε <https://www.lighthousereports.com/>
- viii. Τις έρευνες της δημοσιογραφικής ομάδας Solomon για περιστατικά ΑΑΕ στην Ελλάδα, διαθέσιμες σε <https://wearesolomon.com/el/>.
- ix. Τα ρεπορτάζ της δημοσιογραφικής ομάδας Inside Story για περιστατικά ΑΑΕ στην Ελλάδα, διαθέσιμες σε <https://insidestory.gr/>

και τις καταγγελλόμενες πράξεις βίας και συνίσταται η ανάγνωσή τους να γίνει με τη δέουσα προφύλαξη του αναγνώστη.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, όπως και στις άλλες χώρες που τα σύνορα τους αποτελούν και τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, οι Αρχές έχουν επιφορτιστεί με τον διπλό ρόλο της άσκησης επιτήρησης και ελέγχου τόσο των εθνικών συνόρων όσο και των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Ανάλογα με τη γεωγραφική προέλευση των μετακινούμενων πληθυσμών, οι τροχιές τους συναντούν την Ελλάδα τόσο στην Ανατολική όσο και στη Νότια είσοδο προς το έδαφος των χωρών της ΕΕ. Η γεωγραφική αυτή ιδιαιτερότητα της χώρας συμπληρώνεται από τη μεγάλη γραμμή θαλάσσιων συνόρων της νησιωτικής επικράτειας που στα ακρότατα όριά της βρίσκεται σε εγγύτητα με τις ακτές της Τουρκίας, η οποία διατηρεί στο έδαφός της το μεγαλύτερο πληθυσμό προσφύγων² την τελευταία δεκαετία. Ταυτόχρονα, ευρύτερες γεωπολιτικές περιπλοκές στο χώρο της ανατολικής Μεσογείου συρρέουν με ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας για την Ελλάδα που προκύπτουν ανάμεσα σε άλλα και από τις σχέσεις έντασης με τη γειτονική Τουρκία.³ Σε μια τέτοια δίνη πολλαπλών πιέσεων η απόκριση των Αρχών οφείλει να διασφαλίζει τόσο την αποτελεσματική επιτήρηση και έλεγχο των εθνικών συνόρων που είναι και τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ όσο και την αποτελεσματική πρόσβαση στη διεθνή προστασία των αιτούντων άσυλο που εισέρχονται στο έδαφος κρατών-μελών της ΕΕ, την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών για την υποδοχή και την ταυτοποίηση πολιτών τρίτων χωρών, και τον σεβασμό της ΕΣΔΑ και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Καθώς δημοσιεύουμε την παρούσα Ετήσια Έκθεση 2022 απευθύνουμε πρόσκληση σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, Αρχές και Σώματα Ασφαλείας, Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Θεσμούς, Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και Τοπικούς Φορείς σε έναν ανοιχτό διάλογο και σε συνεχή συνεργασία, με σκοπό τη συλλογική δέσμευση στην προσπάθεια αντιμετώπισης των προκλήσεων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και την υποδοχή και ένταξη στην ελληνική κοινωνία και την ΕΕ των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων.

Μέσα από την ενδελεχή εξέταση των μαρτυριών που έχει συλλέξει ο Μηχανισμός Καταγραφής, την αποτύπωση των τάσεων και τα συγκριτικά δεδομένα που θα προκύψουν από τις μελλοντικές εκθέσεις του Μηχανισμού Καταγραφής, επιθυμούμε να συμβάλουμε σε μια ειλικρινή επισκόπηση των πρακτικών που διαμορφώνονται για να αντιμετωπίσουν την περίπλοκη πραγματικότητα της μετανάστευσης, και επιθυμούμε να συμβάλουμε σε μια ενημερωμένη, συμπονετική και δίκαιη προσέγγιση της μετανάστευσης που αντανακλά κοινές αξίες του πολιτισμού και της ανθρωπότητας.

² Σύμφωνα με επικαιροποιημένα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η Τουρκία φιλοξενεί 3,4 εκατομμύρια πρόσφυγες στο έδαφός της. Βλ. UNHCR's Refugee Population Statistics Database, διαθέσιμο σε: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>.

³ Βλ.: Τριαντάφυλλος Καρατράντος, «Migration and Security: The Case of Greece», στο T. Joensen - I. Taylor, (eds.), *Small States and the European Migration Crisis: Challenges and Responses*, Palgrave Macmillan, 2021. Τριαντάφυλλος Καρατράντος: «Ελληνική εξωτερική πολιτική και περιφερειακές προκλήσεις ασφάλειας» στο Π. Τσάκωνας, *Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική*, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2021. Τριαντάφυλλος Καρατράντος: «Οι επιπτώσεις των μεταναστευτικών πιέσεων στην ασφάλεια» στο Σ. Ντάλης, *MARE NOSTRUM: Μετατοπίσεις ισχύος στον γεωπολιτικό χάρτη της Μεσογείου*, Εκδόσεις Παπαζήση, Σεπτέμβριος 2020.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (στο εξής ΕΕΔΑ) παρουσίασε σε Συνέντευξη Τύπου που δόθηκε στα γραφεία της στις 24 Ιανουαρίου 2023 την πρώτη Ενδιάμεση Έκθεση του Μηχανισμού Καταγραφής.⁴ Στη Συνέντευξη Τύπου παρουσιάστηκε ο τρόπος λειτουργίας του Μηχανισμού Καταγραφής και η μεθοδολογία που ακολουθεί στις καταγραφές, και παρουσιάστηκαν περιληπτικά κάποια στοιχεία που αφορούν τις καταγραφές του 2022.

Η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ παρουσίασε τον Μηχανισμό Καταγραφής, ενώ τη Μεθοδολογία του και τα βασικά συμπεράσματα της πρώτης Ενδιάμεσης Έκθεσης παρουσίασε ο Επόπτης του Μηχανισμού Καταγραφής. Στο πάνελ της παρουσίασης συμμετείχαν και έλαβαν το λόγο ο Διευθυντής του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA) μέσω βιντεοσκοπημένου μηνύματος, η Εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) στην Ελλάδα, ο Επικεφαλής του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) στην Ελλάδα και Περιφερειακός Συντονιστής Έκτακτης Βοήθειας, και ο Αναπληρωτής Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Deputy Fundamental Rights Officer of the European Border and Coast Guard Agency – Frontex).

Η παρουσίαση της Ενδιάμεσης Έκθεσης πλαισιώθηκε από τις Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις (στο εξής ΜΚΟ) που έχουν την ιδιότητα του Μέλους του Μηχανισμού Καταγραφής, σύμφωνα με την Ιδρυτική του Πράξη, και υλοποιούν το έργο του εντοπισμού των φερόμενων θυμάτων και της καταγραφής των μαρτυριών τους για τους σκοπούς του Μηχανισμού Καταγραφής.

Η ίδρυση του Μηχανισμού Καταγραφής και η παρουσίαση της Ενδιάμεσης Έκθεσής του, έτυχαν θετικής υποδοχής από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (στο εξής ΥπΜΑ), το οποίο με ανακοίνωσή του υπογράμμισε την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός αξιόπιστου μηχανισμού καταγραφής μαρτυριών για περιστατικά ΑΑΕ.⁵ Στους μήνες που ακολούθησαν ο Μηχανισμός Καταγραφής έχει αποτυπωθεί στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission) για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα 2023⁶ ως θετική εξέλιξη που θα συμβάλει στην ενίσχυση της λογοδοσίας για αναφερόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων ΑΑΕ, ενώ στην Επισκόπηση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (EU Agency for Fundamental Rights – FRA) για τα Επιτεύγματα και τις Συνεχείς Προκλήσεις στο Άσυλο και τη Μετανάστευση (2015 – 2023),⁷ η ίδρυση και η λειτουργία του Μηχανισμού Καταγραφής έχουν επισημανθεί ως καλή πρακτική διαφάνειας για τις αναφερόμενες καταγγελίες.

Με το άρθρο 49 και το άρθρο 50 του Ν. 4960/22 συστήθηκε στο ΥπΜΑ η θέση του Υπεύθυνου Προστασίας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (στο εξής Υπεύθυνος Προστασίας) και η Ειδική Επιτροπή για τη Συμμόρφωση με τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (στο εξής Ειδική Επιτροπή), αντίστοιχα. Με τις ίδιες διατάξεις προβλέφθηκε η συμμετοχή της Προέδρου της ΕΕΔΑ ή οριζόμενου από αυτή προσώπου ως μέλος στη σύνθεση της Πενταμελούς Επιτροπής Αξιολόγησης για την επιλογή του προσώπου του

⁴ Δελτίο Τύπου ΕΕΔΑ 24/01/2023: Παρουσίαση του Μηχανισμού Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών και της πρώτης Ενδιάμεσης Έκθεσής του: <https://nchr.gr/ta-nea-mas/1543-deltio-tyπου-parousiasi-tou-mixanismo-y-katagrafis-peristatikon-atypon-anagkastikon-epistrofon-kai-tis-protis-endiamesis-ekthesis-tou.html>. Η Ενδιάμεση Έκθεση είναι προσβάσιμη μέσω της ιστοσελίδας της ΕΕΔΑ, <https://nchr.gr/ektheseis.html>.

⁵ Βλ. Σχόλιο Γραφείου Τύπου ΥπΜΑ, 24/01/2023, <https://migration.gov.gr/scholio-grafeio-tyπου-y-poyrgeio-y-metanasteysis-kai-asyloy/>.

⁶ 2023 Rule of Law Report - Country Chapter on the rule of law situation in Greece, διαθέσιμο σε: https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/21_1_52575_coun_chap_greece_en.pdf

⁷ FRA – EU Agency for Fundamental Rights: Asylum and migration: Progress achieved and remaining challenges, διαθέσιμο σε: <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/migration-progress-challenges>.

Υπεύθυνου Προστασίας και στη σύνθεση της Ειδικής Επιτροπής. Η ΕΕΔΑ με παρεμβάσεις της προς το ΥπΜΑ έχει επισημάνει ότι οι ανωτέρω νομοθετικές παρεμβάσεις δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού παρακολούθησης του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ η συμμετοχή της ΕΕΔΑ στη σύνθεση της Ειδικής Επιτροπής ως μέλος της δεν συνάδει με τον ανεξάρτητο συμβουλευτικό ρόλο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που αποδίδει στην ΕΕΔΑ η ιδρυτική της νομοθεσία.⁸ Επιπλέον, επιφυλάξεις για τη συμμετοχή του στις ανωτέρω Επιτροπές του ΥπΜΑ εξέφρασε και ο Συνήγορος του Πολίτη.⁹

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την Ετήσια Έκθεση του Μηχανισμού Καταγραφής για το 2022. Το περιεχόμενό της παρουσιάστηκε στις 16/11/2023 στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, η οποία συζήτησε τα ποσοτικά και ποιοτικά της ευρήματα και επιβεβαίωσε τα συμπεράσματα¹⁰ και τις συστάσεις¹¹ που περιέχονται σε αυτή. Στις σελίδες που ακολουθούν θα παρουσιαστούν σε πλήρη έκταση όλα τα δεδομένα που προκύπτουν από τις καταγραφές που έγιναν το 2022 και παρουσιάστηκαν εν συντομία στην Ενδιάμεση Έκθεση του Μηχανισμού Καταγραφής που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο 2023.

Ο Μηχανισμός Καταγραφής έχει καταγράψει, μεταξύ Φεβρουαρίου 2022 και Δεκεμβρίου 2022 μέσα από προσωπικές συνεντεύξεις με 43 φερόμενα θύματα, μαρτυρίες για 50 περιστατικά ΑΑΕ που κατά τους ισχυρισμούς των φερόμενων θυμάτων συνέβησαν από τον Απρίλιο 2020 μέχρι και τον Οκτώβριο 2022.

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 50 περιστατικά, το πλήθος των φερόμενων θυμάτων ανέρχεται κατ' ελάχιστον σε 2157 άτομα.¹² Οι χώρες καταγωγής των φερόμενων θυμάτων είναι ανάμεσα σε αυτές με τα μεγαλύτερα ποσοστά αναγνώρισης καθεστώτος διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα και την ΕΕ (Συρία, Παλαιστίνη, Τουρκία, Αφγανιστάν, Ιράκ, Ιράν, Σομαλία, Καμερούν, Μάλι και Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό).¹³

Η πλειοψηφία των φερόμενων θυμάτων είναι μη-καταγεγραμμένοι αιτούντες άσυλο οι οποίοι ισχυρίστηκαν ότι τα στοιχεία τους δεν έχουν καταγραφεί ποτέ από τις ελληνικές Αρχές και απομακρύνθηκαν παράτυπα και αναγκαστικά στην Τουρκία. Επισημαίνεται η περίπτωση 6 πολιτών Τουρκίας μη-καταγεγραμμένων αιτούντων άσυλο που ισχυρίστηκαν ότι εγκατέλειψαν τη χώρα καταγωγής τους εξαιτίας κινδύνου δίωξης που συνδέεται με τις πολιτικές τους πεποιθήσεις και ήρθαν στην Ελλάδα με σκοπό να καταθέσουν αιτήματα ασύλου.¹⁴ Τα πρόσωπα αυτά ισχυρίστηκαν ότι

⁸ Βλ.: Επιστολή της ΕΕΔΑ προς τον Γ.Γ. Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υποδοχής και Ασύλου ΥπΜΑ, 21/10/2022 <https://www.nchr.gr/%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1/1496-sxedio-epistolis-tis-eeda-pros-ton-g-g-tou-ypourgeiou-metanastefsis-kai-asylou.html>, και Επιστολή της ΕΕΔΑ προς τον Γ.Γ. Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υποδοχής και Ασύλου ΥπΜΑ, 11/04/2022, <https://www.nchr.gr/ta-nea-mas/1597-epistoli-tis-eeda-pros-ton-g-g-metanastefstikis-politikis-ypodoxis-kai-asylou.html>

⁹ Βλ. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη στον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου, 29/07/2022 <https://www.synigoros.gr/el/category/deltia-typou/post/epifyla3eis-toy-synhgoroy-toy-polith-gia-th-symmetoxh-toy-se-epitropes-toy-ypourgeiou-metanasteyshs-kai-asyloy>.

¹⁰ Βλ. κατωτέρω Κεφάλαιο 6, σελ. 51 επ.

¹¹ Βλ. κατωτέρω Κεφάλαιο 7, σελ. 53 επ.

¹² Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 3, σελ 15 επ.

¹³ Βλ. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, [Εννημερωτικό Σημείωμα Α΄ Νοεμβρίου 2022](#), και ΕΥΑΑ, [Latest Asylum Trends](#), Οκτώβριος 2022.

¹⁴ Σύμφωνα με τις [Πρόσφατες Τάσεις για το Άσυλο](#) που δημοσίευσε ο Οργανισμός Ασύλου της ΕΕ (ΕΥΑΑ) τον Οκτώβριο του 2022, ο αριθμός αιτήσεων ασύλου που κατατέθηκε σε χώρες της ΕΕ από πολίτες Τουρκίας ήταν τέτοιος που κατέταξε την

υπέστησαν ΑΑΕ απευθείας στη χώρα τους, όπου υπέστησαν ή κινδύνευαν να υποστούν διώξεις (Τουρκία), δίχως δυνατότητα πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου και χωρίς καμία εκτίμηση για τις ανάγκες διεθνούς προστασίας τους εξαιτίας κινδύνου δίωξης στην Τουρκία και ως εκ τούτου, τα περιστατικά αυτά αποτελούν άμεση παραβίαση της αρχής της μη-επαναπροώθησης που είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της προσφυγικής προστασίας.

Υπάρχουν, επίσης, 5 φερόμενα θύματα που ισχυρίστηκαν ότι πριν την απομάκρυνσή τους είχαν καταγραφεί από τις ελληνικές Αρχές ως αιτούντες/σες άσυλο και το αίτημά τους εκκρεμούσε. Πρόκειται για αιτούντες άσυλο με καταγωγή από τη Συρία, το Ιράκ, και την Τουρκία, οι οποίοι ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν ΑΑΕ στην Τουρκία, παρά το γεγονός ότι το αίτημά τους εκκρεμούσε, και ως εκ τούτου παρέμεναν στη χώρα νόμιμα. Οι ΑΑΕ των συγκεκριμένων προσώπων τερμάτισαν παράνομα τη διαδικασία του αιτήματός τους για διεθνή προστασία και αποστέρησαν τα συγκεκριμένα πρόσωπα από το δικαίωμα διαμονής στην ελληνική επικράτεια και από μια πιθανά θετική έκβαση του αιτήματός τους.

Ανάμεσα στα φερόμενα θύματα περιλαμβάνονται 5 αναγνωρισμένοι/ες πρόσφυγες στην Ελλάδα. Πρόκειται για πρόσφυγες με καταγωγή από τη Συρία και την Παλαιστίνη. Τα άτομα αυτά ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν ΑΑΕ στην Τουρκία, παρά το γεγονός ότι είχαν αναγνωριστεί ως δικαιούχοι διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες ελληνικές Αρχές. Ως εκ τούτου, οι συγκεκριμένες ΑΑΕ αποστέρησαν αναγνωρισμένους πρόσφυγες, από το καθεστώς διεθνούς προστασίας που τους είχε αναγνωρίσει η ελληνική Πολιτεία.

Στην πλειοψηφία των μαρτυριών που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής αναφέρεται ότι τα φερόμενα θύματα έχουν εντοπιστεί πολύ κοντά σε κάποια συνοριακή περιοχή είτε της ηπειρωτικής είτε της θαλάσσιας επικράτειας. Ωστόσο, υπάρχουν και μαρτυρίες που τα θύματα αναφέρουν ότι ο εντοπισμός τους έλαβε χώρα στην ενδοχώρα, δηλαδή μακριά από τις συνοριακές περιοχές της χώρας ή στο έδαφος νησιών της ελληνικής επικράτειας μετά την άφιξή τους σε αυτά.

Βάσει των στοιχείων που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής, φαίνεται ότι οι ΑΑΕ δεν αποτελούν περιστασιακό και άτακτο φαινόμενο, αλλά έχουν λάβει συστηματικό και οργανωμένο χαρακτήρα. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν, φαίνεται να επιστρατεύεται ανθρώπινο δυναμικό, κτηριακές εγκαταστάσεις, βαριά οχήματα, πλωτά σκάφη και άλλα υλικοτεχνικά μέσα.

Ο τρόπος υλοποίησης¹⁵ (modus operandi) των ΑΑΕ, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες, παρουσιάζει μια εικόνα σταδιακότητας. Συγκεκριμένα, στην πλειονότητα των μαρτυριών τα φερόμενα θύματα αρχικά εντοπίζονται από κάποια ομάδα ένστολων ή και ατόμων με πολιτικά ρούχα (στάδιο του εντοπισμού), στη συνέχεια μεταφέρονται σε κάποια δομή όπου κρατούνται (στάδιο της κράτησης ή περιορισμού μετακίνησης), και τέλος μεταφέρονται από τον χώρο κράτησης/περιορισμού μετακίνησης στο σημείο όπου πραγματοποιείται η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης και ολοκληρώνεται η επιχείρηση της ΑΑΕ (στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης).

Οι ΑΑΕ λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές (συνοριακή περιοχή Έβρου και θάλασσα), οι ιδιαιτερότητες των οποίων διαμορφώνουν και τον τρόπο υλοποίησής τους (modus operandi). Εν προκειμένω, σε κάποιες μαρτυρίες, όπως ιδίως στα περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στη θάλασσα ή πολύ κοντά στη συνοριακή περιοχή του ποταμού Έβρου, αναφέρθηκε ότι το στάδιο της κράτησης/περιορισμού μετακίνησης παραλείφθηκε και η ΑΑΕ πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά τον εντοπισμό.

Τουρκία στην 3^η θέση, μετά από την Συρία και το Αφγανιστάν, ως τις χώρες από τις οποίες προέρχεται ο μεγαλύτερος αριθμός αιτούντων άσυλο στην ΕΕ.

¹⁵ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 4 – I, σελ. 18 επ.

Στα περιστατικά που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής αναφέρθηκε η συμμετοχή τόσο ένστολων όσο και ατόμων με πολιτικά ρούχα, η δράση των οποίων έφερε χαρακτηριστικά συντονισμένης δράσης με τις Αρχές.¹⁶ Δεν αποκλείεται, ωστόσο, τα άτομα αυτά να ήταν απλοί πολίτες μη έχοντες αναλάβει νόμιμα δημόσια εξουσία. Στο στοιχείο αυτό προστίθεται και το στοιχείο κάποιων μαρτυριών ότι κατά το στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης των περιστατικών του Έβρου φέρονται να συμμετείχαν ως δράστες πολίτες τρίτων χωρών που μιλούσαν κάποιες από τις γλώσσες των θυμάτων.

Στα περιστατικά του Έβρου αναφέρθηκε πολύ μεγαλύτερη παρουσία φερόμενων θυτών που φορούσαν πολιτικά ρούχα, σε σύγκριση με τα περιστατικά της θάλασσας, στα οποία αναφέρθηκε η παρουσία κυρίως ένστολων φερόμενων θυτών. Επίσης στα περιστατικά του Έβρου αναφέρθηκε ότι στο στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης συμμετείχαν άτομα από τις χώρες καταγωγής των φερόμενων θυμάτων κάτι το οποίο δεν αναφέρθηκε καθόλου στα περιστατικά της θάλασσας.

Στην πλειοψηφία των μαρτυριών αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι κατά τη διάρκεια των περιστατικών κατάφεραν να εκφράσουν τη βούλησή τους να καταθέσουν αίτημα διεθνούς προστασίας. Ωστόσο, δεν πραγματοποιήθηκε καμία διαδικασία καταγραφής των αιτημάτων τους, ούτε υπήρξε κάποια άλλη διαδικασία ταυτοποίησής τους, όπως καταγραφή των προσωπικών τους στοιχείων ή λήψη βιομετρικών δεδομένων (αποτυπώματα, φωτογράφιση κλπ), ούτε έλαβαν οποιαδήποτε ενημέρωσή για τα δικαιώματά τους σε γλώσσα που κατανοούν.¹⁷

Οι επιχειρήσεις ΑΑΕ προκαλούν σωρεία παραβιάσεων θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολλές από τις οποίες αφορούν παιδιά, γυναίκες, υπερήλικες και άλλες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων.¹⁸ Στα περιστατικά ΑΑΕ που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής τα φερόμενα θύματα περιγράφουν πράξεις που συνδέονται με εξαιρετικά σοβαρές παραβιάσεις της απαγόρευσης της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης (Άρθρο 3 ΕΣΔΑ), καθώς και του δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία (Άρθρο 5 ΕΣΔΑ) και δύνανται να αποτελούν πράξεις που, κατά το ελληνικό Δίκαιο, είναι ποινικά κολάσιμες, όπως απειλή (Άρθρο 333 ΠΚ), παράνομη βία (Άρθρο 330 ΠΚ), προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας (Άρθρο 137Α §4 ΠΚ), αρπαγή (Άρθρο 322 §1 ΠΚ), αναγκαστική εξαφάνιση (Άρθρο 322 §2 ΠΚ), έκθεση σε κίνδυνο (306 ΠΚ), παράλειψη προσφοράς βοήθειας (307 ΠΚ), πρόκληση ναυαγίου (277 ΠΚ), σωματικές βλάβες (308 ΠΚ έως 312 ΠΚ, και 314 ΠΚ), ανθρωποκτονία (302 ή 299 ΠΚ).

Για 9 περιστατικά τα φερόμενα θύματα έχουν προσφύγει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και 2 από αυτές τις υποθέσεις έχουν κοινοποιηθεί από το Δικαστήριο στην ελληνική Κυβέρνηση. Πριν από την προσφυγή στο ΕΔΔΑ, τα φερόμενα θύματα είχαν ενημερώσει μέσω των συνηγόρων τους τις αρμόδιες ελληνικές Αρχές (Εισαγγελικές Αρχές, Αστυνομία) για την παρουσία τους στην Ελλάδα, την ανάγκη διάσωσης και την επιθυμία πρόσβασης τους στη διεθνή προστασία. Για 4 άλλα περιστατικά τα φερόμενα θύματα έχουν καταθέσει μηνύσεις ενώπιον ποινικών δικαστηρίων. Για 1 άλλο περιστατικό διεξήχθη αυτεπάγγελτη εισαγγελική έρευνα και η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο αγνώστων δραστών. Για 4 περιστατικά, τα φερόμενα θύματα κατέθεσαν αναφορές ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη (στα 4 αυτά περιστατικά περιλαμβάνονται 3 από τα περιστατικά, για τα οποία τα φερόμενα θύματα έχουν καταθέσει μηνύσεις).¹⁹

¹⁶ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 4 – II και III, σελ. 20 επ.

¹⁷ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 4 – IV, σελ. 40 επ.

¹⁸ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 4 – V, σελ. 43 επ.

¹⁹ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 4 - VII, σελ. 47 επ

Ο Μηχανισμός Καταγραφής συστήνει στις ελληνικές Αρχές, ανάμεσα σε άλλα,²⁰ να διερευνούν με τρόπο ανεξάρτητο και αποτελεσματικό τις καταγγελίες για ΑΑΕ και άλλες σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα, να διασφαλίζουν την παραπομπή των υπευθύνων για τυχόν παράνομες ενέργειες ενώπιον της Δικαιοσύνης, να διασφαλίζουν ότι όλα τα κρατικά όργανα τηρούν απαρέγκλιτα την αρχή της μη-επαναπροώθησης, και να διασφαλίζουν σε όλους τους αιτούντες άσυλο πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και προστασία απέναντι στις επαναπροωθήσεις και κάθε μορφής ΑΑΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

Η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ) στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε με τον Ν. 2667/1998, κατ' εφαρμογή των *Αρχών των Παρισίων*²¹ που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ με το Ψήφισμα 48/134 *Εθνικοί Θεσμοί για την προώθηση και την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ)* της 20ης Δεκεμβρίου 1993. Με τον Ν. 4780/2021 η ΕΕΔΑ απέκτησε νομική προσωπικότητα, λειτουργική ανεξαρτησία, διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Από το 2001, στην ΕΕΔΑ αναγνωρίζεται καθεστώς Α', που αποτελεί το καθεστώς πλήρους συμμόρφωσης με τις Αρχές των Παρισίων, ενδεικτικό της ανεξαρτησίας της και της αποτελεσματικής εκπλήρωσης του ρόλου της.

Σύμφωνα με τον Ν. 4780/2021 που διέπει πλέον τη λειτουργία της, η αποστολή της ΕΕΔΑ συνίσταται:

- στη διαρκή παρακολούθηση της εξέλιξης των θεμάτων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στη συνεχή ενημέρωση και προώθηση της σχετικής έρευνας,
- στην ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΑΣΕ, με τις ομόλογες Επιτροπές άλλων κρατών και με την κοινωνία των πολιτών,
- στη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Ειδικότερα η ΕΕΔΑ έχει στο πλαίσιο της αποστολής της, την αρμοδιότητα για συνεχή επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την ενημέρωση της κοινής γνώμης για τους σχετικούς κινδύνους παραβίασης που ελλοχεύουν και προπαντός την παροχή συμβουλών προς την ελληνική Πολιτεία για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής για θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Επιπρόσθετη εγγύηση της ανεξαρτησίας της ΕΕΔΑ είναι η πλουραλιστική και πολυφωνική σύνθεσή της, η οποία της επιτρέπει να διατηρεί έναν μόνιμο διάλογο μεταξύ των διαφόρων φορέων της κοινωνίας των πολιτών και της Πολιτείας. Η Ολομέλειά της απαρτίζεται συνολικά από 20 μέλη που υποδεικνύονται από Ανεξάρτητες Αρχές, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικά Ιδρύματα, τριτοβάθμιες Συνδικαλιστικές Οργανώσεις, Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και Δικηγορικούς Συλλόγους. Στην Εθνική Επιτροπή εκπροσωπούνται, μέσω λειτουργικών συνδέσμων, η Βουλή των Ελλήνων διά του Προέδρου της Μόνιμης Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας, τα Υπουργεία κατά λόγο αρμοδιότητας, και τα κοινοβουλευτικά κόμματα.

Από την ίδρυσή της η ΕΕΔΑ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προσφύγων και μεταναστών που κατοικούν στην Ελλάδα. Η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη καταγγελίες

²⁰ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Κεφάλαιο 6, σελ. 51 επ.

²¹ UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), [Principles relating to the Status of National Institutions \(The Paris Principles\)](#)

που συζητήθηκαν στην Ολομέλειά της από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που μετέχουν στη σύνθεσή της ορίζοντας μέλη, όπως η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ)²² και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ),²³ περί παρανόμων ΑΑΕ από την ελληνική επικράτεια σε τρίτες χώρες, προχώρησε στην έκδοση σχετικής *Ανακοίνωσης*²⁴ και εν συνεχεία *Δήλωσης*,²⁵ καλώντας τις ελληνικές Αρχές να σέβονται την αρχή της μη-επαναπροώθησης και να διερευνήσουν τις σχετικές καταγγελίες.

Στην *Έκθεση Αναφοράς για το Προσφυγικό και Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Α')*,²⁶ η ΕΕΔΑ κάλεσε τις ελληνικές Αρχές να λάβουν όλα τα μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της μη-επαναπροώθησης (non-refoulement), η απρόσκοπτη, έγκαιρη και αποτελεσματική πρόσβαση όλων των παράτυπα εισερχομένων αλλοδαπών, χωρίς διάκριση φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας, και η έγκαιρη και ενδεδειγμένη έρευνα όλων των καταγγελιών περί άτυπων βίαιων επαναπροωθήσεων στον Έβρο.

Στις 18 Ιουνίου 2020, το Γ' Τμήμα της ΕΕΔΑ για την Εφαρμογή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς πραγματοποίησε ακρόαση φορέων και προσώπων. Στην ακρόαση συμμετείχαν εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, των αρμοδίων σωμάτων ασφαλείας, διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, Ανεξάρτητων Αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.²⁷

Σε *Δήλωσή* της,²⁸ η οποία ακολούθησε την ανωτέρω ακρόαση φορέων, η ΕΕΔΑ κάλεσε τις ελληνικές Αρχές, ανάμεσα σε άλλα, να διασφαλίσουν ότι όλα τα όργανα της ελληνικής Πολιτείας τηρούν απαρέγκλιτα την αρχή της μη-επαναπροώθησης, να προχωρήσουν στη δημιουργία επίσημου ανεξάρτητου μηχανισμού καταγραφής και παρακολούθησης καταγγελιών άτυπων επαναπροωθήσεων, να διερευνήσουν με τρόπο αποτελεσματικό τις καταγγελίες για άτυπες επαναπροωθήσεις, δυσανάλογη χρήση βίας και θανάσιμους τραυματισμούς, και να προσάγουν τους υπεύθυνους των τυχόν παράνομων τέτοιων ενεργειών ενώπιον της Δικαιοσύνης.

Μια συνολικότερη αποτίμηση της κατάστασης των δικαιωμάτων των προσφύγων και μεταναστών παρουσίασε η ΕΕΔΑ στην επικαιροποίηση της *Έκθεσης Αναφοράς για το Προσφυγικό και Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β')* το Σεπτέμβριο του 2020.²⁹

Ειδικότερα ζητήματα για την κατάσταση των δικαιωμάτων των μεταναστών στα σύνορα, με αναφορά στις αναφερόμενες ΑΑΕ και την καταγγελλόμενη βία, καθώς και στην απαιτούμενη λογοδοσία για τις δηλούμενες παραβιάσεις, ανέδειξε η ΕΕΔΑ στην *Έκθεση για την Κατάσταση των Δικαιωμάτων των Μεταναστών στα Σύνορα* του Ιουλίου του 2021.³⁰

²² ΕΛΕΔΑ, [Μηνυτήρια αναφορά για τις επαναπροωθήσεις στην περιοχή του Έβρου](#), 6 Φεβρουαρίου 2018. ΕΛΕΔΑ, [Νέες επαναπροωθήσεις Τούρκων αιτούντων άσυλο στον Έβρο](#), 6 Ιουνίου 2017.

²³ ΕΣΠ, [Αναφορές για συστηματικές επαναπροωθήσεις στον Έβρο από εξυπηρετούμενους του ΕΣΠ](#), 20 Φεβρουαρίου 2018. ΕΣΠ, [Το ΕΣΠ καταθέτει μηνύσεις και αναφορά μετά από καταγγελίες προσφύγων για επαναπροωθήσεις στον Έβρο](#), 19 Ιουνίου 2019.

²⁴ ΕΕΔΑ, [Ανακοίνωση με αφορμή τις καταγγελίες για παράνομες επαναπροωθήσεις στον Έβρο](#), Ιούλιος 2017.

²⁵ ΕΕΔΑ, [Δήλωση σχετικά με τις καταγγελίες για άτυπες επαναπροωθήσεις στον Έβρο](#), 29 Νοεμβρίου 2018.

²⁶ ΕΕΔΑ, [Έκθεση Αναφοράς για το Προσφυγικό και Μεταναστευτικό Ζήτημα](#), Μέρος Α': Προσφυγικό, Σεπτέμβριος 2019.

²⁷ Βλ. Δελτίο Τύπου ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για ζητήματα προσφύγων και μεταναστών στη συνεδρίαση του Γ' Τμήματος της ΕΕΔΑ](#), 19 Ιουνίου 2020.

²⁸ ΕΕΔΑ, [Δήλωση σχετικά με τις αναφερόμενες πρακτικές επαναπροωθήσεων](#), 9 Ιουλίου 2020

²⁹ ΕΕΔΑ, [Έκθεση Αναφοράς για το Προσφυγικό και Μεταναστευτικό Ζήτημα](#), Μέρος Β', Σεπτέμβριος 2020

³⁰ ΕΕΔΑ, [Έκθεση της ΕΕΔΑ για την κατάσταση των δικαιωμάτων των μεταναστών στα σύνορα](#), Ιούλιος 2021.

Επιπλέον, η ΕΕΔΑ παρακολουθεί στενά και συνεκτιμά τις εκθέσεις διεθνών οργανισμών, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες³¹ και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ),³² και διεθνών,³³ ευρωπαϊκών³⁴ και εθνικών³⁵ οργάνων προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, από τις οποίες προκύπτει, κατά τα αναφερόμενα σε αυτές, μια σταδιακή αλλά σταθερή παγιοποίηση των χαρακτηριστικών των περιστατικών ΑΑΕ με επαναλαμβανόμενη μεθοδολογία.

Σε συνέχεια των ανωτέρω παρεμβάσεών της, η ΕΕΔΑ, αξιοποιώντας την εμπειρία από την ίδρυση και την 11ετή πορεία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας,³⁶ και στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου ως γέφυρα μεταξύ της Πολιτείας και της κοινωνίας των πολιτών, αποφάσισε να προχωρήσει στη σύσταση του Μηχανισμού Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών.³⁷ Ακολούθως, κατ' εξουσιοδότηση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ, συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο την κατάρτιση Ιδρυτικής Πράξης του Μηχανισμού Καταγραφής και τη δημιουργία Φόρμας Καταγραφής Περιστατικού Άτυπης Αναγκαστικής Επιστροφής (στο εξής *Φόρμα Καταγραφής*).³⁸ Στην από 27.09.2021 συνεδρίαση της Ολομέλειας της, η ΕΕΔΑ ενέκρινε τις διαδικαστικές πράξεις έναρξης της λειτουργίας του Μηχανισμού Καταγραφής.

³¹ [Δελτίο Τύπου](#) της ΥΑ/ΟΗΕ, «Η Υ.Α. εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τις αναφορές για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές από την Ελλάδα στην Τουρκία», Ιούνιος 2017. [Δελτίο Τύπου](#) της ΥΑ/ΟΗΕ, «Η Ύπατη Αρμοστεία καλεί την Ελλάδα να ερευνήσει τις άτυπες αναγκαστικές επιστροφές στα θαλάσσια και χερσαία σύνορα με την Τουρκία», Ιούνιος 2020. [Δελτίο Τύπου](#) της ΥΑ/ΟΗΕ «Η Ύπατη Αρμοστεία ανησυχεί για τις αναφορές για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές και απευθύνει έκκληση για την προστασία προσφύγων και αιτούντων άσυλο», Αύγουστος 2020. [Δελτίο Τύπου](#) της ΥΑ/ΟΗΕ «Το άσυλο δέχεται επίθεση στα σύνορα της Ευρώπης, προειδοποιεί η Ύπατη Αρμοστεία και καλεί να μπει ένα τέλος στις άτυπες αναγκαστικές επιστροφές και τη βία κατά των προσφύγων», Ιανουάριος 2021.

³² [Δελτίο Τύπου](#) του ΔΟΜ «Ο ΔΟΜ εκφράζει έντονη ανησυχία για τις καταγγελίες επαναπροώθησης από την Ελλάδα στα σύνορα της ΕΕ με την Τουρκία», Ιούνιος 2020. [Δελτίο Τύπου](#) του ΔΟΜ «IOM Concerned about Increasing Deaths on Greece-Turkey Border», Φεβρουάριος 2022. [Δελτίο Τύπου](#) του ΔΟΜ «More than 5,000 Deaths Recorded on European Migration Routes since 2021», Οκτώβριος 2022.

³³ Επιτροπή του ΟΗΕ Κατά των Βασανιστηρίων (CAT), [CAT/C/GRC/CO/7: Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής για την 7η Περιοδική Έκθεση της Ελλάδας](#), Σεπτέμβριος 2019. Ομάδα Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών για την Αυθαίρετη Κράτηση, [Έκθεση της ΟΕ μετά την επίσκεψή της στην Ελλάδα 2 έως 13 Δεκεμβρίου 2019](#), Δεκέμβριος 2019. Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Μεταναστών, [Έκθεση για τα Μέσα Αντιμετώπισης των Επιπτώσεων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα από τις Πρακτικές Επαναπροωθήσεων στην Ξηρά και στην Θάλασσα](#), Μάιος 2021.

³⁴ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, [Έκθεση της Επιτροπής μετά την επίσκεψή της στην Ελλάδα 25 έως 29 Ιουνίου 2018](#), Νοέμβριος 2018. Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, [Δήλωση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης «Ωρα να δράσουμε αμέσως και να αντιμετωπίσουμε τις ανάγκες ανθρωπιστικής βοήθειας και προστασίας των ανθρώπων που έχουν παγιδευτεί μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας»](#) Μάρτιος 2020. Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, [Επιστολή της Επιτροπής προς τους Έλληνες Υπουργούς Προστασίας του Πολίτη, Μετανάστευσης και Ασύλου, και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής](#), Μάιος 2021. Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης και Εξευτελιστικής Μεταχείρισης (CPT), [Έκθεση μετά την επίσκεψη της Επιτροπής στην Ελλάδα 10 έως 19 Απριλίου 2018](#), Φεβρουάριος 2019. Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης και Εξευτελιστικής Μεταχείρισης (CPT), [Έκθεση μετά την επίσκεψη της Επιτροπής στην Ελλάδα 13 έως 17 Μαρτίου 2020](#), Νοέμβριος 2020.

³⁵ Συνήγορος του Πολίτη, [Ενδιάμεση Έκθεση του ΣΤΠ για τις καταγγελλόμενες επαναπροωθήσεις στην Τουρκία αλλοδαπών που είχαν εισέλθει στην Ελλάδα αναζητώντας διεθνή προστασία](#), Ιανουάριος 2021. Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας (Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.), [Ετήσια Έκθεση 2021](#), Ιούνιος 2022. Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας (Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.), [Ετήσια Έκθεση 2022](#), Οκτώβριος 2023.

³⁶ Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (ΥΑ), και με συμμετοχή μη-κυβερνητικών οργανώσεων και φορέων. Σήμερα, συμμετέχουν 52 μη-κυβερνητικές οργανώσεις που παρέχουν νομικές, ιατρικές, κοινωνικές ή άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες και έρχονται σε επαφή με θύματα ρατσιστικής βίας, και 2 φορείς ως παρατηρητές. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <https://rvrn.org/el/>.

³⁷ Η σχετική απόφαση ελήφθη ομόφωνα στην από 09.07.2020 συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ.

³⁸ Η σχετική εξουσιοδότηση δόθηκε με ομόφωνη απόφαση στην από 12.11.2020 συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ.

Από την ίδρυση του Μηχανισμού Καταγραφής ο Επόπτης του παρίσταται στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ και την ενημερώνει για όλες τις εξελίξεις που αφορούν τον Μηχανισμό Καταγραφής και τις ενέργειές του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

Ι. Ταυτότητα του Μηχανισμού Καταγραφής

Ο Μηχανισμός Καταγραφής αποσκοπεί στην παρακολούθηση, καταγραφή και ανάδειξη του φαινομένου των ΑΑΕ πολιτών τρίτων χωρών από την Ελλάδα σε άλλες χώρες. Επιδιώκει την προώθηση και εμπέδωση του σεβασμού της αρχής της μη-επαναπροώθησης και τη διασφάλιση των εγγυήσεων και των νόμιμων διαδικασιών. Στόχο του Μηχανισμού Καταγραφής αποτελεί η ενίσχυση της λογοδοσίας για τις δηλούμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναφέρεται ότι συντελούνται κατά τη διάρκεια πραγματοποίησης περιστατικών ΑΑΕ πολιτών τρίτων χωρών από την Ελλάδα σε άλλες χώρες. Μέσω της υιοθέτησης μιας κοινής, διαφανούς, και επιστημονικής μεθοδολογίας στις καταγραφές, ο Μηχανισμός Καταγραφής επιδιώκει να συμβάλλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των καταγγελλόμενων περιστατικών.

Η δημιουργία του Μηχανισμού Καταγραφής αποτέλεσε απόφαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ τον Σεπτέμβριο του 2021 με σκοπό την έμπρακτη ανταπόκριση του Εθνικού Θεσμού Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΘΑΔ) σε δύο βασικές διαπιστώσεις: α) της απουσίας ενός επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής των καταγγελλόμενων περιστατικών ΑΑΕ, και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων οι οποίοι καταγράφουν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά που φέρεται να συντελούνται σε βάρος προσώπων, τα οποία προσέρχονται στις υπηρεσίες τους.

Προϋπόθεση για τη συμμετοχή οργάνωσης της Κοινωνίας των Πολιτών στον Μηχανισμό Καταγραφής αποτελούν ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και την ανεξιθρησκεία, καθώς και η δράση για τα δικαιώματα των πολιτών τρίτων χωρών.

Οι Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις (στο εξής ΜΚΟ) είναι οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και η ίδρυσή τους αποτελεί εκδήλωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Η δράση τους προστατεύεται σε εθνικό επίπεδο από την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι που αποτυπώνεται στο άρθρο 12 του Συντάγματος της Ελλάδος³⁹, σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το άρθρο 11 της ΕΣΔΑ⁴⁰, και σε ενωσιακό

³⁹ [Σύνταγμα της Ελλάδος](#), Άρθρο 12: «Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού από προηγούμενη άδεια. Το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί για παράβαση του νόμου ή ουσιώδους διάταξης του καταστατικού του, παρά μόνο με δικαστική απόφαση. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και σε ενώσεις προσώπων που δεν συνιστούν σωματείο. Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους. Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν».

⁴⁰ [Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου](#) (ΕΣΔΑ), Άρθρο 11: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ίδρυσης συνδικάτων με άλλους και προσχώρησης σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του. Η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών δεν μπορεί να υπαχθεί σε άλλους περιορισμούς από εκείνους που προβλέπονται με νόμο και αποτελούν αναγκαία μέτρα, σε δημοκρατική κοινωνία, για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη του εγκλήματος, την προστασία της υγείας ή της ηθικής ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων. Το παρόν άρθρο δεν απαγορεύει την επιβολή νόμιμων περιορισμών στην άσκηση αυτών των δικαιωμάτων από μέλη των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας ή των διοικητικών υπηρεσιών του κράτους».

επίπεδο από το άρθρο 12 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ⁴¹. Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο ανθρωπιστικό πεδίο (μεταναστευτικό, προσφυγικό ή άλλο) προσφέρουν, δωρεάν και με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης, ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών στον εξυπηρετούμενο πληθυσμό, όπως νομική συμβουλή και συνδρομή, ιατρική ενημέρωση, πρόληψη και φροντίδα, ψυχολογική υποστήριξη και θεραπεία, κοινωνική υποστήριξη και ενδυνάμωση, στέγαση, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, προστασία και αναδοχή ανηλίκων, ενώ πολλές φορές συνδράμουν τις Αρχές - κατά το διάστημα που οι τελευταίες, για διάφορους λόγους, αδυνατούν να παράσχουν τις κατά νόμο δημόσιες υπηρεσίες προς τους πολίτες τρίτων χωρών - όπως για παράδειγμα υπηρεσίες διερμηνείας ή πιστοποίησης θυμάτων βασανιστηρίων. Η λειτουργία τους χαρακτηρίζεται από αμεσότητα και ευελιξία, ενώ η δράση τους εμφανίζει βαθιά διείσδυση στις κοινότητες του εξυπηρετούμενου πληθυσμού. Η προστιθέμενη αξία της ελευθερίας της δράσης τους συνίσταται στο ότι αποτελούν σημαντικό κρίκο στη συγκράτηση των εξυπηρετούμενων πληθυσμών εντός του κοινωνικού ιστού και συμβάλλουν στην πολιτισμική και κοινωνική ενσωμάτωση πληθυσμών προερχόμενων από διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Ταυτόχρονα, λειτουργούν και ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής συμβάλλοντας στην καλύτερη προσέγγιση των κοινοτήτων, την ειρηνική και αρμονική συμβίωση, και την πολιτισμική διάχυση και εμπλουτισμό της κουλτούρας. Η δραστηριότητά τους και η λειτουργία τους πρέπει να ενθαρρύνονται και να προστατεύονται σε μια ανοιχτή και δημοκρατική κοινωνία. Η παρεμπόδιση της δράσης τους στερεί από τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό την πρόσβαση σε αναγκαίες για την ζωή του υπηρεσίες και την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων συμβάλλοντας έτσι στη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής, την αύξηση της εγκληματικότητας, τα φαινόμενα αυτοδικίας, την άνοδο του ρατσισμού και του μισαλλόδοξου λόγου και τα βίαια επεισόδια. Η παρεμπόδιση δε ή ακόμα και η ποινικοποίηση της δράσης των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δικηγόρων,⁴² ιατρών, κοινωνικών λειτουργών, διασωστών κ.α. δημιουργεί έναν ασφυκτικό κλοιό γύρω από τα δημοκρατικά δικαιώματα και της ελευθερίες σε συνολικό επίπεδο.⁴³

Οι οργανώσεις που είναι Μέλη του Μηχανισμού Καταγραφής έχουν νομική υπόσταση και εκπροσώπηση στην Ελλάδα και έχουν υποβάλει το καταστατικό τους στον Μηχανισμό Καταγραφής, προκειμένου να διαπιστωθεί η νομική τους υπόσταση και η εναρμόνιση των σκοπών λειτουργίας τους με αυτούς του Μηχανισμού Καταγραφής. Οι οργανώσεις που είναι Μέλη του Μηχανισμού Καταγραφής έχουν υπογράψει την Ιδρυτική του Πράξη και έχουν αναλάβει τη δέσμευση να επιδιώκουν τους κοινούς στόχους του, να χρησιμοποιούν τα μέσα του και να εφαρμόζουν τη Μεθοδολογία του.

Οι οργανώσεις που έχουν αποκτήσει την ιδιότητα του Μέλους του Μηχανισμού Καταγραφής, σύμφωνα με την Ιδρυτική του Πράξη, είναι οι εξής:⁴⁴

- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ)

⁴¹ *Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ*, Άρθρο 12 «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και τον συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σε αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του. Τα πολιτικά κόμματα, στο επίπεδο της Ένωσης, συμβάλλουν στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης».

⁴² Βλ. Γνωμοδότηση Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (ΔΣΑ) με Αρ. Πρωτ. 143/2023, διαθέσιμη μέσω του ιστότοπου του European Council on Refugees and Exiles (ECRE), <https://shorturl.at/fAOZ2>.

⁴³ OHCHR, Visit to Greece: Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights Defenders, Mary Lawlor, διαθέσιμο στο https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session52/A_HRC_52_29_Add.1_AdvanceEditedVersion.docx.

⁴⁴ Επικαιροποίηση μέχρι 15 Νοεμβρίου 2023.

- Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ)
- Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Ιατρική Παρέμβαση
- ΜΕΤΑδραση – Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη
- Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (ΣΥΔ)
- Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο
- HIAS Greece
- Legal Centre Lesbos
- Danish Refugee Council, Greece (DRC)
- Equal Rights Beyond Borders
- International Rescue Committee (IRC)

Στον Μηχανισμό Καταγραφής συμμετέχει ως συνεργαζόμενος φορέας, στα πλαίσια της εντολής της, η Αντιπροσωπεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ) στην Ελλάδα προσφέροντας τεχνική υποστήριξη και τεχνογνωσία επί θεμάτων Διεθνούς Προστασίας προσφύγων.

II. Μεθοδολογία του Μηχανισμού Καταγραφής

Ο Μηχανισμός Καταγραφής, καταγράφει μαρτυρίες πολιτών τρίτων χωρών ή και ανιθαγενών, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους στην Ελλάδα, ανεξάρτητα, δηλαδή, από το αν πρόκειται για παράτυπους μετανάστες, καταγεγραμμένους ή μη αιτούντες άσυλο και αναγνωρισμένους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι έχουν πέσει θύματα ΑΑΕ από την ελληνική επικράτεια είτε απευθείας στη χώρα καταγωγής τους (ή προηγούμενης συνήθους διαμονής για ανιθαγενείς) είτε σε τρίτη χώρα. Ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν έχει ως αντικείμενό του ούτε την διερεύνηση των καταγγελλόμενων περιστατικών, ούτε την εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών που καταγγέλλονται, ούτε φυσικά μπορεί να λειτουργήσει ως θεσμός απόδοσης ποινικών, αστικών, διοικητικών ή πειθαρχικών ευθυνών στους δράστες. Ο Μηχανισμός Καταγραφής καταγράφει αποκλειστικά και μόνο μαρτυρίες μέσα από προσωπικές συνεντεύξεις με τα φερόμενα θύματα με τη χρήση συγκεκριμένης εναρμονισμένης μεθοδολογίας, προκειμένου να συμβάλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των καταγγελλόμενων περιστατικών και να αναδείξει στον δημόσιο λόγο την πλευρά των φερόμενων θυμάτων.

Ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν αποσκοπεί, ωστόσο, στην καταγραφή κάθε μαρτυρίας ή περιστατικού ΑΑΕ που ενδεχομένως να έλαβε χώρα στην ελληνική επικράτεια. Αποσκοπεί στην καταγραφή μαρτυριών που μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτητικές προδιαγραφές της Φόρμας Καταγραφής, προκειμένου να αναδειχτούν μοτίβα και επαναλαμβανόμενες πρακτικές. Αυτό αποτελεί έναν εκούσιο περιορισμό του Μηχανισμού Καταγραφής, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι καταγράφει, κατά το δυνατό, μαρτυρίες που ανταποκρίνονται σε ένα αρκετά απαιτητικό επίπεδο αξιοπιστίας, το οποίο βασίζεται στη δυνατότητα του φερόμενου θύματος να περιγράψει τα περιστατικά που ισχυρίζεται ότι βίωσε ή έστω να απαντήσει σε αναλυτικές ερωτήσεις γι' αυτά.

Οι παραπάνω διαδικαστικές εγγυήσεις επηρεάζουν σημαντικά τον αριθμό των καταγραφών που δύναται να αποδεχτεί ο Μηχανισμός Καταγραφής. Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τον αριθμό των καταγραφών αποτελούν η διστακτικότητα των φερόμενων θυμάτων, ο φόβος, το τραύμα ή μετατραυματικό stress, η χρονική απόσταση από τα γεγονότα, η γεωγραφική απόσταση μεταξύ του/της καταγραφέα και του φερόμενου θύματος κ.α. Ως εκ τούτου, ο Μηχανισμός Καταγραφής εκτιμά ότι η δυνατότητά του να καταγράφει μαρτυρίες θυμάτων περιστατικών ΑΑΕ περιορίζεται σ' αυτό που κοινώς ονομάζεται *κορυφή του παγόβουνου*.

Η καταγραφική λειτουργία του Μηχανισμού Καταγραφής αναπτύσσεται στους κάτωθι 5 μεθοδολογικούς άξονες.

i. Ορισμός περιστατικού ΑΑΕ

Ακρογωνιαίο λίθο της Μεθοδολογίας του Μηχανισμού Καταγραφής αποτελεί ο ορισμός της ΑΑΕ που έχει διαμορφωθεί σε κοινή διαβούλευση με τα Μέλη του και έχει υιοθετηθεί από αυτά με την Ιδρυτική του Πράξη. Καμία καταγραφή δεν οριστικοποιείται στον Μηχανισμό Καταγραφής, αν τα πραγματικά περιστατικά που αποτυπώνει δεν ανταποκρίνονται στον ορισμό αυτό. Για τους σκοπούς του Μηχανισμού Καταγραφής, ως ΑΑΕ ορίζεται η άτυπη απέλαση, απομάκρυνση, 'επαναπροώθηση' ή επιστροφή, με συνοπτικές διαδικασίες εκτός νομικού πλαισίου, πολιτών τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων αιτούντων άσυλο και κατόχων τίτλων νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα, από την Ελληνική επικράτεια, χωρίς εξατομικευμένη εξέταση αναγκών διεθνούς προστασίας ή άλλων και χωρίς τη δυνατότητα να προσφύγουν σε ένδικα μέσα, που μπορεί να οδηγήσει σε άμεση ή έμμεση παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, του άρθρου 3 της Διεθνούς Σύμβασης Κατά των Βασανιστηρίων, του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ή των αρχών του διεθνούς εθιμικού δικαίου.

ii. Προσωπική συνέντευξη

Οι καταγραφές των μαρτυριών πραγματοποιούνται με προσωπικές συνεντεύξεις που διενεργούν οι καταγραφείς των Μελών του Μηχανισμού Καταγραφής με φερόμενα θύματα ΑΑΕ, στην πλειονότητα των περιπτώσεων με τη συνδρομή διερμηνέων, ώστε να διασφαλίζεται η αμφίπλευρη κατανόηση. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνται, κατόπιν εξακρίβωσης της ταυτότητας των φερόμενων θυμάτων με κάθε πρόσφορο μέσο, σε περιβάλλον που είναι ασφαλές γι' αυτά. Οι καταγραφείς, είτε πρόκειται για κοινωνικούς, νομικούς, ιατρούς ή άλλους επιστήμονες, επαγγελματίες ή εθελοντές, ορίζονται από τα Μέλη και εκπαιδεύονται από τον Επόπτη του Μηχανισμού Καταγραφής. Ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν καταγράφει στις Φόρμες Καταγραφής έμμεσες μαρτυρίες ή διηγήσεις ή ισχυρισμούς τρίτων προσώπων, ατόμων δηλαδή που δεν είναι θύματα ΑΑΕ. Δυνητική εξαίρεση αποτελούν οι μαρτυρίες από πρόσωπα που συνδέονται με το φερόμενο θύμα, αν το θύμα για λόγους ανωτέρας βίας (αφάνεια, εξαφάνιση, σοβαρή ασθένεια, φυλάκιση ή θάνατος) δεν είναι σε θέση να δώσει το ίδιο τη μαρτυρία του.⁴⁵

iii. Συναίνεση

Απαραίτητη προϋπόθεση για να πραγματοποιηθεί η συνέντευξη καταγραφής μαρτυρίας περιστατικού ΑΑΕ είναι η προηγούμενη γραπτή συναίνεση του φερόμενου θύματος, έπειτα από πλήρη ενημέρωσή του σε γλώσσα που κατανοεί για το περιεχόμενο της Φόρμας Συναίνεσης, τους σκοπούς της συνέντευξης, και τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα προσωπικά δεδομένα και η μαρτυρία του.

iv. Ενιαία Φόρμα Καταγραφής περιστατικού ΑΑΕ

Οι μαρτυρίες καταγράφονται σε ενιαία Φόρμα Καταγραφής που έχει αναπτύξει ο Μηχανισμός Καταγραφής, σε κοινή διαβούλευση με τα Μέλη του και την ΥΑ/ΟΗΕ. Η Φόρμα Καταγραφής, προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες καταγραφής ενός αρκετά περίπλοκου φαινομένου με πολλά στάδια διαχείρισης (εντοπισμός ή άτυπη σύλληψη, άτυπη κράτηση ή περιορισμός μετακίνησης, φυσική απομάκρυνση), εκτείνεται σε αντίστοιχες ενότητες και τμήματα, τα οποία

⁴⁵ Για την περίοδο αναφοράς, ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν έχει καταγράψει καμία μαρτυρία με την εξαιρετική αυτή διαδικασία.

αναζητούν λεπτομέρειες και πληροφορίες για την ταυτότητα των φερόμενων δραστών, τους χώρους και τους χρόνους που αφορούν κάθε στάδιο του περιστατικού, από τον εντοπισμό στην ελληνική επικράτεια μέχρι και την τύχη του φερόμενου θύματος μετά την απομάκρυνσή του από αυτήν, και καταγράφουν τον τρόπο δράσης των φερόμενων δραστών. Τέλος, σε κάθε Φόρμα Καταγραφής, αποτυπώνεται η τυχόν επιθυμία του φερόμενου θύματος για περαιτέρω ενέργειες σχετικά με την υπόθεσή του, όπως για παράδειγμα, αν έχει προβεί ή αν επιθυμεί να προβεί σε καταγγελία ενώπιον των αρμοδίων Αρχών.⁴⁶

ν. Ποιοτικός έλεγχος καταγραφών

Οι Φόρμες Καταγραφής υπόκεινται σε ποιοτικό έλεγχο από τον Μηχανισμό Καταγραφής. Ο ποιοτικός έλεγχος περιλαμβάνει έλεγχο για την πληρότητα της Φόρμας Καταγραφής, την ορθότητα της συμπλήρωσής της σύμφωνα με τις σχετικές Οδηγίες, και αν τα πραγματικά περιστατικά που αποτυπώνει κάθε νέα Φόρμα ανταποκρίνονται στους *δείκτες ατυπικότητας*⁴⁷ που περιλαμβάνονται στον ορισμό της ΑΑΕ, όπως αυτός αποτυπώνεται στην Ιδρυτική Πράξη του Μηχανισμού Καταγραφής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ

Η παρούσα έκθεση αφορά 50 περιστατικά ΑΑΕ που, κατά τους ισχυρισμούς των φερόμενων θυμάτων, συνέβησαν από τον Απρίλιο 2020 μέχρι και τον Οκτώβριο 2022. Για τα 50 αυτά περιστατικά, ο Μηχανισμός Καταγραφής έχει καταγράψει, από τον Φεβρουάριο 2022 μέχρι και τον Δεκέμβριο 2022, 58 μαρτυρίες με προσωπικές συνεντεύξεις με 43 πρόσωπα που ισχυρίζονται ότι είναι θύματα αυτών των περιστατικών.⁴⁸

Οι συνεντεύξεις διενεργήθηκαν από τους/τις διαπιστευμένους/ες καταγραφείς των Μελών του Μηχανισμού Καταγραφής σε 28 περιπτώσεις αποκλειστικά δια ζώσης με τα φερόμενα θύματα, σε 20 περιπτώσεις αποκλειστικά μέσω τηλεφώνου και σε 5 περιπτώσεις αποκλειστικά με βιντεοκλήση. Σε 5 περιπτώσεις ακολουθήθηκε μικτή μέθοδος (βλ. *Γράφημα 1*).

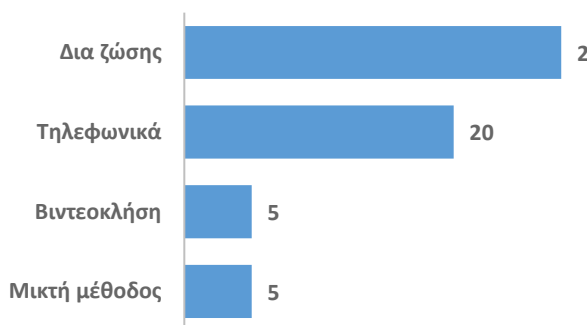
Από τα 50 περιστατικά που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής 28 συνέβησαν, κατά τους ισχυρισμούς των φερόμενων θυμάτων, μέσα στο 2022, 11 συνέβησαν μέσα στο 2021 και 11 συνέβησαν μέσα στο 2020 (βλ. *Γράφημα 2*).

⁴⁶ Χωρίς δέσμευση από την πλευρά του φερόμενου θύματος ότι θα το πράξει και χωρίς δέσμευση από τον Μηχανισμό Καταγραφής ότι θα μεσολαβήσει ο ίδιος για να γίνουν οι απαραίτητες νομικές ενέργειες.

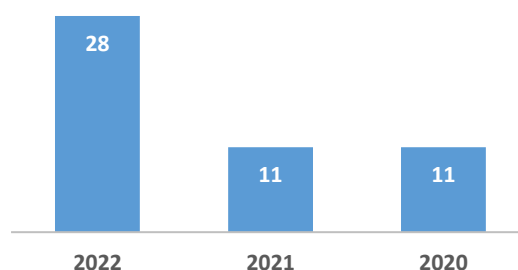
⁴⁷ Βλ. ανωτέρω, Κεφάλαιο 4 - IV, σελ. 40 επ.

⁴⁸ Ο αριθμός των περιστατικών ΑΑΕ που κατέγραψε ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν ταυτίζεται με τον αριθμό των μαρτυριών, καθώς για 3 περιστατικά ο Μηχανισμός έχει καταγράψει μαρτυρίες από περισσότερα φερόμενα θύματα. Ομοίως, ο αριθμός των μαρτυριών που κατέγραψε ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν ταυτίζεται με τον αριθμό των φερόμενων θυμάτων, με τα οποία έγιναν οι συνεντεύξεις, καθώς 12 φερόμενα θύματα κατέθεσαν μαρτυρίες για περισσότερα περιστατικά ΑΑΕ που βίωσαν τα ίδια.

Γράφημα 1: Μέθοδος Καταγραφής

Γράφημα 2: Χρόνος Περιστατικών

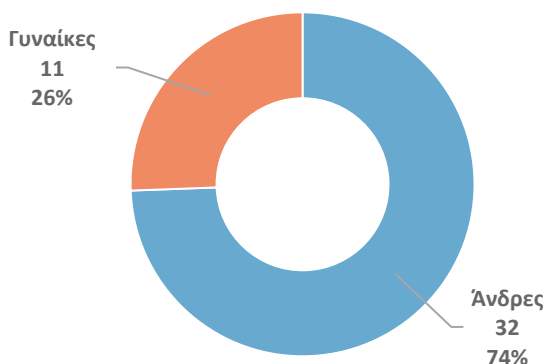

Από τα συνολικά 43 φερόμενα θύματα, οι 32 είναι άνδρες ενώ οι 11 είναι γυναίκες. Στις καταγραφές δεν περιλαμβάνεται μη-δυναμικό άτομο (βλ. Γράφημα 3).

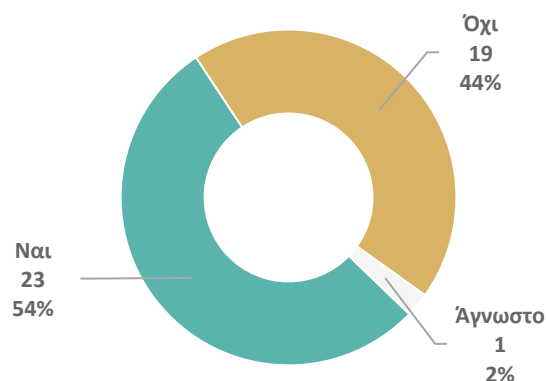
Όλα τα 43 φερόμενα θύματα, τη μαρτυρία των οποίων κατέγραψε ο Μηχανισμός Καταγραφής εφαρμόζοντας τη Μεθοδολογία⁴⁹ του, ήταν ενήλικες κατά τη στιγμή της καταγραφής.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων διαπιστώθηκε ότι 23 φερόμενα θύματα ανήκουν στις ομάδες των ευάλωτων προσώπων.⁵⁰ Για 19 δεν προέκυψε κάποια ευαλωτότητα, ενώ για 1 υπήρξε αδυναμία εξακρίβωσης ευαλωτότητας, λόγω του πλαισίου της συνέντευξης.⁵¹ (βλ. Γράφημα 4).⁵²

Γράφημα 3: Φύλο φερόμενων θυμάτων

Γράφημα 4: Ευάλωτα φερόμενα θύματα

⁴⁹ βλ. ανωτέρω, Κεφάλαιο 2 - II, σελ. 13 επ

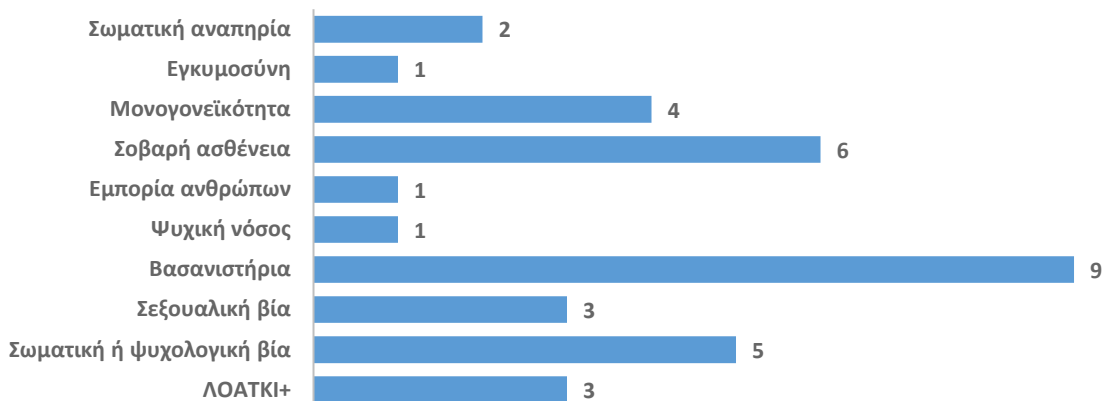
⁵⁰ Ο Μηχανισμός Καταγραφής καταγράφει ως ευάλωτα πρόσωπα, τα παιδιά (συνοδευόμενα ή μη), άμεσους συγγενείς θανάτων σε ναυάγια (γονείς, αδέρφια, τέκνα και σύζυγος), άτομα με σωματική, νοητική ή ψυχική αναπηρία, ηλικιωμένους/ες, εγκυμονούσες, μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, θύματα εμπορίας ανθρώπων, άτομα με σοβαρή ασθένεια, άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, άτομα που έχουν υποστεί βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές σεξουαλικής βίας, άτομα που έχουν υποστεί άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής ή σωματικής βίας, όπως τα θύματα ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων, και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Επισημαίνεται ότι η ευαλωτότητα καταγράφεται ως υπάρχουσα τη στιγμή της καταγραφής και σε πολλές περιπτώσεις παραπάνω από μία κατάσταση ευαλωτότητας συνυπάρχει στο ίδιο πρόσωπο.

⁵¹ Η αδυναμία μπορεί να οφείλεται στον τρόπο διενέργειας της συνέντευξης, όπως, για παράδειγμα, όταν διενεργείται απομακρυσμένα, στην προσωπική και ευαίσθητη φύση των πληροφοριών, στην κατάσταση του φερόμενου θύματος κ.α.

⁵² Ωστόσο, στις μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων που κατέγραψε ο Μηχανισμός Καταγραφής περιέχονται πληροφορίες για ύπαρξη παιδιών φερόμενων θυμάτων στα περιστατικά ΑΑΕ (βλ. κατωτέρω, Κεφάλαιο 4 - II & III, σελ. 20 επ. και Κεφάλαιο 5 - II, σελ. 50 επ.).

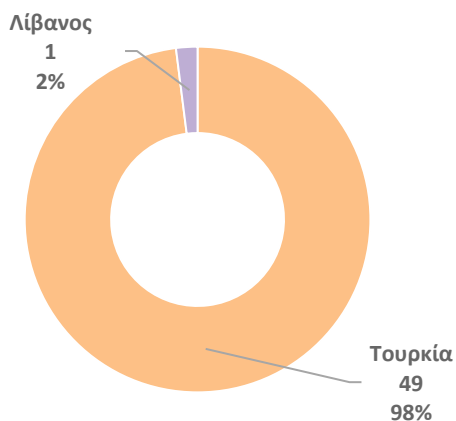
Πιο συγκεκριμένα, μεταξύ των θυμάτων περιλαμβάνονται 2 άτομα με σωματική αναπηρία, 1 εγκυμοσύνη, 4 μόνοι γονείς με ανήλικα παιδιά (μονογονεϊκές οικογένειες), 6 άτομα με σοβαρή ασθένεια, 1 θύμα εμπορίας ανθρώπων, 1 άτομο με ψυχική νόσο, 9 θύματα βασανιστηρίων, 3 θύματα σεξουαλικής βίας, και 5 θύματα άλλου είδους σοβαρής σωματικής/ψυχολογικής βίας. Μεταξύ των φερόμενων θυμάτων περιλαμβάνεται 1 διεμφυλικό άτομο, το οποίο έχει περιληφθεί στο δίπολο του φύλου με βάση τον αυτοπροσδιορισμό του, και 2 άτομα που ανήκουν σε άλλες κατηγορίες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας (βλ. Γράφημα 5).

Γράφημα 5: Ευαλωτότητες

Σε 49 περιστατικά αναφέρεται ως χώρα εισόδου⁵³ η Τουρκία ενώ σε 1 περιστατικό αναφέρεται ο Λίβανος (βλ. Γράφημα 6). Σε όλα τα 50 περιστατικά ως χώρα επιστροφής αναφέρεται η Τουρκία.

Γράφημα 6: Χώρα εισόδου

Η πλειονότητα των φερόμενων θυμάτων έχουν ως χώρα ιθαγένειας τη Συρία. Συγκεκριμένα, 17 φερόμενα θύματα έχουν ως χώρα ιθαγένειας τη Συρία, 7 φερόμενα θύματα είναι Παλαιστίνιοι ανιθαγενείς, 7 έχουν ως χώρα ιθαγένειας την Τουρκία, 4 το Αφγανιστάν, 2 το Ιράκ, 2 το Ιράν, 1 την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (DRC), 1 την Σομαλία, 1 το Καμερούν και 1 το Μάλι (βλ. Γράφημα 7).

Ο Μηχανισμός Καταγραφής καταγράφει στη Φόρμα Καταγραφής το νομικό καθεστώς των φερόμενων θυμάτων στην Ελλάδα τη στιγμή της ΑΑΕ. Από τα συνολικά 43 φερόμενα θύματα, τα 32 είναι άτομα

που, κατά τους ισχυρισμούς τους, πριν από τον εντοπισμό τους και την άτυπη επιστροφή τους, δεν είχαν εντοπιστεί προηγούμενη φορά από τις ελληνικές Αρχές (ανεντόπιστα πρόσωπα) ή ακόμα κι αν είχαν εντοπιστεί προηγούμενες φορές, σύμφωνα με τη μαρτυρία τους, δεν είχαν υποβληθεί σε διαδικασίες καταγραφής και ταυτοποίησης (ακατάγραφα πρόσωπα). Μεταξύ των 43 φερόμενων

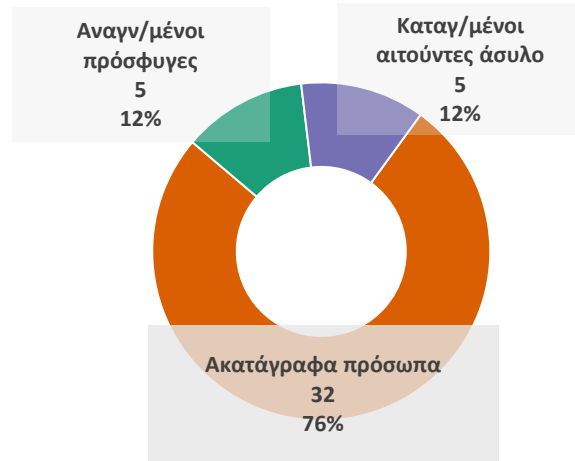
⁵³ Ως χώρα εισόδου νοείται η τελευταία χώρα στην οποία βρίσκονταν τα φερόμενα θύματα πριν την είσοδό τους στην ελληνική επικράτεια.

Θυμάτων περιλαμβάνονται 5 αναγνωρισμένοι πρόσφυγες⁵⁴ στην Ελλάδα και 5 καταγεγραμμένοι στην Ελλάδα αιτούντες άσυλο (βλ. Γράφημα 8).

Γράφημα 7: Χώρα ιθαγένειας φερόμενων θυμάτων

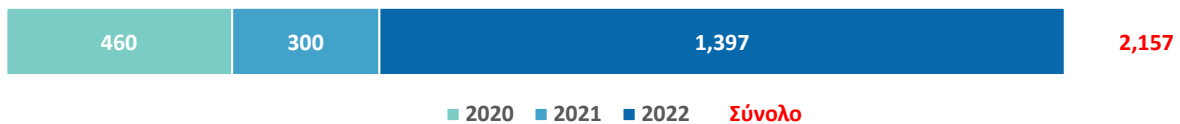

Γράφημα 8: Νομικό καθεστώς στην Ελλάδα των φερόμενων θυμάτων

Τέλος, σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 50 περιστατικά που έχουν καταγραφεί για τα έτη 2020 – 2022, το πλήθος των φερόμενων θυμάτων σε αυτά τα περιστατικά ανέρχεται κατ' ελάχιστον σε 2157 (βλ. Γράφημα 9).⁵⁵

Γράφημα 9: Ελάχιστος αριθμός φερόμενων θυμάτων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ

I. Modus Operandi

Οι μαρτυρίες που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής περιγράφουν ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο, στο οποίο διακρίνεται ο οργανωμένος χαρακτήρας των ΑΑΕ και τα επιχειρησιακά τους χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά εντάσσονται σε δύο άξονες που συχνά αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους.

Ο ένας άξονας είναι η *σταδιακότητα*. Όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες, ο τρόπος υλοποίησης (modus operandi) των ΑΑΕ, παρουσιάζει μια εικόνα εναλλαγής σταδίων, κατά την αλληλουχία των οποίων οι τοποθεσίες υλοποίησης αλλάζουν, τα φερόμενα θύματα συχνά ενώνονται σε μεγαλύτερες πληθυσμιακές ομάδες καθώς μεταφέρονται από σημεία εντοπισμού σε σημεία κράτησης και από εκεί διοχετεύονται σε σημεία που πραγματοποιείται η φυσική απομάκρυνση, ενώ κατά την εναλλαγή

⁵⁴ Εκ παραδρομής αναφέρθηκε στην Ενδιάμεση Έκθεση 2022 ότι οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες είναι 6.

⁵⁵ Κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης για την καταγραφή μαρτυρίας περιστατικού άτυπης αναγκαστικής επιστροφής, ζητείται από το φερόμενο θύμα να προσδιορίσει, ως τάξη μεγέθους, τον αριθμό των ατόμων που επαναπροωθήθηκαν μαζί του και η απόκρισή του καταγράφεται σε ειδικό πεδίο της Φόρμας Καταγραφής. Ο ελάχιστος αριθμός των 2157 ατόμων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα των 50 περιστατικών ότι επαναπροωθήθηκαν μαζί τους.

των σταδίων οι φερόμενοι θύτες είτε εναλλάσσονται είτε συναντούν άλλες ομάδες φερόμενων θυτών και ενώνονται μαζί τους. Συγκεκριμένα, στην πλειονότητα των μαρτυριών τα φερόμενα θύματα αρχικά εντοπίζονται από κάποια ομάδα ένστολων ή και ατόμων με πολιτικά ρούχα (*στάδιο του εντοπισμού*), στη συνέχεια, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, μεταφέρονται σε κάποια δομή όπου κρατούνται (*στάδιο της κράτησης ή περιορισμού μετακίνησης*), και τέλος μεταφέρονται είτε από το σημείο εντοπισμού είτε από τον χώρο κράτησης/περιορισμού μετακίνησης στο σημείο όπου πραγματοποιείται η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης και ολοκληρώνεται η ΑΑΕ (*στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης*).

Το στάδιο του *εντοπισμού* αν και είναι αναγκαία συνθήκη για την υλοποίηση μιας επιχείρησης ΑΑΕ δεν είναι και ικανή.⁵⁶ Το στάδιο αυτό εμφανίζει την πιο χαλαρή σύνδεση στην αλληλουχία των πράξεων που συνθέτουν ένα περιστατικό ΑΑΕ και δεν μπορεί να αποκλειστεί για όλα τα περιστατικά η περίπτωση τα πρόσωπα που το υλοποιούν (εντοπιστές) να μην έχουν πλήρη γνώση για τα μετέπειτα στάδια υλοποίησης. Αυτό είναι περισσότερο πιθανόν να ισχύει σε κάποια από τα περιστατικά που τα φερόμενοι θύματα μετά τον εντοπισμό μεταφέρθηκαν σε χώρο κράτησης, και λιγότερο πιθανό στα περιστατικά εκείνα που τα φερόμενοι θύματα αμέσως μετά τον εντοπισμό μεταφέρθηκαν στο χώρο όπου υλοποιήθηκε το στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης. Ωστόσο, ανεξάρτητα από τη γνώση των εντοπιστών ή τον βαθμό συμμετοχής τους στις πράξεις που συνθέτουν ένα περιστατικό, ΑΑΕ χωρίς εντοπισμό φερόμενων θυμάτων δεν μπορεί να υπάρξει.

Η *άτυπη κράτηση ή ο περιορισμός μετακίνησης* αποτελεί αυτονόητη κατάσταση σε κάθε περιστατικό ΑΑΕ. Οι ομάδες των φερόμενων θυμάτων, όταν εντοπίζονται, δεν μπορούν να κινηθούν κατά τη βούλησή τους και μεταφέρονται αναγκαστικά είτε άμεσα στην περιοχή όπου πραγματοποιείται η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης είτε σε χώρους κράτησης/περιορισμού μετακίνησης όπου κρατούνται μέχρι την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης ατύπως, δηλαδή χωρίς να γίνει οποιαδήποτε διαδικασία ταυτοποίησής τους ή καταγραφής των προσωπικών τους στοιχείων. Όταν η *άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης* εμφανίζεται ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ εντοπισμού και φυσικής απομάκρυνσης, αναδεικνύεται η επιχειρησιακή έκταση και το βάθος των περιστατικών ΑΑΕ, καθώς η πραγματοποίηση αυτού του σταδίου απαιτεί μια βαριά υποδομή η οποία περιλαμβάνει μεταφορικά μέσα, κτηριακές δομές που χρησιμοποιούνται ως χώροι κράτησης, ανθρώπινο δυναμικό κατάλληλα εκπαιδευμένο, και υλικοτεχνικά μέσα, όπως όπλα, συσκευές επικοινωνίας, μέσα ακινητοποίησης κλπ. Επιπλέον, σε περιπτώσεις που η κράτηση διαρκεί αρκετές ώρες ή και μέρες απαιτεί και διατροφική επιμελητεία, δηλαδή παροχή νερού και τροφής στους κρατούμενους, η οποία πραγματοποιείται, σύμφωνα με κάποιες μαρτυρίες, με διαμοιρασμό εφοδίων (νερά και τρόφιμα) που φέρουν στην κατοχή τους τα φερόμενα θύματα κατά το στάδιο του εντοπισμού. Στο στάδιο αυτό, συχνά, η σύνθεση της αρχικής ομάδα από το στάδιο του εντοπισμού αλλοιώνεται, καθώς τα μέλη της διαχέονται στον ευρύτερο πληθυσμό του χώρου κράτησης.

Η πράξη της *φυσικής απομάκρυνσης* από την ελληνική επικράτεια αποτελεί την επιχειρησιακή κλιμάκωση ενός περιστατικού ΑΑΕ. Για τον Μηχανισμό Καταγραφής, το στάδιο αυτό αποτελεί το ορόσημο με το οποίο ταυτοποιούνται τα περιστατικά ΑΑΕ. Στα περισσότερα περιστατικά τα φερόμενα θύματα που αρχικά εντοπίστηκαν σε διάφορα σημεία της επικράτειας, και στις περισσότερες περιπτώσεις τέθηκαν σε άτυπη κράτηση/περιορισμό μετακίνησης, μεταφέρθηκαν, συχνά κατά μεγάλες ομάδες με άλλη σύνθεση από την αρχική της στιγμής του εντοπισμού, σε σημεία της επικράτειας, από τα οποία πραγματοποιήθηκε η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης. Άλλα

⁵⁶ Μια συνθήκη είναι αναγκαία αλλά όχι ικανή, όταν είναι απαραίτητη για την επίτευξη ενός επιθυμητού αποτελέσματος, αλλά η παρουσία της και μόνο δεν εγγυάται την επέλευσή του.

περιστατικά, είναι πιο πυκνά, καθώς η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης ακολούθησε άμεσα τον εντοπισμό.

Ο δεύτερος άξονας είναι η *γεωγραφική διαφοροποίηση*. Οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες των περιοχών όπου συντελούνται οι ΑΑΕ επενεργούν στον τρόπο υλοποίησης των περιστατικών. Μία ευδιάκριτη περίπτωση είναι η μετάπτωση από τα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά των περιστατικών που έχουν συντελεστεί μέσω του ποταμού Έβρου στα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά των περιστατικών που έχουν συντελεστεί στη θάλασσα. Στα περιστατικά που η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε μέσω του ποταμού Έβρου οι μαρτυρίες αναφέρουν κατά πολύ μεγαλύτερη συμμετοχή μη-ένστολων ατόμων σε σύγκριση με τα περιστατικά που η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε στη θάλασσα. Το ίδιο ισχύει και για τις γλώσσες των ατόμων αυτών, όπου στα περιστατικά που συνέβησαν στον Έβρο σχεδόν σε όλες τις μαρτυρίες αναφέρθηκε η συμμετοχή ατόμων που μιλούν κάποιες από τις γλώσσες των θυμάτων, κάτι το οποίο δεν αναφέρθηκε καθόλου στις μαρτυρίες για τα περιστατικά που συνέβησαν στη θάλασσα.

Μια άλλη περίπτωση *γεωγραφικής διαφοροποίησης* αποτελούν τα περιστατικά όπου ο εντοπισμός συμβαίνει στη θάλασσα ή πολύ κοντά στη συνοριακή περιοχή του ποταμού Έβρου σε αντίθεση με τα περιστατικά που ο εντοπισμός συμβαίνει στην ενδοχώρα ή τα νησιά. Στα περιστατικά της πρώτης κατηγορίας η γεωγραφική διαφοροποίηση συχνά επενεργεί πάνω στον άξονα της σταδιακότητας, καθώς διαπιστώθηκε σε κάποια από τα περιστατικά αυτά ότι το στάδιο της κράτησης/περιορισμού μετακίνησης παραλήφθηκε και η ΑΑΕ πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά τον εντοπισμό, πιθανά εξαιτίας της εγγύτητας με τη συνοριακή γραμμή. Αυτό έχει μια σειρά από επιπτώσεις, όπως για παράδειγμα ότι στα περιστατικά αυτά ο κύκλος των προσώπων που υλοποιούν τις ΑΑΕ είναι πιο μικρός και ότι το επιχειρησιακό αποτύπωμα είναι επίσης μικρότερο, με την έννοια ότι πραγματοποιούνται σε συντομότερο χρονικό διάστημα με τη χρήση λιγότερων υλικών μέσων. Στα περιστατικά αυτά δεν απαιτείται η χρήση χώρων κράτησης, μέσων μεταφοράς, διατροφικής επιμελητείας κλπ.

Η άσκηση βίας, αν και δεν αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την πραγματοποίηση ενός περιστατικού ΑΑΕ, ωστόσο, παρατηρείται ότι διαπερνά οριζόντια όλα τα περιστατικά ως εργαλείο πειθαναγκασμού ή και εξαναγκασμού των φερόμενων θυμάτων μέσω των απειλών, της πρόκλησης σωματικού πόνου και της υποβολής σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση με σκοπό την επιτυχή υλοποίηση των σταδίων που συνθέτουν ένα περιστατικό ΑΑΕ.

Το μοτίβο ολοκληρώνεται με τη νομική μεταχείριση των φερόμενων θυμάτων, η οποία περιλαμβάνει τις πράξεις ή κυρίως τις παραλείψεις των φερόμενων θυτών αναφορικά με την ταυτοποίηση και την εξακρίβωση των προσωπικών στοιχείων των φερόμενων θυμάτων, την καταγραφή των προσωπικών τους στοιχείων και άλλων βιομετρικών δεδομένων (φωτογραφίες και δακτυλικά αποτυπώματα), και τους διοικητικούς χειρισμούς σε περιπτώσεις αιτημάτων ασύλου, οι οποίες αποδίδουν στα περιστατικά αναγκαστικών επιστροφών τον παράτυπο (μη-τυπικό) τους χαρακτήρα.

II. Περιστατικά στον Έβρο

Στα περιστατικά του Έβρου περιλαμβάνονται τα περιστατικά που η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε μέσω του μοναδικού εδαφικού συνόρου μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας που είναι ο ποταμός Έβρος. Πρόκειται για 31 περιστατικά που ο εντοπισμός των φερόμενων θυμάτων συνέβη σε σημεία της συνοριακής περιοχής του νομού Έβρου (24 περιστατικά) ή σε σημεία της ενδοχώρας (7 περιστατικά).

Α. Δεδομένα για τον εντοπισμό των φερόμενων θυμάτων

i) Τόποι εντοπισμού

Από τα 24 περιστατικά που ο εντοπισμός των φερόμενων θυμάτων έγινε στη συνοριακή περιοχή του Έβρου, σε 2 περιστατικά αναφέρεται ως σημείο εντοπισμού η παραποτάμια περιοχή, σε 3 περιστατικά κάποια νησίδα μέσα στην κοίτη του ποταμού, σε 9 περιστατικά η υπαίθρια ή δασική περιοχή στην ευρύτερη συνοριακή περιοχή πλησίον οικισμών/χωριών/πόλεων, όπως το Ασπρονέρι, το Σουφλί, το Διδυμότειχο, οι Φέρες και η Ορεσιτιάδα, και σε 10 περιστατικά πόλεις ή χωριά της ευρύτερης συνοριακής περιοχής, όπως η Ορεσιτιάδα, οι Φέρες, το Διδυμότειχο, το Πρωτοκκλήσι, το Χειμώνιο, το Σουφλί ή άλλα χωριά που τα φερόμενα θύματα αδυνατούν να αναγνωρίσουν.

Από τα 7 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στην ενδοχώρα, σε 2 περιστατικά αναφέρεται ως σημείο εντοπισμού ο αστικός ιστός της Αλεξανδρούπολης, σε 1 περιστατικό το αεροδρόμιο της Αλεξανδρούπολης, σε 3 περιστατικά ο αστικός ιστός της Θεσσαλονίκης, και σε 1 περιστατικό η υπαίθρια περιοχή έξω από την πόλη της Καβάλας.

Σε 3 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στην ενδοχώρα (Αλεξανδρούπολη και Θεσσαλονίκη) και σε 2 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε σε αστικές περιοχές της συνοριακής περιοχής του νομού Έβρου (Φέρες και Πρωτοκκλήσι) τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι ο εντοπισμός έγινε παρουσία αυτοπτών μαρτύρων. Σε κανένα από τα περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στην παρόχθια περιοχή του ποταμού Έβρου ή σε κάποια νησίδα εντός της κοίτης του ποταμού ή σε υπαίθρια ή δασική περιοχή του νομού Έβρου δεν αναφέρθηκε παρουσία αυτοπτών μαρτύρων κατά τον εντοπισμό.

ii) Πληθυσμός εντοπισθέντων

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 31 περιστατικά που αφορούν τη γεωγραφική περιοχή του Έβρου και έχουν καταγραφεί για τα έτη 2020 – 2022, το πλήθος των εντοπισθέντων σε αυτά τα περιστατικά υπολογίζεται κατ' ελάχιστον σε 207 άτομα (βλ. *Γράφημα 10*).⁵⁷ Μεταξύ αυτών ήταν τουλάχιστον 50 γυναίκες και 36 παιδιά. Επιπλέον, ανάμεσα στους εντοπισθέντες υπήρχαν, κατά τις μαρτυρίες, 25 άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως άτομα με ιατρικά προβλήματα, υπερήλικες, άτομα με αναπηρία, έγκυες γυναίκες και ασυνόδευτα παιδιά.

Γράφημα 10: Ελάχιστος αριθμός εντοπισθέντων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού

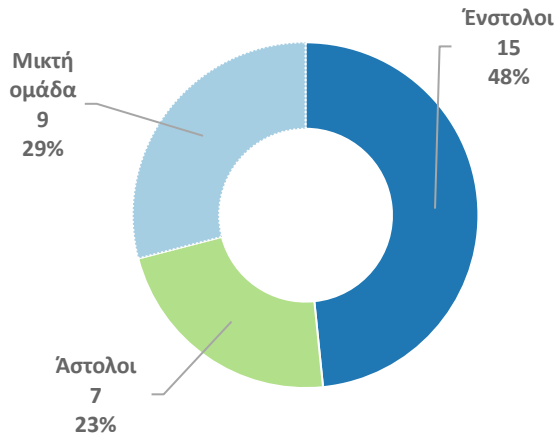
iii) Εντοπιστές

Σε 15 περιστατικά αναφέρεται ότι ο εντοπισμός των φερόμενων θυμάτων έγινε μόνο από ομάδες ένστολων εντοπιστών, σε 7 περιστατικά ότι ο εντοπισμός έγινε μόνο από ομάδες ατόμων με πολιτικά ρούχα (άστολοι εντοπιστές), και σε 9 περιστατικά ότι ο εντοπισμός έγινε από μικτές ομάδες εντοπιστών, δηλαδή από ομάδες που αποτελούνταν τόσο από ένστολους όσο και από άστολους εντοπιστές (βλ. *Γράφημα 11*).

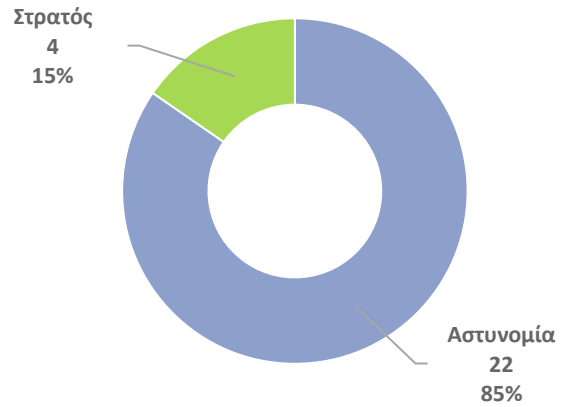
Σε 22 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι οι ένστολοι εντοπιστές έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας και σε 4 περιστατικά ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Στρατού (βλ. *Γράφημα 12*).

⁵⁷ Ο ελάχιστος αριθμός των 207 ατόμων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα ότι εντοπίστηκαν μαζί τους.

Γράφημα 11: Ενδυμασία ένστολων εντοπιστών

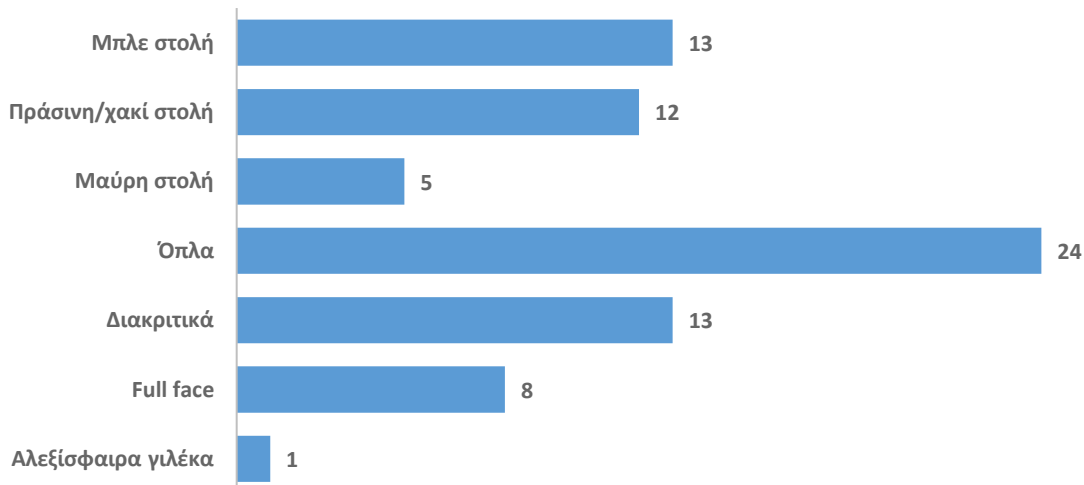

Γράφημα 12: Πιθανή ιδιότητα ένστολων εντοπιστών

Στις μαρτυρίες των θυμάτων περιέχονται αδρές περιγραφές των στολών (των ένστολων) εντοπιστών και του εξοπλισμού τους.⁵⁸ Σε 13 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι στολές είχαν μπλε χρώμα, σε 12 ότι είχαν πράσινο/χακί, και σε 5 ότι είχαν μαύρο. Αναφέρεται, επίσης σε 13 μαρτυρίες η ύπαρξη διακριτικών, όπως η λέξη *police* στα ρούχα των ενστόλων, διακριτικά βαθμών ιεραρχίας (πχ αστέρια), εθνόσημα και άλλα. Σε 8 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι ένστολοι εντοπιστές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, σε 1 μαρτυρία αναφέρεται ότι οι εντοπιστές φορούσαν αλεξίσφαιρα γιλέκα ενώ σε 24 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως ράβδους, πιστόλια και πολυβόλα. (Βλ. Γράφημα 13).

Γράφημα 13: Εξοπλισμός ένστολων εντοπιστών

Από τα 16 περιστατικά, όπου στον εντοπισμό συμμετείχαν άστολοι, αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι σε 13 περιστατικά τα άτομα αυτά πιθανόν να ενεργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές. Ο συντονισμός των άστολων εντοπιστών με τις Αρχές πιθανολογείται από μαρτυρίες των φερόμενων

⁵⁸ Οι πληροφορίες αυτές έχουν σχετική ακρίβεια, καθώς οι εντυπώσεις και η μνήμη επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό από περιστάσεις όπως η ώρα της μέρας και ο φωτισμός, η ψυχολογική κατάσταση, η ηλικία, η ικανότητα όρασης, η παρατηρητικότητα, το εκπαιδευτικό επίπεδο, το πολιτισμικό περιβάλλον, το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου. Βλ: EUAA, EASO Practical Guide: Evidence Assessment, Μάρτιος 2015, σελ. 14 επ., διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-evidence-assessment>

θυμάτων ότι σε 9 περιστατικά ο εντοπισμός έγινε από μικτή ομάδα εντοπιστών, ότι σε 2 περιστατικά οι άστολοι εντοπιστές μετέφεραν τα φερόμενα θύματα σε χώρο που υπήρχαν ένστολοι, και σε 2 περιστατικά από την κρίση των φερόμενων θυμάτων ότι, επειδή βρισκόνταν σε ελληνικό έδαφος (όχθη του ποταμού Έβρου), οι Αρχές θα γνώριζαν την δράση των ατόμων αυτών στην περιοχή. Σε 3 περιστατικά τα φερόμενα θύματα απάντησαν ότι δεν είναι σε θέση να το γνωρίζουν (Βλ. *Γράφημα 14*).

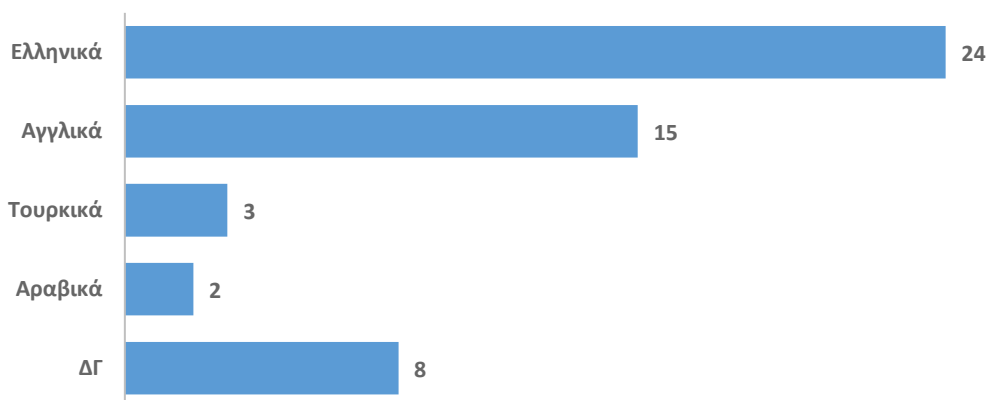
Σε 2 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι άστολοι εντοπιστές φορούσαν πολιτικά ρούχα⁵⁹ με μπλε χρώμα, σε 4 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με πράσινο/χακί χρώμα, σε 16 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με μαύρο χρώμα και σε 4 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα διαφόρων άλλων χρωμάτων. Σε 15 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι άστολοι εντοπιστές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 8 μαρτυρίες αναφέρεται ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως ρόπαλα, ράβδους, taser και πιστόλια. (Βλ. *Γράφημα 15*).

Γράφημα 14: Συντονισμός άστολων εντοπιστών με Αρχές **Γράφημα 15:** Εξοπλισμός άστολων εντοπιστών

Σε 8 μαρτυρίες τα θύματα δεν κατάφεραν να αναγνωρίσουν καμία από τις ομιλούμενες γλώσσες των εντοπιστών. Σε 24 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Ελληνικά, σε 15 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Αγγλικά, σε 3 τα Τουρκικά, και σε 2 τα Αραβικά (Βλ. *Γράφημα 16*).

Γράφημα 16: Γλώσσες εντοπιστών

⁵⁹ Ρούχα καθημερινής χρήσης που δεν είναι μέρος ομοιόμορφης ενδυμασίας προσωπικού.

Β. Δεδομένα για την κράτηση/περιορισμό μετακίνησης των φερόμενων θυμάτων.

Σε 6 περιστατικά αναφέρεται ότι η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης έγινε αμέσως μετά τον εντοπισμό, δίχως να μεσολαβήσει άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης ως ενδιάμεσο στάδιο. Πρόκειται κυρίως για περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στη συνοριακή περιοχή του Έβρου (πλησίον της όχθης του ποταμού ή σε κάποια νησίδα εντός της κοίτης του).

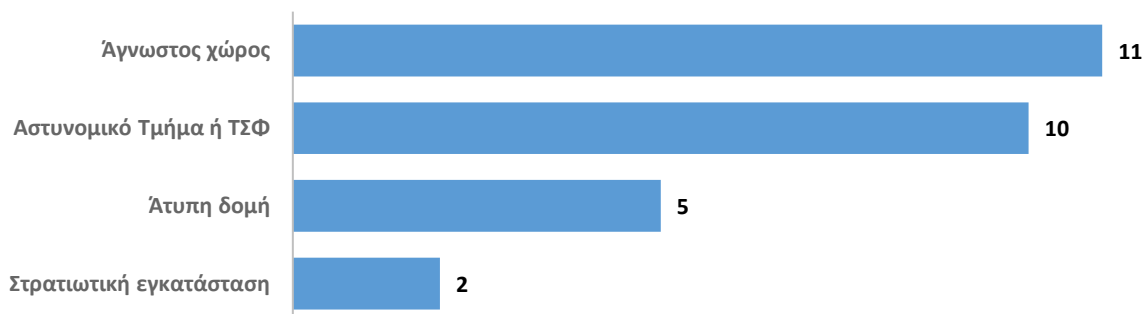
Σε 25 περιστατικά τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι από το σημείο του εντοπισμού τους μεταφέρθηκαν αρχικά σε χώρους κράτησης όπου κρατήθηκαν άτυπα. Η διάρκεια της κράτησης κυμάνθηκε από κάποιες λίγες ώρες έως και μερικές μέρες. Στη συνέχεια τα φερόμενα θύματα μεταφέρθηκαν στα σημεία φυσικής απομάκρυνσης. Στα περιστατικά αυτά, η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης εμφανίζεται ως ενδιάμεσο στάδιο ενός περιστατικού ΑΑΕ.

Τα στοιχεία που ακολουθούν αφορούν τα 25 περιστατικά που η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης εμφανίζεται ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ εντοπισμού και φυσικής απομάκρυνσης.

i) Τόποι κράτησης/περιορισμού μετακίνησης

Σε 10 περιστατικά αναφέρεται ως χώρος άτυπης κράτησης χώρος που έφερε χαρακτηριστικά Αστυνομικού Τμήματος ή Τμήματος Συνοριακής Φύλαξης, σε 2 περιστατικά κάποια εγκατάσταση που έφερε χαρακτηριστικά στρατιωτικής εγκατάστασης, δηλαδή χώρου στρατιωτικού ελέγχου, σε 5 περιστατικά κάποια άτυπη δομή, δηλαδή κτήριο ή φυλασσόμενος χώρος άλλης αρχικής χρήσης χωρίς εμφανή διακριτικά χαρακτηριστικά, και σε 11 περιστατικά κάποιος άγνωστος χώρος, δηλαδή χώρος που τα φερόμενα θύματα δεν κατάφεραν να ταυτοποιήσουν. (Βλ. Γράφημα 17).⁶⁰

Γράφημα 17: Χώροι άτυπης κράτησης/περιορισμού μετακίνησης

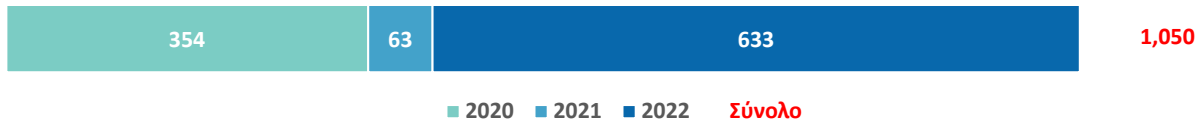
ii) Πληθυσμός κρατούμενων

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 25 περιστατικά, στα οποία τα φερόμενα θύματα ισχυρίστηκαν ότι υποβλήθηκαν σε άτυπη κράτηση/περιορισμό μετακίνησης στους παραπάνω χώρους, το πλήθος των κρατούμενων υπολογίζεται κατ' ελάχιστον σε 1050 άτομα (Βλ. Γράφημα 18).⁶¹ Μεταξύ αυτών ήταν τουλάχιστον 78 γυναίκες και 49 παιδιά. Επιπλέον, ανάμεσα στους κρατούμενους υπήρχαν, κατά τις μαρτυρίες, 13 άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως άτομα με ιατρικά προβλήματα, υπερήλικες, άτομα με αναπηρία, έγκυες γυναίκες, ασυνόδευτα παιδιά.

⁶⁰ Σε κάποια περιστατικά τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι κρατήθηκαν διαδοχικά σε παραπάνω από ένα χώρο κράτησης.

⁶¹ Ο ελάχιστος αριθμός των 1050 κρατούμενων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα των 25 περιστατικών ότι ήταν κρατούμενοι μαζί τους.

Γράφημα 18: Ελάχιστος αριθμός κρατουμένων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού

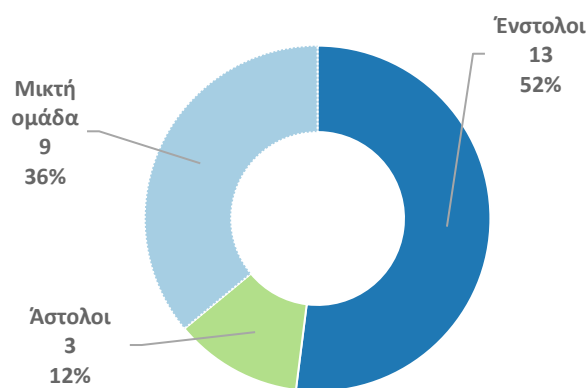

iii) Φρουροί

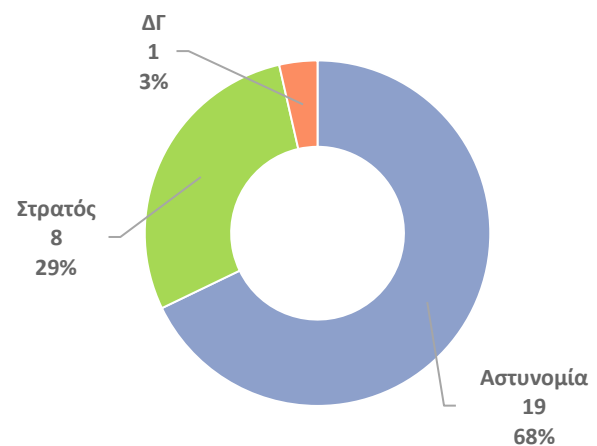
Σε 13 περιστατικά αναφέρεται ότι η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης των φερόμενων θυμάτων πραγματοποιήθηκε μόνο από ομάδες ένστολων φρουρών, σε 3 περιστατικά πραγματοποιήθηκε μόνο από άστολους φρουρούς, και σε 9 περιστατικά πραγματοποιήθηκε από μικτές ομάδες φρούρησης, δηλαδή από ομάδες φρουρών που αποτελούνταν τόσο από ένστολους όσο και από άστολους (Βλ. Γράφημα 19).

Σε 19 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι οι ένστολοι φρουροί έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας, σε 8 περιστατικά ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Στρατού και σε 1 περιστατικό το φερόμενο θύμα δεν κατάφερε να πιθανολογήσει την ιδιότητα των ένστολων φρουρών (Βλ. Γράφημα 20).

Γράφημα 19: Ενδυμασία ένστολων φρουρών

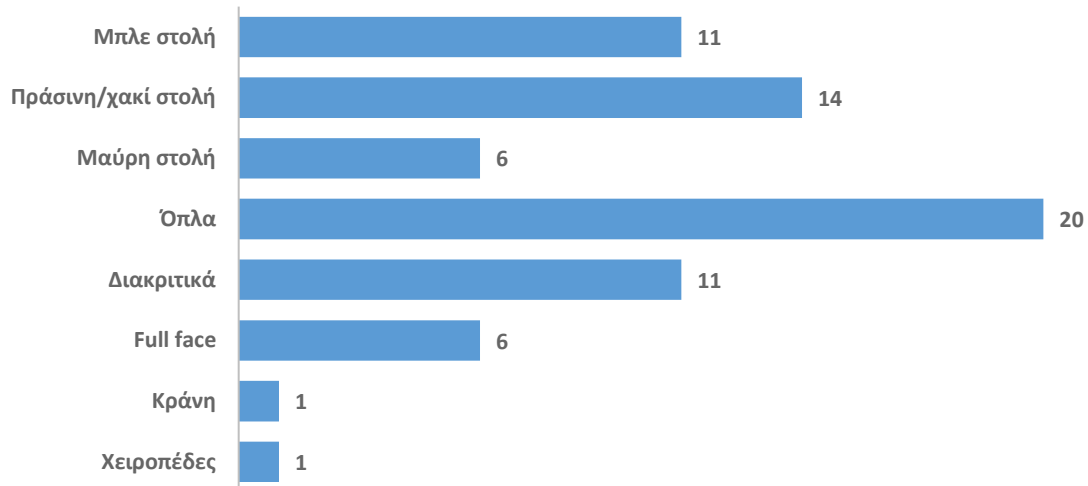
Γράφημα 20: Πιθανή ιδιότητα ένστολων φρουρών

Στις μαρτυρίες των θυμάτων περιέχονται αδρές περιγραφές των στολών των φρουρών και του εξοπλισμού τους.⁶² Σε 11 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι στολές των φρουρών είχαν μπλε χρώμα, σε 14 μαρτυρίες ότι είχαν πράσινο/χακί χρώμα, και σε 6 μαρτυρίες ότι είχαν μαύρο χρώμα. Αναφέρεται, επίσης σε 11 μαρτυρίες η ύπαρξη διακριτικών, όπως η λέξη *police στα ρούχα των ενστόλων*, διακριτικά βαθμών ιεραρχίας (πχ αστέρια), εθνόσημα και άλλα. Σε 6 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι ένστολοι φρουροί φορούσαν κουκούλες τύπου full face, σε 1 μαρτυρία ότι φορούσαν κράνη, σε 1 μαρτυρία ότι είχαν μαζί τους χειροπέδες, ενώ σε 20 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως ρόπαλα, γκλοπ, taser, πιστόλια και πολυβόλα. (Βλ. Γράφημα 21).

⁶² Βλ: EUAA, EASO Practical Guide: Evidence Assessment, Μάρτιος 2015, σελ. 14 επ., διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-evidence-assessment>

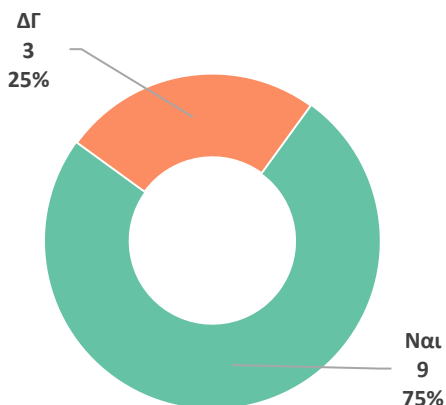
Γράφημα 21: Εξοπλισμός ένστολων φρουρών.

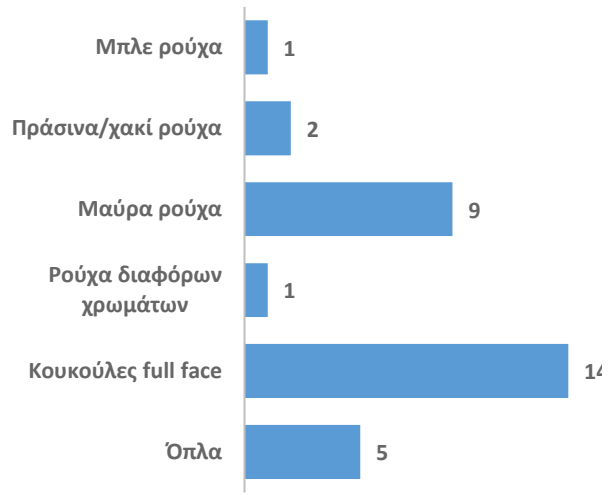
Σε 9 περιστατικά, όπου στην φρούρηση συμμετείχαν άστολοι φρουροί, αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι τα άτομα αυτά πιθανόν να ενεργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές. Ο συντονισμός των άστολων φρουρών με τις Αρχές πιθανολογείται από μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων ότι και στα 9 περιστατικά η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης πραγματοποιήθηκε από μικτή ομάδα φρουρών. Σε 3 περιστατικά τα φερόμενα θύματα απάντησαν ότι δεν είναι σε θέση να κρίνουν αν οι άστολοι φρουροί λειτουργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές (Βλ. *Γράφημα 22*).

Σε 1 μαρτυρία αναφέρεται ότι οι άστολοι φρουροί φορούσαν πολιτικά ρούχα με μπλε χρώμα, σε 2 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με πράσινο/χακί χρώμα, σε 9 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με μαύρο χρώμα και σε 1 μαρτυρία ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα διαφόρων χρωμάτων. Σε 14 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι άστολοι φρουροί φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 5 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα. (Βλ. *Γράφημα 23*).

Γράφημα 22: Συντονισμός άστολων φρουρών με Αρχές

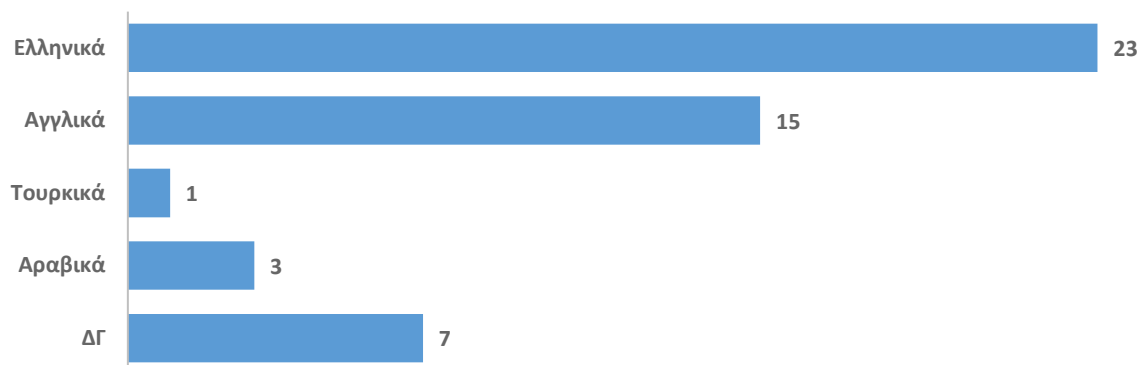

Γράφημα 23: Εξοπλισμός άστολων φρουρών

Σε 7 μαρτυρίες τα θύματα δεν κατάφεραν να αναγνωρίσουν καμία από τις ομιλούμενες γλώσσες των φρουρών. Σε 23 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Ελληνικά, ενώ σε 15 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Αγγλικά, σε 1 τα Τουρκικά, και σε 3 τα Αραβικά (Βλ. *Γράφημα 24*).

Γράφημα 24: Γλώσσες φρουρών

Σχετικά με τη διάρκεια του χρόνου άτυπης κράτησης/περιορισμού μετακίνησης, σε 1 μαρτυρία τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι διήρκεσε λιγότερο από 1 ώρα, σε 2 μαρτυρίες ότι διήρκεσε 1-3 ώρες, σε 7 μαρτυρίες ότι διήρκεσε 3-6 ώρες, σε 10 μαρτυρίες ότι διήρκεσε 6-12 ώρες, σε 9 μαρτυρίες ότι διήρκεσε 12-24 ώρες και σε 1 μαρτυρία ότι διήρκεσε πάνω από 2 μέρες (Βλ. *Γράφημα 25*).

Γράφημα 25: Διάρκεια κράτησης/περιορισμού μετακίνησης

Γ. Δεδομένα για την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης.

i) Τόποι απομάκρυνσης

Στα 31 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε σε σημεία της ενδοχώρας ή της συνοριακής περιοχής του Έβρου αναφέρθηκε ότι η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε μέσω του ποταμού Έβρου.

ii) Πληθυσμός απομακρυνθέντων

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 31 περιστατικά που αφορούν τη γεωγραφική περιοχή του Έβρου και έχουν καταγραφεί για τα έτη 2020 – 2022, το πλήθος των απομακρυνθέντων σε αυτά τα περιστατικά υπολογίζεται κατ' ελάχιστον σε 1643 άτομα (Βλ. *Γράφημα 26*).⁶³ Μεταξύ αυτών ήταν τουλάχιστον 137 γυναίκες και 87 παιδιά. Επιπλέον, ανάμεσα στους απομακρυνθέντες υπήρχαν, κατά

⁶³ Ο ελάχιστος αριθμός των 1643 ατόμων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα ότι απομακρύνθηκαν μαζί τους.

τις μαρτυρίες, 63 άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως άτομα με ιατρικά προβλήματα, υπερήλικες, άτομα με αναπηρία, έγκυες γυναίκες, ασυνόδευτα παιδιά.

Γράφημα 26: Ελάχιστος αριθμός απομακρυνθέντων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού.

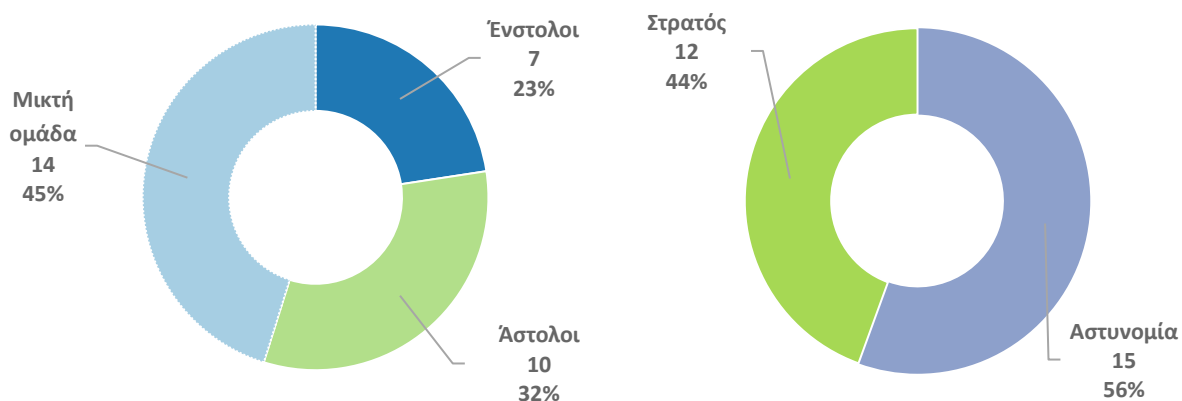
iii) Απομακρυντές

Σε 7 περιστατικά αναφέρεται ότι η φυσική απομάκρυνση των φερόμενων θυμάτων πραγματοποιήθηκε μόνο από ομάδες ένστολων απομακρυντών, σε 10 περιστατικά ότι πραγματοποιήθηκε μόνο από ομάδες άστολων απομακρυντών, και σε 14 περιστατικά ότι πραγματοποιήθηκε από μικτές ομάδες απομακρυντών, δηλαδή από ομάδες απομακρυντών που αποτελούνταν τόσο από ένστολους όσο και από άστολους (βλ. Γράφημα 27).

Σε 15 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι οι ένστολοι απομακρυντές έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας και σε 12 περιστατικά ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Στρατού (βλ. Γράφημα 28).

Γράφημα 27: Ενδυμασία ένστολων απομακρυντών

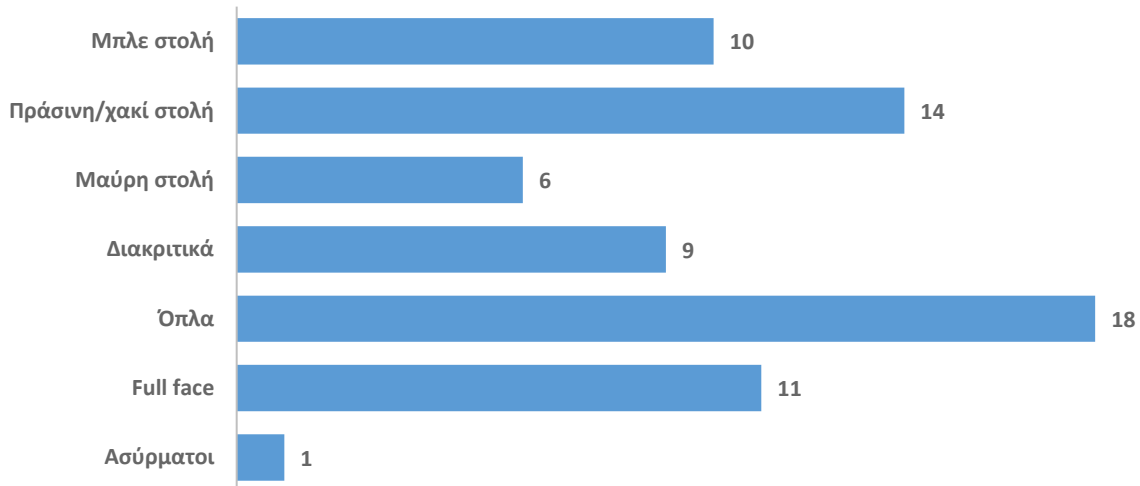
Γράφημα 28: Πιθανή ιδιότητα ένστολων απομακρυντών

Στις μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων περιέχονται αδρές περιγραφές των στολών των ένστολων απομακρυντών και του εξοπλισμού τους.⁶⁴ Σε 10 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι στολές των ένστολων απομακρυντών είχαν μπλε χρώμα, σε 14 μαρτυρίες ότι είχαν πράσινο/χακί χρώμα, και σε 6 μαρτυρίες ότι είχαν μαύρο χρώμα. Αναφέρεται, επίσης, σε 9 μαρτυρίες η ύπαρξη διακριτικών, όπως η λέξη *police* στα ρούχα των ενστόλων, διακριτικά βαθμών ιεραρχίας, εθνόσημα και άλλα. Σε 11 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι ένστολοι απομακρυντές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, σε 1 μαρτυρία ότι χρησιμοποίησαν ασύρματο, ενώ σε 18 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως ράβδους, πιστόλια, πολυβόλα και μαχαίρια. (βλ. Γράφημα 29).

⁶⁴ βλ: EUAA, EASO Practical Guide: Evidence Assessment, Μάρτιος 2015, σελ. 14 επ., διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-evidence-assessment>

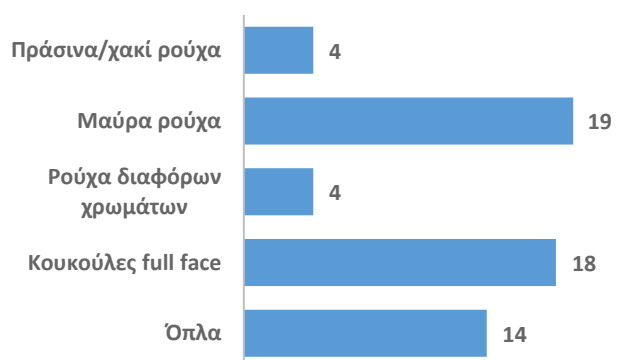
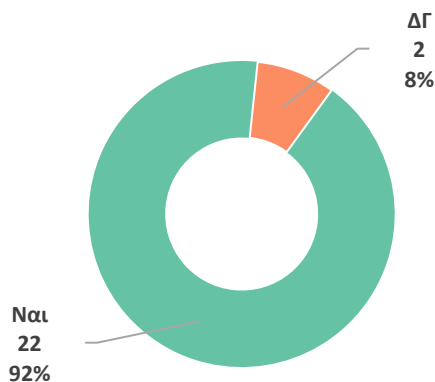
Γράφημα 29: Εξοπλισμός ένστολων απομακρυντών

Σε 22 περιστατικά, όπου στην πράξη της φυσικής απομάκρυνσης συμμετείχαν άστολοι απομακρυντές, αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι τα άτομα αυτά πιθανόν να ενεργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές. Ο συντονισμός των άστολων απομακρυντών με τις Αρχές πιθανολογείται από μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων ότι σε 14 περιστατικά η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε από μικτή ομάδα απομακρυντών, σε 2 περιστατικά επειδή μεταφέρθηκαν από χώρο άτυπης κράτησης που ήταν παρόντες ένστολοι και σε 6 περιστατικά από την κρίση των φερόμενων θυμάτων ότι, επειδή βρισκόταν σε ελληνικό έδαφος (όχθη του ποταμού Έβρου), οι Αρχές θα γνώριζαν την δράση των ατόμων αυτών στην περιοχή. Σε 2 περιστατικά τα φερόμενα θύματα απάντησαν ότι δεν είναι σε θέση να κρίνουν αν οι άστολοι απομακρυντές λειτουργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές (βλ. *Γράφημα 30*).

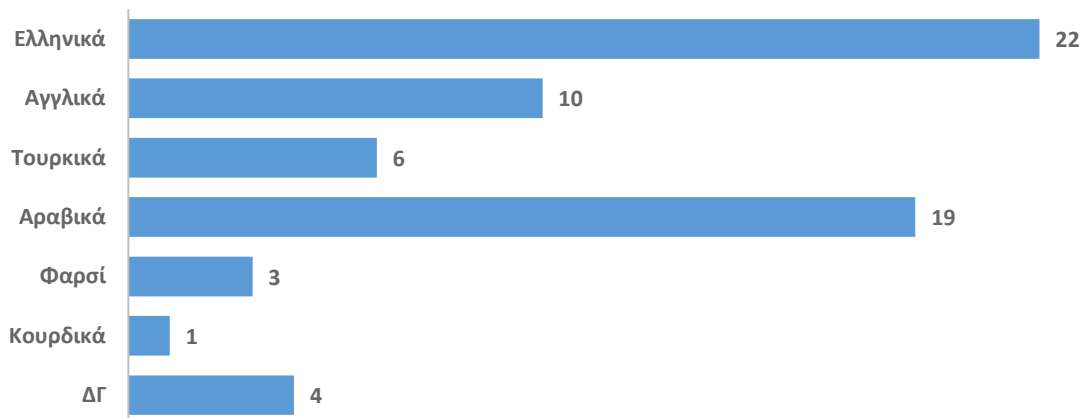
Σε 4 μαρτυρίες αναφέρθηκε ότι οι άστολοι απομακρυντές φορούσαν πολιτικά ρούχα με πράσινο/χακί χρώμα, σε 19 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με μαύρο χρώμα και σε 4 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα διαφόρων χρωμάτων. Σε 18 μαρτυρίες αναφέρθηκε ότι οι άστολοι απομακρυντές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 14 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως μαχαίρια, κοντάρια, γκλοπ και πιστόλια (βλ. *Γράφημα 31*).

Γράφημα 30: Συντονισμός άστολων απομακρυντών με Αρχές **Γράφημα 31:** Εξοπλισμός άστολων απομακρυντών

Σε 4 μαρτυρίες τα θύματα δεν κατάφεραν να αναγνωρίσουν καμία από τις ομιλούμενες γλώσσες των απομακρυντών. Σε 22 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Ελληνικά, ενώ σε 10 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Αγγλικά, σε 19 μαρτυρίες τα Αραβικά, σε 6 μαρτυρίες τα Τουρκικά, σε 3 μαρτυρίες τα Φαρσί και σε 1 μαρτυρία κάποια από τις Κουρδικές γλώσσες (Βλ. *Γράφημα 32*).

Γράφημα 32: Γλώσσες απομακρυντών

iv) Μέσα υλοποίησης

Σε 30 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης πραγματοποιήθηκε με βάρκα. Σε 1 περιστατικό το φερόμενο θύμα ανέφερε ότι η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης πραγματοποιήθηκε με τα πόδια (καταδίωξη και εξώθησή του φερόμενου θύματος εντός του ποταμού). (Βλ. *Γράφημα 33*).

Γράφημα 33: Μέσα υλοποίησης της φυσικής απομάκρυνσης

III. Περιστατικά στη θάλασσα

Στα περιστατικά της θάλασσας περιλαμβάνονται τα περιστατικά που η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε από τα θαλάσσια σύνορα. Πρόκειται για 19 περιστατικά που ο εντοπισμός των φερόμενων θυμάτων πραγματοποιήθηκε σε σημεία της θαλάσσιας περιοχής πλησίον νησιού της ελληνικής επικράτειας (13 περιστατικά) ή σε σημεία στο έδαφος νησιών της ελληνικής επικράτειας (6 περιστατικά).

A. Δεδομένα για τον εντοπισμό των φερόμενων θυμάτων

i) Τόποι εντοπισμού

Από τα 13 περιστατικά που ο εντοπισμός των φερόμενων θυμάτων έγινε στη θαλάσσια περιοχή πλησίον νησιού της ελληνικής επικράτειας, σε 6 περιστατικά αναφέρεται ως σημείο εντοπισμού η θαλάσσια περιοχή πλησίον της Λέσβου, σε 3 περιστατικά η θαλάσσια περιοχή πλησίον της Κω, σε 1 περιστατικό η θαλάσσια περιοχή πλησίον της Χίου, σε 1 περιστατικό η θαλάσσια περιοχή πλησίον της Σάμου, σε 1 περιστατικό η θαλάσσια περιοχή πλησίον της Κρήτης, και σε 1 περιστατικό το θαλάσσιο στενό μεταξύ Κάσου και Καρπάθου.

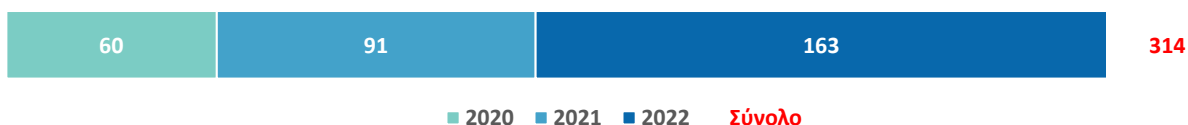
Από τα 6 περιστατικά που ο εντοπισμός πραγματοποιήθηκε σε νησί της ελληνικής επικράτειας, σε 3 περιστατικά αναφέρεται ως σημείο εντοπισμού η Κως, σε 2 περιστατικά η Λέσβος, και σε 1 περιστατικό η Ρόδος.

Σε 2 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε σε νησί της ελληνικής επικράτειας (Λέσβος και Κως) τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι ο εντοπισμός έγινε παρουσία αυτοπτών μαρτύρων. Σε κανένα από τα περιστατικά που ο εντοπισμός πραγματοποιήθηκε στη θάλασσα δεν αναφέρθηκε παρουσία αυτοπτών μαρτύρων κατά τον εντοπισμό.

ii) Πληθυσμός εντοπισθέντων

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 19 περιστατικά που αφορούν τη θάλασσα και έχουν καταγραφεί για τα έτη 2020 – 2022, το πλήθος των εντοπισθέντων σε αυτά τα περιστατικά υπολογίζεται κατ'ελάχιστον σε 314 άτομα (Βλ. *Γράφημα 34*).⁶⁵ Μεταξύ αυτών ήταν τουλάχιστον 82 γυναίκες και 118 παιδιά. Επιπλέον, ανάμεσα στους εντοπισθέντες υπήρχαν, κατά τις μαρτυρίες, 29 άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως άτομα με ιατρικά προβλήματα, υπερήλικες, άτομα με αναπηρία, έγκυες γυναίκες και ασυνόδευτα παιδιά.

Γράφημα 34: Ελάχιστος αριθμός εντοπισθέντων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού

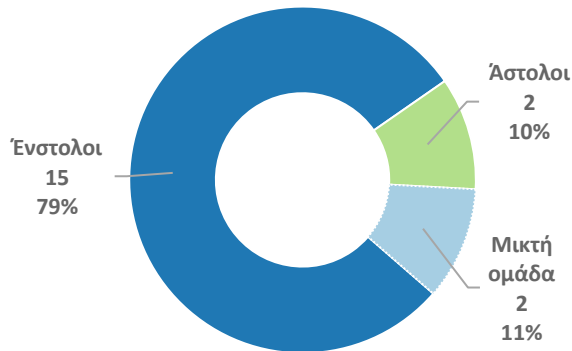
iii) Εντοπιστές

Σε 15 περιστατικά αναφέρεται ότι ο εντοπισμός των φερόμενων θυμάτων έγινε μόνο από ομάδες ένστολων εντοπιστών, σε 2 περιστατικά ότι ο εντοπισμός έγινε μόνο από ομάδες ατόμων με πολιτικά ρούχα (άστολοι εντοπιστές), και σε 2 περιστατικά ότι ο εντοπισμός έγινε από μικτές ομάδες, δηλαδή από ομάδες που αποτελούνταν τόσο από ένστολους όσο και από άστολους εντοπιστές (Βλ. *Γράφημα 35*).

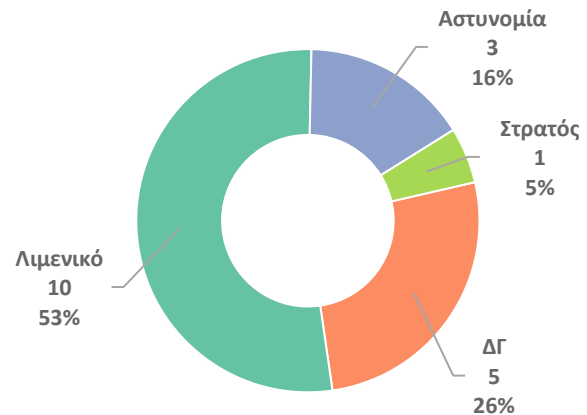
Σε 10 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι οι ένστολοι εντοπιστές έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Λιμενικού, 3 περιστατικά ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας, και σε 1 περιστατικό ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Στρατού. Σε 5 περιστατικά τα φερόμενα θύματα δεν κατάφεραν να πιθανολογήσουν την ιδιότητα των ένστολων εντοπιστών (Βλ. *Γράφημα 36*).

⁶⁵ Ο ελάχιστος αριθμός των 314 ατόμων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα ότι εντοπίστηκαν μαζί τους.

Γράφημα 35: Ενδυμασία ένστολων εντοπιστών

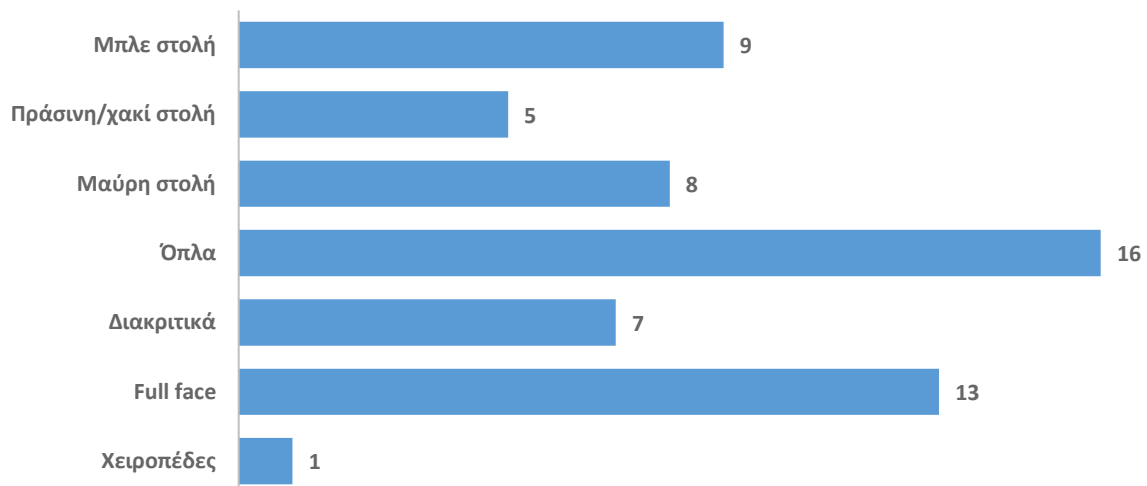

Γράφημα 36: Εκτιμώμενη ιδιότητα ένστολων εντοπιστών

Στις μαρτυρίες των θυμάτων περιέχονται αδρές περιγραφές των στολών (των ένστολων) εντοπιστών και του εξοπλισμού τους.⁶⁶ Σε 9 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι στολές είχαν μπλε χρώμα, σε 5 ότι είχαν πράσινο/χακί, και σε 8 ότι είχαν μαύρο. Αναφέρεται, επίσης σε 7 μαρτυρίες η ύπαρξη διακριτικών, όπως η λέξη *police* στα ρούχα των ενστόλων, εθνόσημα και άλλα. Σε 13 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι ένστολοι εντοπιστές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, σε 16 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως, πιστόλια, πολυβόλα, μαχαίρια και γκλοπ και σε 1 μαρτυρία αναφέρεται ότι είχαν στην κατοχή τους χειροπέδες. (Βλ. Γράφημα 37).

Γράφημα 37: Εξοπλισμός ένστολων εντοπιστών

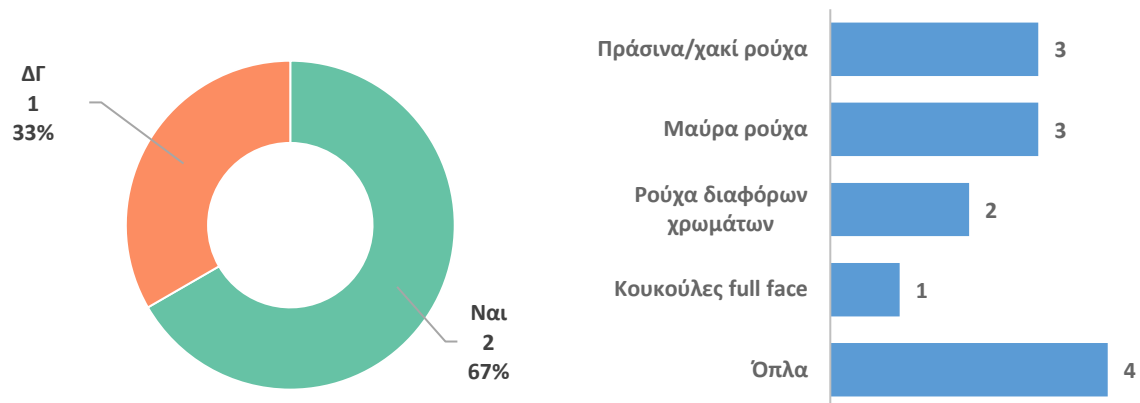
Σε 2 περιστατικά, όπου στον εντοπισμό συμμετείχαν άστολοι εντοπιστές, αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι σε 2 περιστατικά τα άτομα αυτά πιθανόν να ενεργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές (Βλ. Γράφημα 38). Ο συντονισμός των άστολων εντοπιστών με τις Αρχές πιθανολογείται από μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων ότι στα περιστατικά αυτά ο εντοπισμός έγινε από μικτή ομάδα

⁶⁶ Βλ: EUAA, EASO Practical Guide: Evidence Assessment, Μάρτιος 2015, σελ. 14 επ., διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-evidence-assessment>

εντοπιστών. Σε 1 περιστατικό το φερόμενο θύμα απάντησε ότι δεν είναι σε θέση να κρίνει αν οι άστολοι φρουροί λειτουργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές.

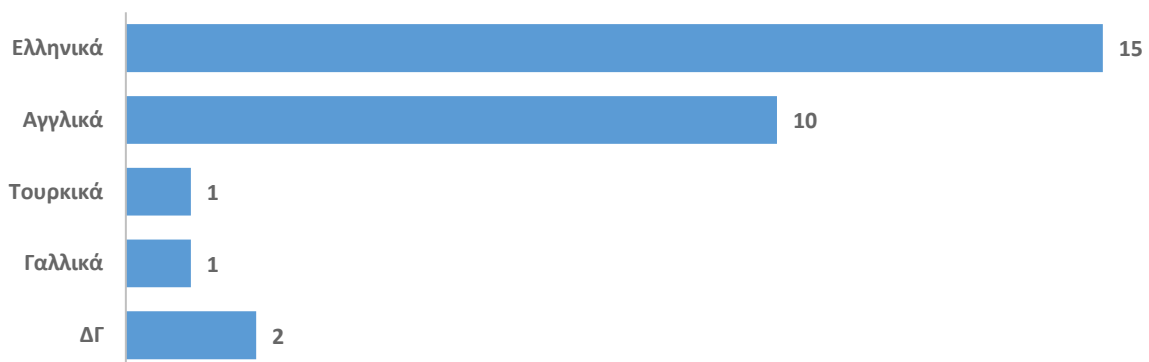
Σε 3 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι άστολοι εντοπιστές φορούσαν *πολιτικά ρούχα*⁶⁷ με πράσινο/χακί χρώμα χρώμα, σε 3 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με μαύρο χρώμα και σε 2 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα διαφόρων άλλων χρωμάτων. Σε 1 μαρτυρία αναφέρεται ότι οι άστολοι εντοπιστές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 4 μαρτυρίες αναφέρεται ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως πιστόλια. (Βλ. *Γράφημα 39*).

Γράφημα 38: Συντονισμός άστολων εντοπιστών με Αρχές **Γράφημα 39:** Εξοπλισμός άστολων εντοπιστών

Σε 2 μαρτυρίες τα θύματα δεν κατάφεραν να αναγνωρίσουν καμία από τις ομιλούμενες γλώσσες των εντοπιστών. Σε 15 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Ελληνικά, σε 10 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Αγγλικά, σε 1 τα Τουρκικά, και σε 1 τα Γαλλικά (Βλ. *Γράφημα 40*).

Γράφημα 40: Γλώσσες εντοπιστών

Β. Δεδομένα για την κράτηση/περιορισμό μετακίνησης των φερόμενων θυμάτων.

Σε 10 περιστατικά τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης έγινε αμέσως μετά τον εντοπισμό, δίχως να μεσολαβήσει άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης ως ενδιάμεσο στάδιο. Πρόκειται κυρίως για περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στη θαλάσσια περιοχή πλησίον νησιών της ελληνικής επικράτειας (Λέσβος, Κως, Χίος, Κάσος/Κάρπαθος).

Σε 9 περιστατικά τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι από το σημείο του εντοπισμού τους μεταφέρθηκαν αρχικά σε χώρους κράτησης όπου κρατήθηκαν άτυπα. Η διάρκεια της κράτησης

⁶⁷ Ρούχα καθημερινής χρήσης που δεν είναι μέρος ομοιόμορφης ενδυμασίας προσωπικού.

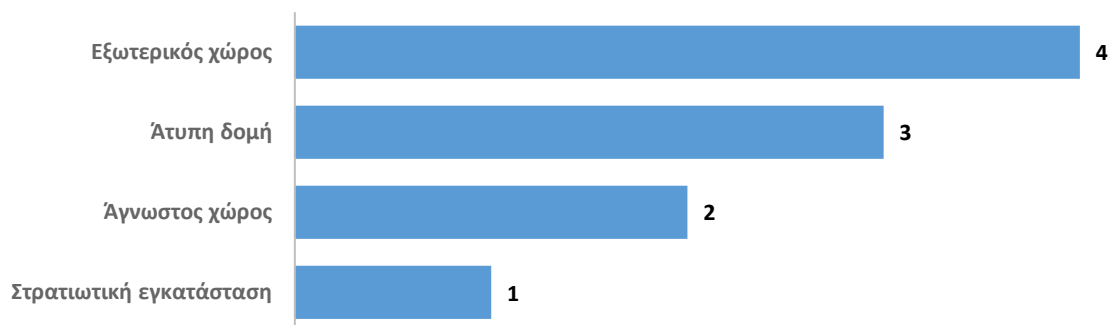
κυμάνθηκε από κάποιες λίγες ώρες έως και μερικές μέρες. Στη συνέχεια, τα φερόμενα θύματα μεταφέρθηκαν στα σημεία φυσικής απομάκρυνσης. Στα περιστατικά αυτά, η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης εμφανίζεται ως ενδιάμεσο στάδιο ενός περιστατικού ΑΑΕ.

Τα στοιχεία που ακολουθούν αφορούν τα 9 περιστατικά που η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης εμφανίζεται ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ εντοπισμού και φυσικής απομάκρυνσης.

i) Τόποι κράτησης/περιορισμού μετακίνησης

Σε 4 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι η πράξη της κράτησης/περιορισμού μετακίνησης πραγματοποιήθηκε σε εξωτερικό χώρο, σε 3 περιστατικά ότι πραγματοποιήθηκε σε κάποια άτυπη δομή, δηλαδή κτήριο ή φυλασσόμενο χώρο άλλης αρχικής χρήσης χωρίς εμφανή διακριτικά χαρακτηριστικά, σε 2 περιστατικά πραγματοποιήθηκε σε άγνωστο χώρο, δηλαδή χώρο που τα φερόμενα θύματα δεν κατάφεραν να ταυτοποιήσουν, και σε 1 περιστατικό διαδοχικής κράτησης αναφέρθηκε ότι πραγματοποιήθηκε σε εγκατάσταση που έφερε χαρακτηριστικά στρατιωτικής εγκατάστασης, δηλαδή χώρου στρατιωτικού ελέγχου. (Βλ. Γράφημα 41).

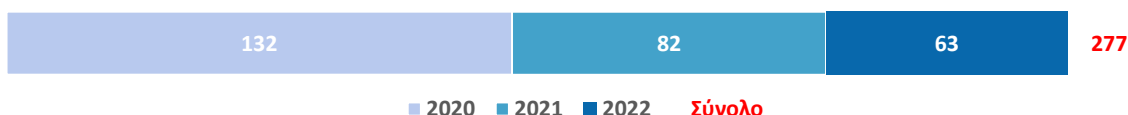
Γράφημα 41: Χώροι άτυπης κράτησης/περιορισμού μετακίνησης

ii) Πληθυσμός κρατούμενων

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 9 περιστατικά, στα οποία τα φερόμενα θύματα ισχυρίστηκαν ότι υποβλήθηκαν σε άτυπη κράτηση/περιορισμό μετακίνησης στους παραπάνω χώρους, το πλήθος των κρατούμενων υπολογίζεται κατ' ελάχιστον σε 277 άτομα (Βλ. Γράφημα 42).⁶⁸ Μεταξύ αυτών ήταν τουλάχιστον 45 γυναίκες και 49 παιδιά. Επιπλέον, ανάμεσα στους κρατούμενους υπήρχαν, κατά τις μαρτυρίες, 27 άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως άτομα με ιατρικά προβλήματα, υπερήλικες, άτομα με αναπηρία, έγκυες γυναίκες, ασυνόδευτα παιδιά.

Γράφημα 42: Ελάχιστος αριθμός κρατούμενων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού

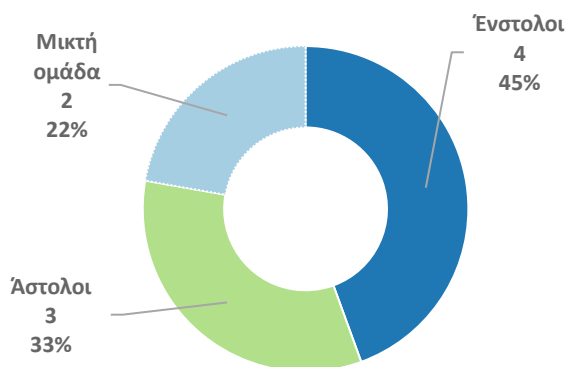
iii) Φρουροί

Σε 4 περιστατικά αναφέρθηκε ότι η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης των φερόμενων θυμάτων πραγματοποιήθηκε μόνο από ομάδες ένστολων φρουρών, σε 3 περιστατικά ότι πραγματοποιήθηκε μόνο από άστολους φρουρούς, και σε 2 περιστατικά ότι πραγματοποιήθηκε από μικτές ομάδες φρούρησης, δηλαδή από ομάδες φρουρών που αποτελούνταν τόσο από ένστολους όσο και από άστολους (Βλ. Γράφημα 43).

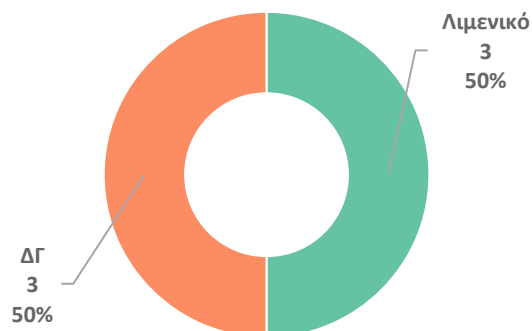
⁶⁸ Ο ελάχιστος αριθμός των 277 κρατούμενων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα των 9 περιστατικών ότι ήταν κρατούμενοι μαζί τους.

Σε 3 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι οι ένστολοι φρουροί έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Λιμενικού, ενώ σε 3 περιστατικά τα φερόμενα θύματα δεν κατάφεραν να πιθανολογήσουν την ιδιότητα των ένστολων φρουρών (Βλ. *Γράφημα 44*).

Γράφημα 43: Ενδυμασία ένστολων φρουρών

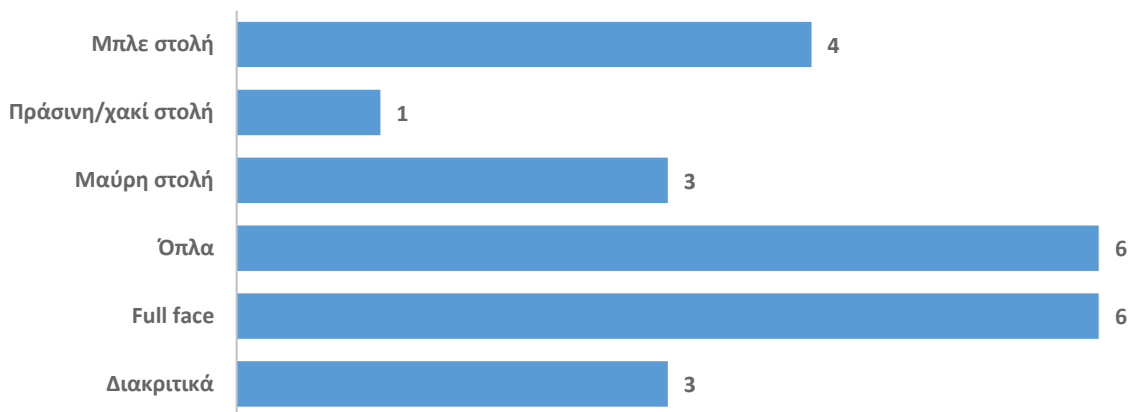

Γράφημα 44: Πιθανή ιδιότητα ένστολων φρουρών

Στις μαρτυρίες των θυμάτων περιέχονται αδρές περιγραφές των στολών των φρουρών και του εξοπλισμού τους.⁶⁹ Σε 4 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι στολές των φρουρών είχαν μπλε χρώμα, σε 1 μαρτυρία ότι είχαν πράσινο/χακί χρώμα, και σε 3 μαρτυρίες ότι είχαν μαύρο χρώμα. Αναφέρεται, επίσης σε 3 μαρτυρίες η ύπαρξη διακριτικών, όπως η ελληνική σημαία, έμβλημα με άγκυρα και άλλα. Σε 6 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι ένστολοι φρουροί φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 6 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως πιστόλια, πολυβόλα και γκλοπς. (Βλ. *Γράφημα 45*).

Γράφημα 45: Εξοπλισμός ένστολων φρουρών.

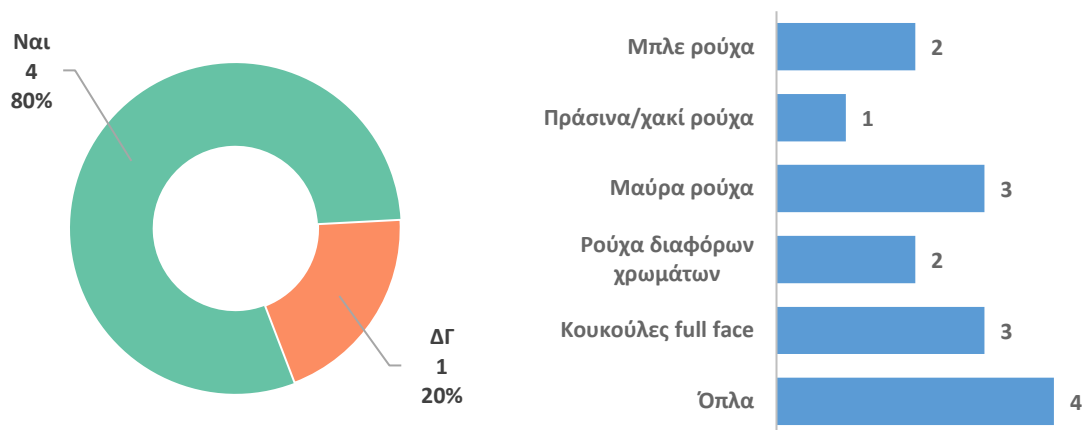
Σε 4 περιστατικά, όπου στην φρούρηση συμμετείχαν άστολοι φρουροί, αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι τα άτομα αυτά πιθανόν να ενεργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές. Ο συντονισμός των άστολων φρουρών με τις Αρχές πιθανολογείται από μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων ότι σε 2 περιστατικά η άτυπη κράτηση/περιορισμός μετακίνησης πραγματοποιήθηκε από μικτή ομάδα φρουρών και ότι σε 2 περιστατικά οι κρατούμενοι παραδόθηκαν σε ένστολους

⁶⁹ Βλ: EUAA, EASO Practical Guide: Evidence Assessment, Μάρτιος 2015, σελ. 14 επ., διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-evidence-assessment>

απομακρυντές . Σε 1 περιστατικό το φερόμενο θύμα απάντησε ότι δεν είναι σε θέση να κρίνει αν οι άστολοι φρουροί λειτουργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές (Βλ. *Γράφημα 46*).

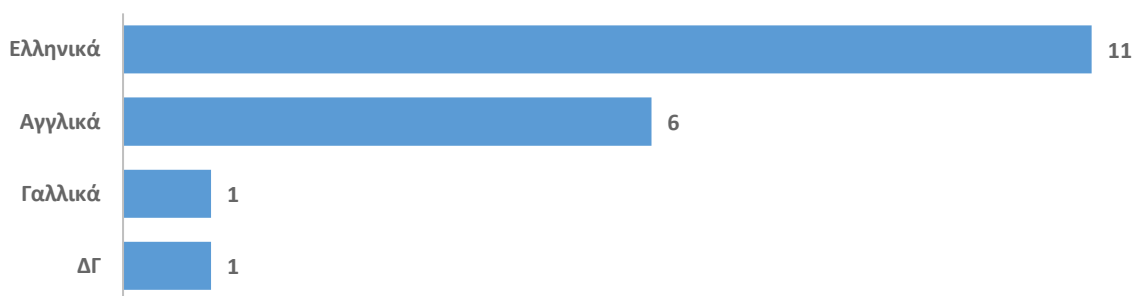
Σε 2 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι άστολοι φρουροί φορούσαν πολιτικά ρούχα με μπλε χρώμα, σε 1 μαρτυρία ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με πράσινο/χακί χρώμα, σε 3 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με μαύρο χρώμα και σε 2 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα διαφόρων χρωμάτων. Σε 3 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι άστολοι φρουροί φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 4 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα. (Βλ. *Γράφημα 47*).

Γράφημα 46: Συντονισμός άστολων φρουρών με Αρχές **Γράφημα 47:** Εξοπλισμός άστολων φρουρών

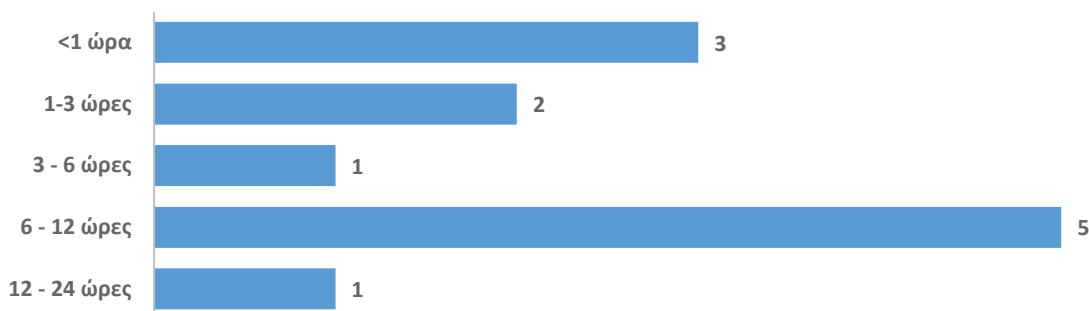
Σε 1 μαρτυρία το θύμα δεν κατάφερε να αναγνωρίσει καμία από τις ομιλούμενες γλώσσες των φρουρών. Σε 11 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Ελληνικά, ενώ σε 6 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Αγγλικά, , και σε 1 τα Γαλλικά (Βλ. *Γράφημα 48*).

Γράφημα 48: Γλώσσες φρουρών

Σχετικά με τη διάρκεια του χρόνου άτυπης κράτησης/περιορισμού μετακίνησης, σε 3 μαρτυρίες τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι διήρκεσε λιγότερο από 1 ώρα, σε 2 μαρτυρίες ότι διήρκεσε 1-3 ώρες, σε 1 μαρτυρία ότι διήρκεσε 3-6 ώρες, σε 5 μαρτυρίες ότι διήρκεσε 6-12 ώρες, και σε 1 μαρτυρία ότι διήρκεσε 12-24 ώρες (Βλ. *Γράφημα 49*).

Γράφημα 49: Διάρκεια κράτησης/περιορισμού μετακίνησης

Γ. Δεδομένα για την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης.

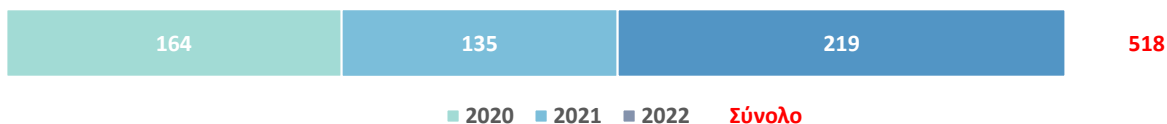
i) Τόποι απομάκρυνσης

Στα 19 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε σε σημεία της θαλάσσιας περιοχής πλησίον νησιού της ελληνικής επικράτειας ή σε νησιά της ελληνικής επικράτειας αναφέρθηκε ότι η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε στη θάλασσα.

ii) Πληθυσμός απομακρυνθέντων

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες για τα 19 περιστατικά που αφορούν τη θάλασσα και έχουν καταγραφεί για τα έτη 2020 – 2022, το πλήθος των απομακρυνθέντων σε αυτά τα περιστατικά υπολογίζεται κατ' ελάχιστον σε 518 άτομα (βλ. Γράφημα 50).⁷⁰ Μεταξύ αυτών ήταν τουλάχιστον 77 γυναίκες και 118 παιδιά. Επιπλέον, ανάμεσα στους απομακρυνθέντες υπήρχαν, κατά τις μαρτυρίες, 40 άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως άτομα με ιατρικά προβλήματα, υπερήλικες, άτομα με αναπηρία, έγκυες γυναίκες, ασυνόδευτα παιδιά.

Γράφημα 50: Ελάχιστος αριθμός απομακρυνθέντων ανά ημερολογιακό έτος περιστατικού.

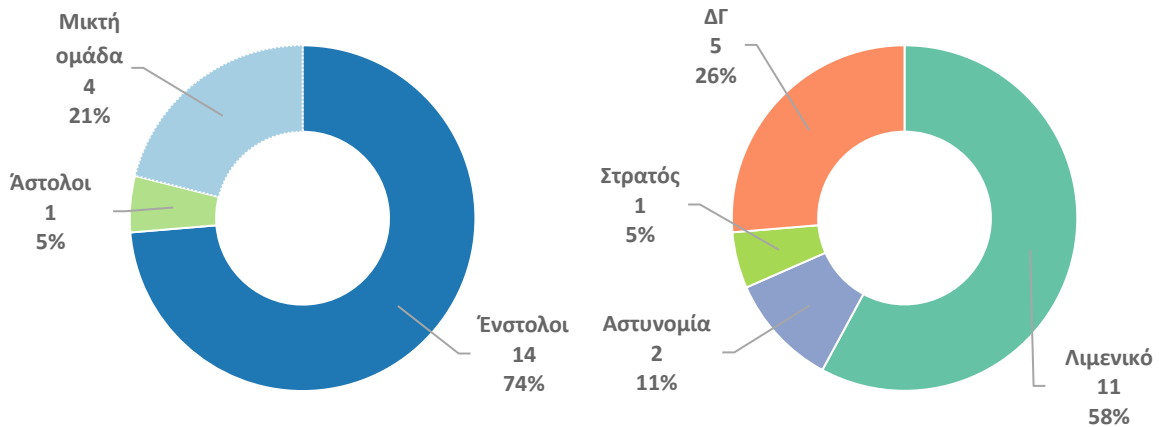
iii) Απομακρυντές

Σε 14 περιστατικά αναφέρθηκε ότι η φυσική απομάκρυνση των φερόμενων θυμάτων πραγματοποιήθηκε μόνο από ομάδες ένστολων απομακρυντών, σε 1 περιστατικό ότι πραγματοποιήθηκε μόνο από ομάδα άστολων απομακρυντών, και σε 4 περιστατικά ότι πραγματοποιήθηκε από μικτές ομάδες απομακρυντών, δηλαδή από ομάδες απομακρυντών που αποτελούνταν τόσο από ένστολους όσο και από άστολους (βλ. Γράφημα 51).

Σε 11 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι οι ένστολοι απομακρυντές έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Λιμενικού, σε 2 περιστατικά ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας, σε 1 περιστατικό ότι έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού του Στρατού, ενώ σε 5 περιστατικά τα φερόμενα θύματα δεν κατάφεραν να πιθανολογήσουν την ιδιότητα των ένστολων απομακρυντών (βλ. Γράφημα 52).

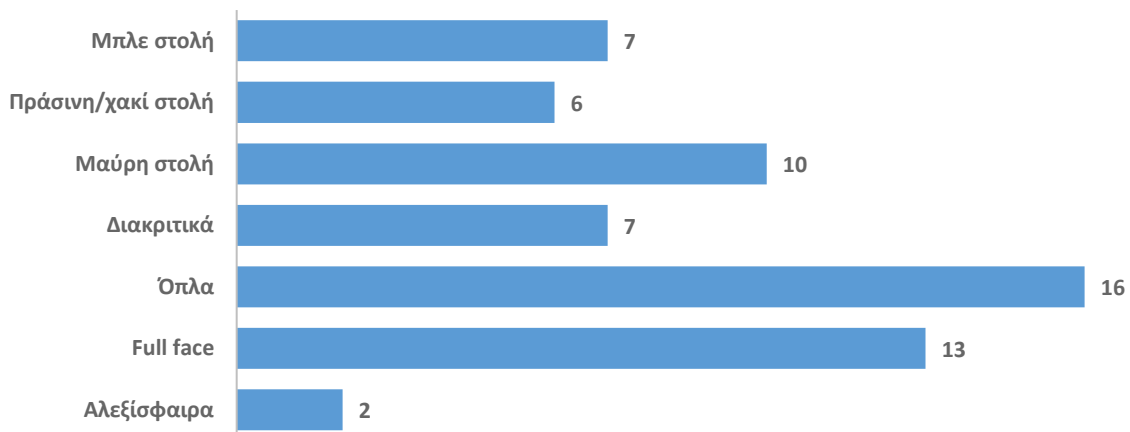
⁷⁰ Ο ελάχιστος αριθμός των 518 ατόμων προκύπτει από το άθροισμα του ελαχίστου αριθμού ατόμων που ανέφεραν τα φερόμενα θύματα ότι απομακρύνθηκαν μαζί τους.

Γράφημα 51: Ενδυμασία ένοστων απομακρυντών **Γράφημα 52:** Πιθανή ιδιότητα ένοστων απομακρυντών

Στις μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων περιέχονται αδρές περιγραφές των στολών των ένοστων απομακρυντών και του εξοπλισμού τους.⁷¹ Σε 7 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι στολές των ένοστων απομακρυντών είχαν μπλε χρώμα, σε 6 μαρτυρίες ότι είχαν πράσινο/χακί χρώμα, και σε 10 μαρτυρίες ότι είχαν μαύρο χρώμα. Αναφέρεται, επίσης, σε 7 μαρτυρίες η ύπαρξη διακριτικών, όπως η λέξη *police* στα ρούχα των ενστόλων, εμβλήματα με άγκυρες, εθνόσημα και άλλα. Σε 13 μαρτυρίες αναφέρεται ότι οι ένοστοι απομακρυντές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, σε 2 μαρτυρίες ότι φορούσαν αλεξίσφαιρα γιλέκα, ενώ σε 16 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα, όπως πολυβόλα, πιστόλια, γκλοπ και μαχαίρια. (Βλ. Γράφημα 53).

Γράφημα 53: Εξοπλισμός ένοστων απομακρυντών

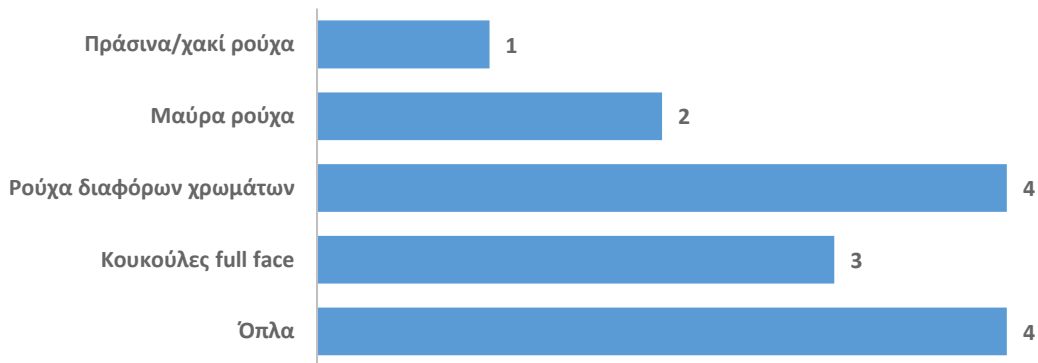
Σε 5 περιστατικά, όπου στην πράξη της φυσικής απομάκρυνσης συμμετείχαν άστολοι απομακρυντές, αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι τα άτομα αυτά πιθανόν να ενεργούσαν σε συντονισμό με τις Αρχές. Ο συντονισμός των άστολων απομακρυντών με τις Αρχές πιθανολογείται από μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων ότι σε 4 περιστατικά η φυσική απομάκρυνση πραγματοποιήθηκε από μικτή

⁷¹. Βλ: EUAA, EASO Practical Guide: Evidence Assessment, Μάρτιος 2015, σελ. 14 επ., διαθέσιμο σε: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-evidence-assessment>

ομάδα απομακρυντών και σε 1 περιστατικό επειδή τα φερόμενα θύματα εντοπίστηκαν από ένστολους εντοπιστές που έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας.

Σε 1 μαρτυρία αναφέρθηκε ότι οι άστολοι απομακρυντές φορούσαν πολιτικά ρούχα με πράσινο/χακί χρώμα, σε 2 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα με μαύρο χρώμα και σε 4 μαρτυρίες ότι φορούσαν πολιτικά ρούχα διαφόρων χρωμάτων. Σε 3 μαρτυρίες αναφέρθηκε ότι οι άστολοι απομακρυντές φορούσαν κουκούλες τύπου full face, ενώ σε 4 μαρτυρίες ότι έφεραν πάνω τους όπλα (βλ. Γράφημα 54).

Γράφημα 54: Εξοπλισμός άστολων απομακρυντών

Σε 3 μαρτυρίες τα θύματα δεν κατάφεραν να αναγνωρίσουν καμία από τις ομιλούμενες γλώσσες των απομακρυντών. Σε 15 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Ελληνικά και σε 12 μαρτυρίες αναγνωρίστηκαν τα Αγγλικά (βλ. Γράφημα 55).

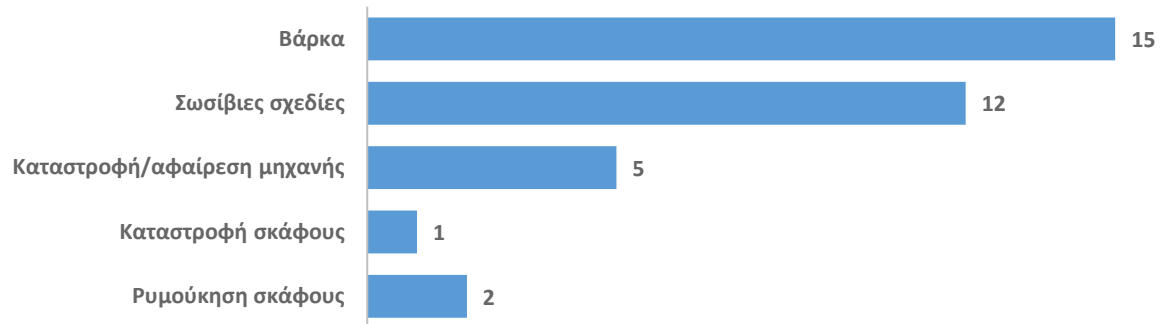
Γράφημα 55: Γλώσσες απομακρυντών

iv) Μέσα υλοποίησης

Σε 15 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης πραγματοποιήθηκε με βάρκα. Σε 12 περιστατικά αναφέρθηκε ότι χρησιμοποιήθηκαν και σωσίβιες σχεδίες. Σε 5 περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στη θαλάσσια περιοχή πλησίον νησιών της ελληνικής επικράτειας αναφέρθηκε ότι οι απομακρυντές κατέστρεψαν ή αφαίρεσαν τις μηχανές των σκαφών, στα οποία επέβαιναν τα φερόμενα θύματα και σε 1 περιστατικό αναφέρθηκε η καταστροφή του σκάφους. Σε 2 περιστατικά αναφέρθηκε ότι οι απομακρυντές πραγματοποίησαν ρυμούλκηση του σκάφους των φερόμενων θυμάτων (βλ. Γράφημα 56).

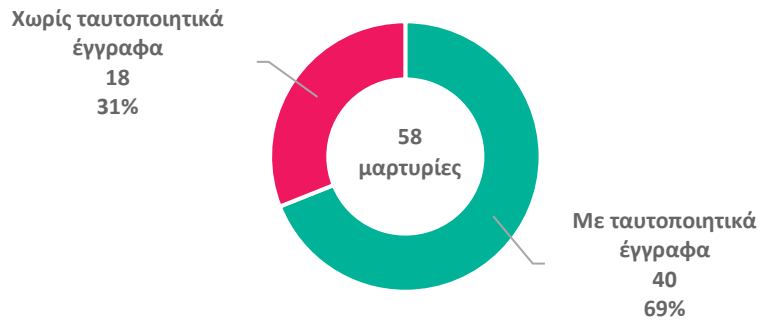
Γράφημα 56: Μέσα υλοποίησης της φυσικής απομάκρυνσης

IV. Δείκτες Ατυπικότητας

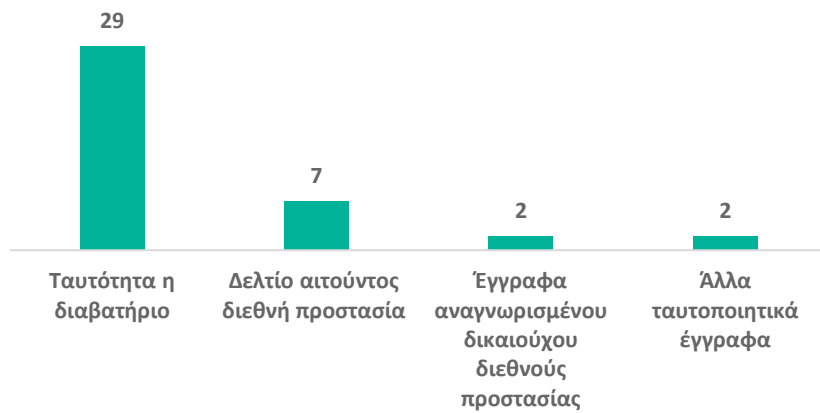
Ο Μηχανισμός Καταγραφής καταγράφει στη Φόρμα Καταγραφής τις μαρτυρίες των φερόμενων θυμάτων σχετικά με τη νομική τους μεταχείριση ήδη από το στάδιο του εντοπισμού και μέχρι την ολοκλήρωση της φυσικής απομάκρυνσης. Η νομική μεταχείριση περιλαμβάνει μια σειρά από ενέργειες που σχετίζονται με τις πράξεις του φερόμενου θύματος και με τις αναφερόμενες πράξεις ή παραλείψεις των Αρχών και αποτελούν δείκτες που αποδίδουν στα καταγραφόμενα περιστατικά αναγκαστικών επιστροφών τον μη-τυπικό τους χαρακτήρα.

Πιο συγκεκριμένα, η Φόρμα Καταγραφής αναζητά πληροφορίες για το αν τα φερόμενα θύματα, η μαρτυρία των οποίων καταγράφεται, είχαν στην κατοχή τους ταυτοποιητικά έγγραφα, αν γνωστοποίησαν ότι διαθέτουν αυτά τα έγγραφα και αν τα έγγραφά τους κατασχέθηκαν ή καταστράφηκαν. Επιπλέον, αναζητούνται πληροφορίες για το αν τα φερόμενα θύματα εξέφρασαν βούληση να καταθέσουν αίτημα διεθνούς προστασίας, για το αν ερωτήθηκαν σχετικά από τις αρμόδιες Αρχές και αν έλαβαν ενημέρωση για τα δικαιώματά τους σε γλώσσα που κατανοούν, αν καταγράφηκαν τα προσωπικά τους στοιχεία, αν υπέστησαν δακτυλοσκόπηση και φωτογράφιση, και αν υπέγραψαν ή αν τους χορηγήθηκε κάποιο έγγραφο, το περιεχόμενο του οποίου τους εξηγήθηκε σε γλώσσα που κατανοούν.

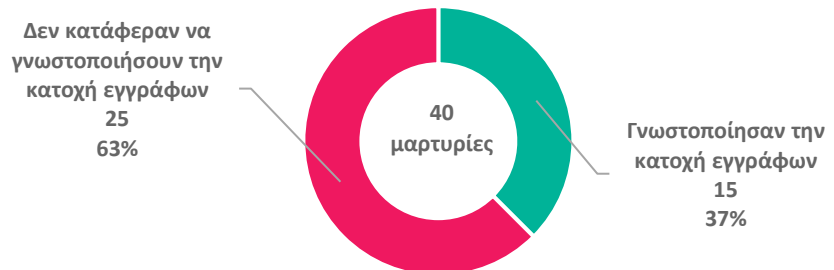

Είδος ταυτοποιητικού εγγράφου

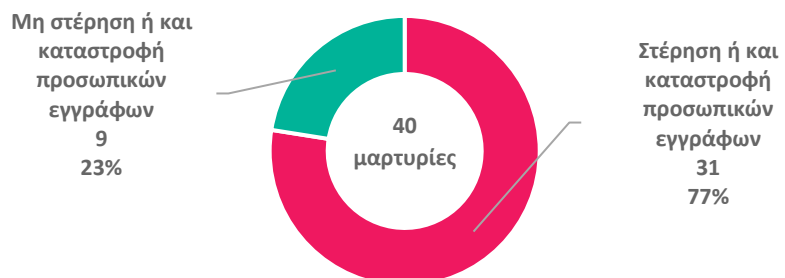
Κατοχή εγγράφων

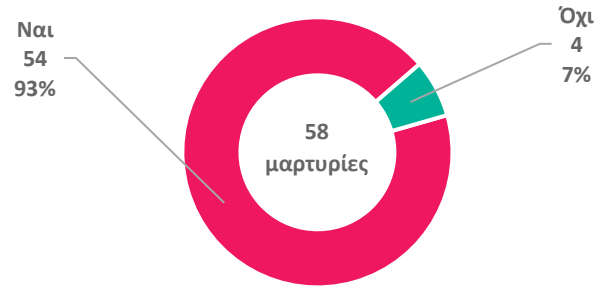
Γνωστοποίηση κατοχής εγγράφων

Στέρηση/καταστροφή ταυτοποιητικών εγγράφων

**Κατάσχεση
προσωπικών
αντικειμένων**

**Έκφραση βούλησης
για αίτηση Διεθνούς
Προστασίας**

**Διερεύνηση από τις
Αρχές για ανάγκες
Διεθνούς Προστασίας**

Σε 57 **μαρτυρίες** τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι σε κανένα στάδιο του περιστατικού δεν ερωτήθηκαν σε γλώσσα που κατανοούν αν επιθυμούν να καταθέσουν αίτημα διεθνούς προστασίας, ενώ στις περιπτώσεις που τα φερόμενα θύματα διέθεταν καθεστώς διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα ή ήταν καταγεγραμμένοι/ες αιτούντες/ούσες άσυλο, το καθεστώς αυτό δεν ελήφθη υπόψη. Μόνο σε **1 μαρτυρία** το φερόμενο θύμα (με χώρα καταγωγής την Τουρκία) ανέφερε ότι ρωτήθηκε από τις Αρχές για την βούλησή του να καταθέσει αίτημα διεθνούς προστασίας, χωρίς να υπάρχει εκ μέρους των Αρχών συνέχεια στο αίτημά του, όπως πχ λήψη βιομετρικών δεδομένων, καταγραφή προσωπικών στοιχείων και ισχυρισμών.

**Ενημέρωση για
δικαιώματα**

Σε **καμία μαρτυρία** δεν αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ενημέρωση από τις αρμόδιες αρχές για τα δικαιώματά τους σε γλώσσα που κατανοούν.

**Καταγραφή/
δακτυλοσκόπηση**

Σε **καμία μαρτυρία** δεν αναφέρθηκε από τα θύματα οποιαδήποτε καταγραφή προσωπικών τους στοιχείων ή δακτυλοσκόπηση από τις αρμόδιες αρχές.

Φωτογράφιση

Σε **καμία μαρτυρία** δεν αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα επίσημη φωτογράφιση από τις αρμόδιες αρχές. Σε **9 μαρτυρίες** τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι υπέστησαν ανεπίσημη φωτογράφιση από τους φερόμενους θύτες του περιστατικού, όπως πχ φωτογράφιση με κινητά τηλέφωνα.

**Υπογραφή/χορήγηση
εγγράφου**

Σε **καμία μαρτυρία** δεν αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα οποιαδήποτε χορήγηση ή υπογραφή κάποιου επίσημου διοικητικού εγγράφου.

V. Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

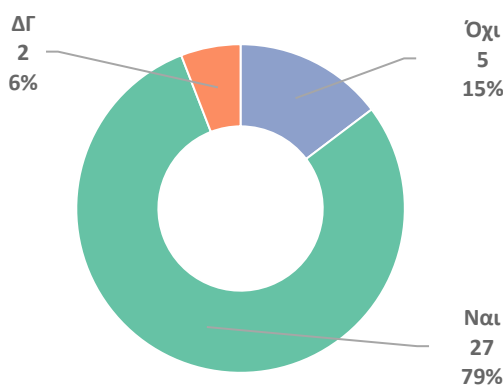
Οι επιχειρήσεις ΑΑΕ προκαλούν σωρεία παραβιάσεων θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες στην πλειοψηφία των περιπτώσεων συνδέονται με σοβαρά ποινικά αδικήματα. Επισημαίνεται στο σημείο αυτό ότι πολλές από τις παραβιάσεις αυτές αφορούν παιδιά, γυναίκες, υπερήλικες και άλλες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων.

Εν προκειμένω, στα περιστατικά ΑΑΕ που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής τα φερόμενα θύματα περιγράφουν πράξεις που συνδέονται με εξαιρετικά σοβαρές παραβιάσεις της απαγόρευσης της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης (Άρθρο 3 ΕΣΔΑ), καθώς και του δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία (Άρθρο 5 ΕΣΔΑ) και δύνανται να αποτελούν πράξεις που, κατά το ελληνικό Δίκαιο, είναι ποινικά κολάσιμες, όπως απειλή (Άρθρο 333 ΠΚ), παράνομη βία (Άρθρο 330 ΠΚ), προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας (Άρθρο 137Α §4 ΠΚ), αρπαγή (Άρθρο 322 §1 ΠΚ), αναγκαστική εξαφάνιση (Άρθρο 322 §2 ΠΚ), έκθεση σε κίνδυνο (306 ΠΚ), παράλειψη προσφοράς βοήθειας (307 ΠΚ), πρόκληση ναυαγίου (277 ΠΚ), σωματικές βλάβες (308 ΠΚ έως 312 ΠΚ, και 314 ΠΚ), ανθρωποκτονία (302 ή 299 ΠΚ).

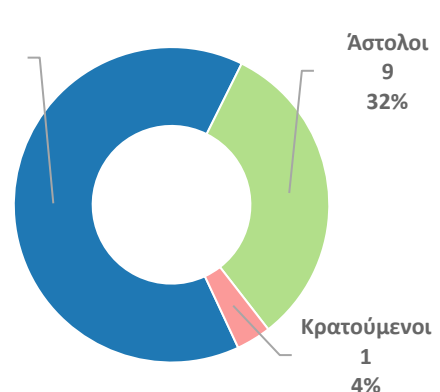
Ειδικότερα, από τα 34 περιστατικά, στα οποία αναφέρεται ότι τα φερόμενα θύματα υπεβλήθησαν σε άτυπη κράτηση/περιορισμό μετακίνησης ως ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ εντοπισμού και φυσικής απομάκρυνσης, αναφέρεται σε 27 περιστατικά ότι ασκήθηκε βία κατά την διάρκειά της, σε 5 περιστατικά αναφέρθηκε ότι δεν ασκήθηκε βία κατά τη διάρκειά της και σε 2 περιστατικά τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν αν ασκήθηκε βία σε οποιοδήποτε πρόσωπο κατά τη διάρκεια της (Βλ. *Γράφημα 57*). Σύμφωνα με της μαρτυρίες, πρόκειται για σωματική βία σε όλες τις κλιμακώσεις της, λεκτική βία, εκφοβισμό και απειλές, καθώς και αφαίρεση ή καταστροφή χρημάτων και άλλων προσωπικών αντικειμένων που συνδέονται με εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, όπως, ανάλογα με τις περιστάσεις, κλοπή (Άρθρο 372 ΠΚ), φθορά ξένης ιδιοκτησίας (381 ΠΚ), ληστεία (Άρθρο 380 ΠΚ).

Σε 18 περιστατικά αναφέρθηκε από τα φερόμενα θύματα ότι η βία στη διάρκεια της κράτησης/περιορισμού μετακίνησης ασκήθηκε από τους ένστολους φρουρούς, σε 9 περιστατικά από τους άστολους φρουρούς και σε 1 περιστατικό από άλλους κρατούμενους (Βλ. *Γράφημα 58*).

Γράφημα 57: Άσκηση βίας κατά την άτυπη κράτηση

Γράφημα 58: Θύτες άσκησης βίας κατά την κράτηση

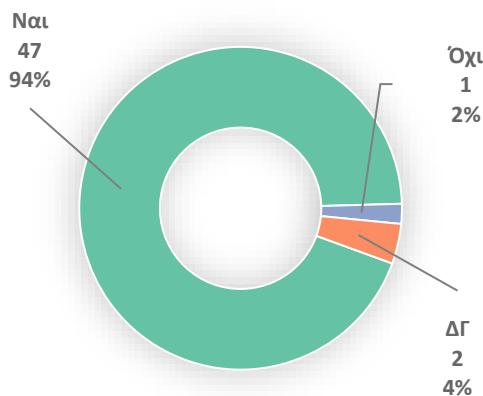

Επίσης, τα φερόμενα θύματα ανέφεραν σε 18 περιστατικά ότι μεταξύ των φρουρούμενων υπήρχαν άτομα που έχρηζαν ιατρικής βοήθειας, αλλά σε κανένα περιστατικό δεν παρασχέθηκε η δέουσα ιατρική φροντίδα σε όσους/ες την είχαν ανάγκη και δεν υπήρξε μεταφορά σε νοσοκομείο, ιατρικό κέντρο ή άλλον πάροχο ιατρικής περίθαλψης ατόμων που έχρηζαν ιατρικής βοήθειας.

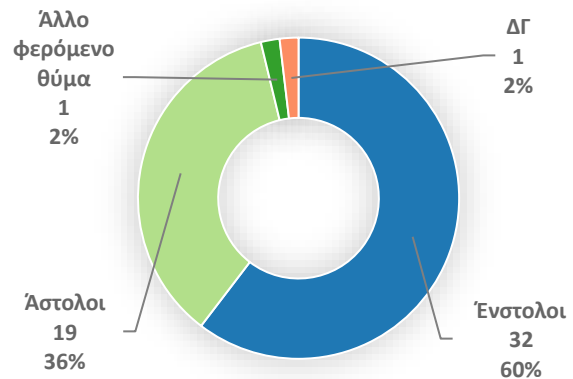
Σε 47 περιστατικά αναφέρθηκε ότι ασκήθηκαν πράξεις βίας κατά την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης, είτε εναντίον των προσώπων που έδωσαν την μαρτυρία είτε εναντίον άλλων μελών της ομάδας που υπέστη την ΑΑΕ, ενώ σε 1 περιστατικό αναφέρθηκε ότι δεν υπήρξε άσκηση βίας. Περιέχονται επίσης 2 περιστατικά, στα οποία τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν αν ασκήθηκε βία κατά τη διάρκεια της φυσικής απομάκρυνσης σε οποιοδήποτε πρόσωπο (βλ. *Γράφημα 59*).

Σε 32 περιστατικά αναφέρθηκε ότι βία ασκήθηκε από ένστολους απομακρυντές, σε 19 από άστολους απομακρυντές, σε 1 περιστατικό το φερόμενο θύμα δεν κατάφερε να προσδιορίσει της φερόμενους θύτες, και σε 1 περιστατικό το φερόμενο θύμα ανέφερε ότι βία ασκήθηκε από άτομο που ήταν στην ομάδα των απομακρυνθέντων (βλ. *Γράφημα 60*).

Γράφημα 59: Αναφερόμενη άσκηση βίας κατά την απομάκρυνση

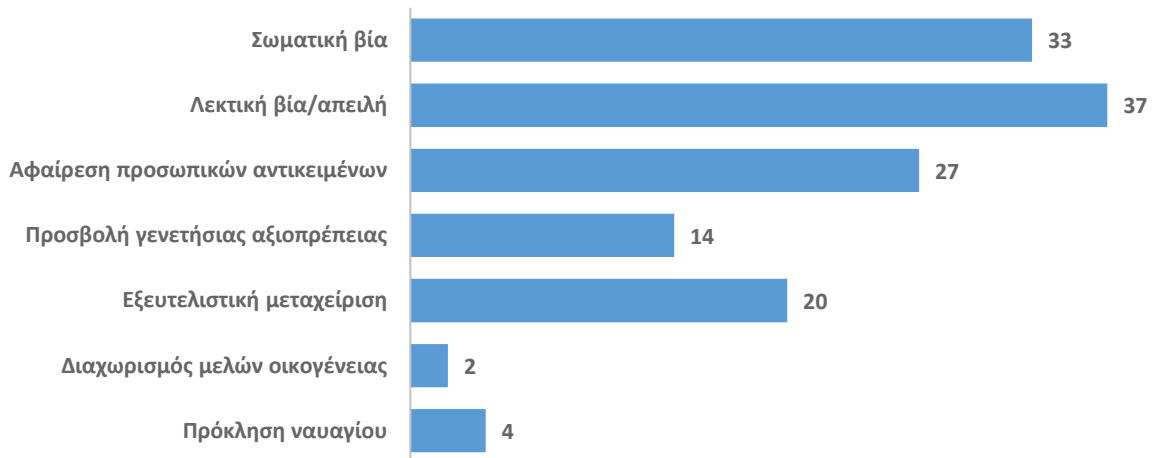

Γράφημα 60: Φερόμενοι θύτες άσκησης βίας κατά την απομάκρυνση

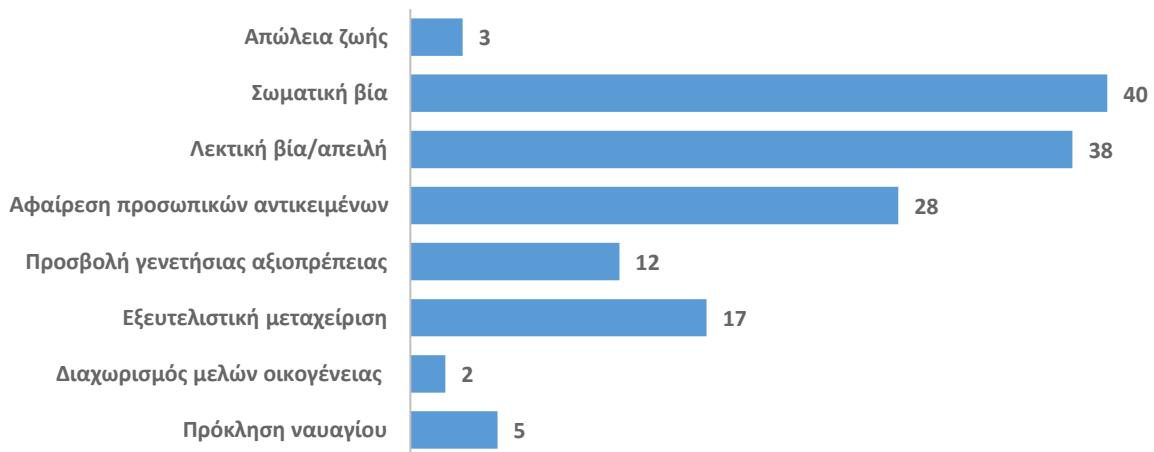
Σε 33 μαρτυρίες τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι κατά την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης τα ίδια υπέστησαν σωματική βία, σε 37 μαρτυρίες λεκτική βία/απειλή, σε 27 μαρτυρίες αφαίρεση προσωπικών αντικειμένων, σε 14 μαρτυρίες προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειάς τους, σε 20 μαρτυρίες κακομεταχείριση και εξευτελιστική συμπεριφορά, σε 2 μαρτυρίες υπήρξε διαχωρισμός μελών οικογένειας, και σε 4 μαρτυρίες υπήρξε πρόκληση ναυαγίου (βλ. *Γράφημα 61*).

Γράφημα 61: Μαρτυρίες άσκησης βίας στα καταγραφόμενα φερόμενα θύματα.

Σε 3 μαρτυρίες τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι κατά την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης άλλα πρόσωπα της ομάδας που απομακρύνθηκε έχασαν τη ζωή τους, σε 40 μαρτυρίες ότι άλλα πρόσωπα της ομάδας υπέστησαν σωματική βία, σε 38 μαρτυρίες λεκτική βία/απειλή, σε 28 μαρτυρίες αφαίρεση προσωπικών αντικειμένων, σε 12 μαρτυρίες προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειάς τους, σε 17 μαρτυρίες κακομεταχείριση και εξευτελιστική συμπεριφορά, σε 2 μαρτυρίες υπήρξε διαχωρισμός μελών οικογένειας, και σε 5 μαρτυρίες υπήρξε πρόκληση ναυαγίου (βλ. Γράφημα 62).

Γράφημα 62: Μαρτυρίες άσκησης βίας σε άλλα πρόσωπα της ομάδας που απομακρύνθηκε.

Παράλληλα, οι ΑΑΕ παραβιάζουν το δικαίωμα στο άσυλο. Οι χώρες καταγωγής των φερόμενων θυμάτων ή για ανιθαγενείς οι χώρες προηγούμενης συνήθους διαμονής, περιλαμβάνονται στις χώρες, των οποίων οι πολίτες ή οι ανιθαγενείς συνήθως διαμένοντες, λαμβάνουν τα υψηλότερα ποσοστά θετικών αποφάσεων αναγνώρισης προσφυγικού καθεστώτος στην Ελλάδα και την ΕΕ, σύμφωνα με στοιχεία που εκδόθηκαν στην περίοδο αναφοράς.⁷² Επομένως, τα φερόμενα θύματα θα είχαν τις ανάλογες πιθανότητες να αναγνωριστούν ως δικαιούχοι προσφυγικού καθεστώτος στην

⁷² Βλ. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, [Ενημερωτικό Σημείωμα Α΄ Νοεμβρίου 2022](#), και Οργανισμός Ασύλου της ΕΕ (EUAA), [Πρόσφατες Τάσεις για το Άσυλο](#), Οκτώβριος 2022.

Ελλάδα, αν, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες τους, δεν είχαν στερηθεί την πρόσβαση στη διαδικασία παροχής διεθνούς προστασίας.

Επισημαίνεται η περίπτωση 6 πολιτών Τουρκίας μη-καταγεγραμμένων αιτούντων άσυλο που ισχυρίστηκαν ότι εγκατέλειψαν τη χώρα καταγωγής τους εξαιτίας κινδύνου δίωξης που συνδέεται με τις πολιτικές τους πεποιθήσεις και ήρθαν στην Ελλάδα με σκοπό να καταθέσουν αιτήματα ασύλου.⁷³ Τα πρόσωπα αυτά ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν ΑΑΕ απευθείας στη χώρα τους, όπου υπέστησαν ή κινδύνευαν να υποστούν διώξεις (Τουρκία), δίχως δυνατότητα πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου και χωρίς καμία εκτίμηση για τις ανάγκες διεθνούς προστασίας τους εξαιτίας κινδύνου δίωξης στην Τουρκία και ως εκ τούτου, τα περιστατικά αυτά αποτελούν άμεση παραβίαση της αρχής της μη-επαναπροώθησης που είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της προσφυγικής προστασίας.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ανάμεσα στα φερόμενα θύματα περιλαμβάνονται 5 καταγεγραμμένοι/ες αιτούντες/ούσες άσυλο στην Ελλάδα. Πρόκειται για αιτούντες με καταγωγή από τη Συρία (3), το Ιράκ (1) και την Τουρκία (1), που είναι χώρες προέλευσης μεγάλου προσφυγικού πληθυσμού παγκοσμίως. Τα άτομα αυτά ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν ΑΑΕ στην Τουρκία, παρά το γεγονός ότι είχαν καταγραφεί ως αιτούντες/ούσες άσυλο από τις αρμόδιες ελληνικές Αρχές, και ως εκ τούτου παρέμεναν στη χώρα νόμιμα αναμένοντας την έκβαση του αιτήματός τους. Οι ΑΑΕ των συγκεκριμένων προσώπων τερμάτισαν παράνομα τη διαδικασία του αιτήματός τους για διεθνή προστασία και αποστέρησαν τα συγκεκριμένα πρόσωπα από το δικαίωμα διαμονής στην ελληνική επικράτεια.

Επιπλέον και περισσότερο προβληματικό, ανάμεσα στα φερόμενα θύματα περιλαμβάνονται 5 αναγνωρισμένοι/ες πρόσφυγες στην Ελλάδα. Πρόκειται για πρόσφυγες με καταγωγή από τη Συρία και την Παλαιστίνη. Τα άτομα αυτά ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν ΑΑΕ στην Τουρκία, παρά το γεγονός ότι είχαν αναγνωριστεί ως δικαιούχοι διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες ελληνικές Αρχές. Ως εκ τούτου, οι συγκεκριμένες ΑΑΕ παρέκαμψαν την ισχύ αποφάσεων της ελληνικής Πολιτείας και αποστέρησαν αναγνωρισμένους πρόσφυγες, από το καθεστώς διεθνούς προστασίας που τους είχε αναγνωρίσει η ελληνική Πολιτεία.

VI. Αποδεικτικά Στοιχεία⁷⁴

Ο Μηχανισμός Καταγραφής έχει ως αποκλειστικό πεδίο δράσης την καταγραφή αξιόπιστων μαρτυριών με συγκεκριμένη μεθοδολογία από πρόσωπα που ισχυρίζονται ότι υπήρξαν θύματα ΑΑΕ από την ελληνική επικράτεια σε τρίτη χώρα ή στη χώρα καταγωγής τους και δεν έχει τη δυνατότητα να διερευνήσει ή να συλλέξει αποδεικτικά στοιχεία από τα φερόμενα θύματα ή για λογαριασμό αυτών. Αν τα φερόμενα θύματα έχουν στη διάθεσή τους αποδεικτικά στοιχεία για τους ισχυρισμούς τους, βρίσκονται στη δική τους κατοχή και πιθανά να είναι διαθέσιμα και στους νομικούς τους παραστάτες. Σε καμιά περίπτωση, όμως, δεν βρίσκονται στην κατοχή του Μηχανισμού Καταγραφής, ούτε ο Μηχανισμός Καταγραφής ζητά από τα θύματα να έχουν στην κατοχή τους αποδεικτικά στοιχεία ως προϋπόθεση για την καταγραφή μιας μαρτυρίας, καθώς, όπως προκύπτει από τις

⁷³ Σύμφωνα με τις [Πρόσφατες Τάσεις για το Άσυλο](#) που δημοσίευσε ο Οργανισμός Ασύλου της ΕΕ (EUAA) τον Οκτώβριο του 2022, ο αριθμός αιτήσεων ασύλου που κατατέθηκε σε χώρες της ΕΕ από πολίτες Τουρκίας ήταν τέτοιος που κατέταξε την Τουρκία στην 3^η θέση, μετά από την Συρία και το Αφγανιστάν, ως τις χώρες από τις οποίες προέρχεται ο μεγαλύτερος αριθμός αιτούντων άσυλο στην ΕΕ.

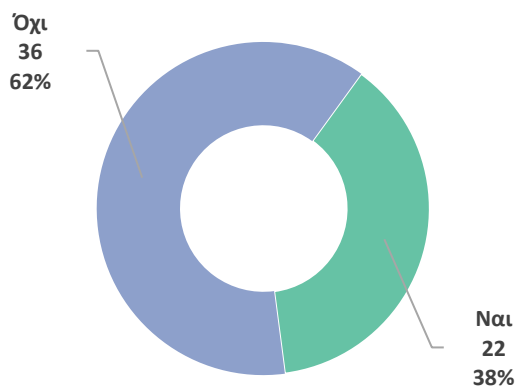
⁷⁴ Τα στοιχεία αφορούν καταγραφή όσων ισχυρίστηκαν τα φερόμενα θύματα κατά τη διάρκεια της καταγραφής. Δεν είναι εις γνώση του Μηχανισμού Καταγραφής, αν τα φερόμενα θύματα διατηρούν μέχρι σήμερα το αποδεικτικό υλικό που κατά την καταγραφή ισχυρίστηκαν ότι είχαν στην κατοχή τους ή αν το έχουν απωλέσει ή αν το έχουν εμπλουτίσει.

μαρτυρίες, στην πλειοψηφία των περιστατικών τα φερόμενα θύματα υπέστησαν στέρηση όλων των προσωπικών τους αντικειμένων.

Εν προκειμένω, σε 22 μαρτυρίες, τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι έχουν στην κατοχή τους αποδεικτικά στοιχεία για τους ισχυρισμούς τους. Στις υπόλοιπες 36 μαρτυρίες τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι δεν έχουν στην κατοχή τους αποδεικτικά στοιχεία, με συνηθέστερη αιτιολογία ότι υπέστησαν στέρηση προσωπικών αντικειμένων από τους φερόμενους θύτες, και άρα φωτογραφικό υλικό, ηχητικό ή βιντεοληπτικό υλικό, στίγματα κ.α. που πιθανά να είχαν αποτυπώσει δεν είναι πλέον στην κατοχή τους. (Βλ. *Γράφημα 63*).

Σε 10 μαρτυρίες αναφέρεται από τα φερόμενα θύματα ότι μέχρι και τη στιγμή της καταγραφής των μαρτυριών τους είχαν στην κατοχή τους φωτογραφίες, σε 14 ότι είχαν στην κατοχή τους οπτικοακουστικό υλικό, σε 8 ότι είχαν στην κατοχή τους γραπτές επικοινωνίες, σε 12 ότι είχαν καταγράψει σε ηλεκτρονικές συσκευές το γεωγραφικό τους στίγμα, σε 1 το φερόμενο θύμα ανέφερε ότι είχε κάνει κλήση στον Ευρωπαϊκό Αριθμό Έκτακτης Ανάγκης 112, και σε 5 τα θύματα ανέφεραν ότι είχαν στην κατοχή τους άλλα αποδεικτικά στοιχεία, όπως, ενδεικτικά, έγγραφα από τις τουρκικές αρχές για παράνομη είσοδο στην Τουρκία ή έγγραφα από τις ελληνικές αρχές για παραλαβή άδειας διαμονής ή αποδεικτικά έγγραφα εργασίας από Έλληνες εργοδότες (Βλ. *Γράφημα 64*).

Γράφημα 63: Κατοχή αποδεικτικών στοιχείων

Γράφημα 64 Αποδεικτικά στοιχεία

VII. Νομικές Ενέργειες των φερόμενων θυμάτων

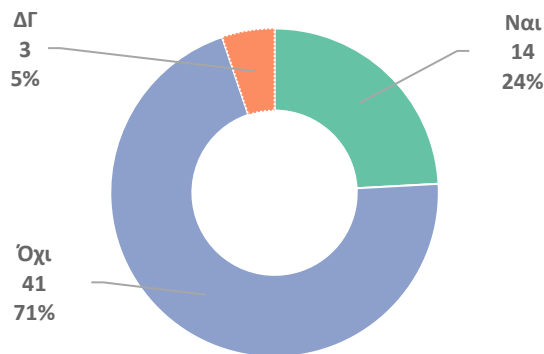
Επισημαίνεται ότι ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν λειτουργεί ως νομικός παραστάτης, εκπρόσωπος ή σύμβουλος των φερόμενων θυμάτων. Αυτό αποτελεί μια συνειδητή επιλογή του Μηχανισμού Καταγραφής, καθώς η απόσταση από τη νομική υποστήριξη των φερόμενων θυμάτων αποτελεί προδιαγραφή ανεξαρτησίας και αμεροληψίας του Μηχανισμού Καταγραφής. Πρόσθετα, ο Μηχανισμός Καταγραφής δεν δύναται να διαβιβάσει τις ατομικές Φόρμες Καταγραφής των μαρτυριών των φερόμενων θυμάτων, οι οποίες άλλωστε εισέρχονται στον Μηχανισμό Καταγραφής ανωνυμοποιημένες, σε οποιαδήποτε άλλη κρατική Αρχή, χωρίς να διαθέτει προηγούμενα σχετική ενημερωμένη και ρητή συναίνεση από τα φερόμενα θύματα. Σε κάθε περίπτωση, τα φερόμενα θύματα, εφόσον το επιθυμούν, μπορούν να υποβάλουν επίσημες καταγγελίες, αναφορές ή προσφυγές σε αρμόδια θεσμικά όργανα είτε εθνικά είτε ευρωπαϊκά, παράλληλα και ανεξάρτητα από την καταγραφή της μαρτυρίας τους από τον Μηχανισμό Καταγραφής. Ο Μηχανισμός Καταγραφής με τον εντοπισμό των φερόμενων θυμάτων και την ασφάλεια της καταγραφής ενθαρρύνει και διευκολύνει την καταφυγή και την πρόσβαση των φερόμενων θυμάτων στη Δικαιοσύνη.

Όπως προκύπτει από τις καταγραφές που έχει κάνει ο Μηχανισμός Καταγραφής, σε 14 περιπτώσεις τα φερόμενα θύματα ανέφεραν ότι έχουν προβεί σε επίσημες σχετικές καταγγελίες ενώπιον αρμοδίων αρχών, σε 41 ότι, μέχρι την καταγραφή της μαρτυρίας τους, δεν είχαν προβεί σε επίσημες σχετικές καταγγελίες, αναφορές ή προσφυγές ενώπιον αρμοδίων αρχών, και σε 3 περιπτώσεις ανέφεραν ότι δεν γνώριζαν αν οι νομικοί τους παραστάτες είχαν προβεί για λογαριασμό τους σε κάποια επίσημη καταγγελία (βλ. *Γράφημα 65*).

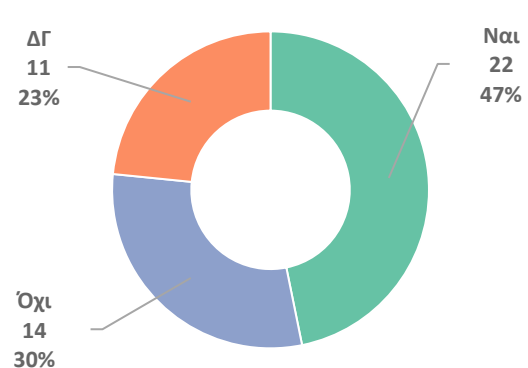
Για 9 περιστατικά τα φερόμενα θύματα έχουν προσφύγει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και 2 από αυτές τις υποθέσεις έχουν κοινοποιηθεί από το Δικαστήριο στην ελληνική Κυβέρνηση. Πριν από την προσφυγή στο ΕΔΔΑ, τα φερόμενα θύματα είχαν ενημερώσει μέσω των συνηγόρων τους τις αρμόδιες ελληνικές Αρχές (Εισαγγελικές Αρχές, Αστυνομία) για την παρουσία τους στην Ελλάδα, την ανάγκη διάσωσης και την επιθυμία πρόσβασης τους στη διεθνή προστασία. Για 4 άλλα περιστατικά τα φερόμενα θύματα έχουν καταθέσει μηνύσεις ενώπιον ποινικών δικαστηρίων. Για 1 άλλο περιστατικό διεξήχθη αυτεπάγγελτη εισαγγελική έρευνα και η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο αγνώστων δραστών. Για 4 περιστατικά, τα φερόμενα θύματα κατέθεσαν αναφορές ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη⁷⁵.

Από τις 44 περιπτώσεις που τα φερόμενα θύματα μέχρι τη στιγμή της καταγραφής δεν είχαν προβεί σε επίσημη καταγγελία ή δεν γνώριζαν αν οι συνήγοροί τους το έχουν κάνει, σε 22 περιπτώσεις από αυτές δήλωσαν ότι επιθυμούσαν προσωπικά να το πράξουν, σε 14 ότι δεν επιθυμούσαν να το πράξουν, με συνηθέστερη αιτιολογία ότι φοβόντουσαν αντεκδίκηση από τους φερόμενους θύτες ή αντίκτυπο στο αίτημά τους για Διεθνή Προστασία ή φόβο επαναβίωσης τραυματικών γεγονότων, ενώ σε 8 ότι δεν είχαν ακόμα αποφασίσει (βλ. *Γράφημα 66*).

Γράφημα 65: Υποβολή καταγγελίας

Γράφημα 66: Βούληση για καταγγελία

⁷⁵ Στα 4 αυτά περιστατικά περιλαμβάνονται 3 από τα περιστατικά, για τα οποία τα φερόμενα θύματα έχουν καταθέσει μηνύσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ.

I. Αποφάσεις Προσωρινών Μέτρων (R39) του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Η ΕΕΔΑ, ως ο Εθνικός Θεσμός Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε ζητήματα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, έχει μεταξύ των αρμοδιοτήτων της τη διαρκή παρακολούθηση των εξελίξεων που σχετίζονται με το καθεστώς των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα και την παροχή συμβουλών στα όργανα της Πολιτείας για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις της χώρας.

Η ΕΕΔΑ, ως ο Εθνικός Θεσμός Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ελλάδα, παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ, και ως εκ τούτου δίνει ιδιαίτερη σημασία στη συμμόρφωση με αποφάσεις προσωρινών μέτρων του Δικαστηρίου.

Στο πλαίσιο αυτής της παρακολούθησης, η ΕΕΔΑ έχει ενημερωθεί από Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, όπως είναι το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) που μετέχει στη σύνθεση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ και του Μηχανισμού Καταγραφής, για 17 περιστατικά παρουσίας πολιτών τρίτων χωρών αιτούντων άσυλο, παρατύπως εισελθόντων στην ελληνική επικράτεια, σε διάφορες περιοχές της συνοριακής περιοχής του νομού Έβρου και ισάριθμες αποφάσεις προσωρινών μέτρων του Δικαστηρίου που έχουν εκδοθεί το 2022 κατ' εφαρμογή του Άρθρου 39 του Κανονισμού του.

Πρόκειται για τις αποφάσεις στις υποθέσεις *Al Ali & Others v. Greece* (13624/22), *A.O. & Others v. Greece* (16171/22), *A.D. & Others v. Greece* (18940/22), *H.A. & Others v. Greece* (18941/22), *K.M.I. & Others v. Greece* (19419/22), *A.A. & Others v. Greece* (21131/22), *S.S. & Others v. Greece* (21039/22), *F.R. & Others v. Greece* (23128/22), *H.M. & Others v. Greece* (25806/22), *V.E. & Others v. Greece* (25940/22), *M.A. & Others v. Greece* (29655/22), *D.O. & Others v. Greece* (32229/22), *M.J. & Others v. Greece* (35490/22), *V.D. & Others v. Greece* (37714/22), *B.S. & Others v. Greece* (38444/22), *K.A. & Others v. Greece* (35090/22), *H.R.T. v. Greece* (49897/22).

Με τις αποφάσεις αυτές το Δικαστήριο έχει υποδείξει στις ελληνικές Αρχές τη μη απομάκρυνση των προσφευγόντων από την ελληνική επικράτεια, την παροχή τροφής, νερού, ένδυσης και επαρκούς ιατρικής φροντίδας.

Επισημαίνεται ότι οι αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του Άρθρου 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, αν και δεν προδικάζουν την κρίση του Δικαστηρίου στις αποφάσεις του που αφορούν την ουσία των υποθέσεων, εκδίδονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο όπου οι προσφεύγοντες/ουσες αντιμετωπίζουν πραγματικό κίνδυνο ή σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη.⁷⁶ Η συμμόρφωση δε με τις αποφάσεις αυτές είναι υποχρεωτική για το καθ' ου μέρος, ενώ τυχόν αποτυχία συμμόρφωσης αποτελεί παραβίαση του άρθρου 34 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).⁷⁷

Η ΕΕΔΑ σε όλες αυτές τις περιπτώσεις έχει παρέμβει εγγράφως προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη επισημαίνοντας την ύπαρξη των αποφάσεων προσωρινών μέτρων του Δικαστηρίου και τις αυξημένες ανάγκες διεθνούς προστασίας που έχουν προσφεύγοντες με καταγωγή από συγκεκριμένες χώρες, σε συνδυασμό σε κάποιες περιπτώσεις και με άλλα στοιχεία, όπως η πολιτική ή άλλη δράση των προσφευγόντων στις χώρες καταγωγής τους.

⁷⁶ Βλ. μεταξύ άλλων *Rackete and Others v. Italy* (no. 32969/19), και *K.N. v. the United Kingdom* (no. 28774/22).

⁷⁷ Βλ. *Mamatkulov and Askarov v. Turkey* (no. 46827/99).

Πρόκειται για τις με αριθμό πρωτοκόλλου 109/17.3.22, 149/1.4.22, 194/21.4.22, 195/27.4.22, 208/5.5.22, 220/12.5.22, 246/26.5.22, 290/8.6.22, 301/20.6.22, 334/6.7.22, 349/27.7.22, 369/5.8.22, 371/11.8.22, 606/26.10.22, επιστολές της ΕΕΔΑ απευθυνόμενες προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη ή και τον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου και κοινοποιούμενες στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τον Συνήγορο του Πολίτη, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), και την Εθνική Αρχή Διαφάνειας.

Από τις 14 αυτές γραπτές παρεμβάσεις της ΕΕΔΑ το 2022, έχουν απαντηθεί εγγράφως οι 5. Πρόκειται για τις με αριθμό Πρωτοκόλλου 1588/22/1712721/20.08.22, 1588/22/1712750/20.08.22, 1588/22/1681787/14.08.22, 1588/22/2555036/7.12.22, απαντήσεις του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας (Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων/Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων/ΚΟ.ΔΙ.Σ.ΜΕ), και την με αριθμό Πρωτοκόλλου 989/16.8.22 επιστολή του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη.

Σύμφωνα με όσα έχουν γνωστοποιηθεί στην ΕΕΔΑ, από τα 17 περιστατικά που αναφέρθηκαν παραπάνω, τα 8 είχαν αίσια κατάληξη καθώς οι αρμόδιες Αρχές εντόπισαν τους προσφεύγοντες, προέβησαν στη διάσωσή όσων αντιμετώπιζαν επισφαλείς συνθήκες, και ακολούθησε καταγραφή των αιτημάτων τους για διεθνή προστασία. Πρόκειται για προσφεύγοντες στις υποθέσεις *Al Ali & Others v. Greece* (13624/22), *A.O. & Others v. Greece* (16171/22), *H.A. & Others v. Greece* (18941/22), *K.M.I. & Others v. Greece* (19419/22), *A.A. & Others v. Greece* (21131/22), *V.D. & Others v. Greece* (37714/22), *B.S. & Others v. Greece* (38444/22), και *K.A. & Others v. Greece* (35090/22).

Σε ό,τι αφορά τις νομικές εξελίξεις, σε 8 υποθέσεις έχει κατατεθεί πλήρης προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ. Πρόκειται για τις υποθέσεις *Al Ali & Others v. Greece* (13624/22), *A.D. & Others v. Greece* (18940/22), *K.M.I. & Others v. Greece* (19419/22), *A.A. & Others v. Greece* (21131/22), *V.E. & Others v. Greece* (25940/22), *B.S. & Others v. Greece* (38444/22), *K.A. & Others v. Greece* (35090/22), *H.R.T. v. Greece* (49897/22).

II. Μαρτυρίες παιδιών⁷⁸

Ο Μηχανισμός Καταγραφής έχει μέχρι στιγμής καταγράψει εφαρμόζοντας τη Μεθοδολογία του αποκλειστικά και μόνο μαρτυρίες φερόμενων θυμάτων, τα οποία κατά τη στιγμή της καταγραφής ήταν ενήλικες. Αποτελεί συνειδητό περιορισμό του Μηχανισμού Καταγραφής, καθώς τα εργαλεία για την καταγραφή μαρτυριών φερόμενων θυμάτων που είναι παιδιά είναι ακόμη υπό κατασκευή.

Παρ' όλα αυτά, οι οργανώσεις που είναι Μέλη του Μηχανισμού Καταγραφής έρχονται σε επαφή με παιδιά, τα οποία καταφεύγουν στις υπηρεσίες τους. Στο πλαίσιο των παρεχόμενων ψυχοκοινωνικών και νομικών υπηρεσιών σε παιδιά προέκυψαν πολλαπλές αναφορές, στις οποίες αυτά υποστήριξαν ότι χρειάστηκαν περισσότερες από μία προσπάθειες για να διασχίσουν τα σύνορα, ιδίως του Έβρου, καθώς μετά τον εντοπισμό τους από τις ελληνικές Αρχές, επιστρέφονταν άτυπα και αναγκαστικά πίσω στη Τουρκία. Κατά τη διαδικασία αυτή, αναφέρθηκαν συστηματοποιημένες παραβιάσεις θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού,

⁷⁸ Ο τερματισμός των ΑΑΕ αποτελεί σύσταση και προτροπή της Επιτροπής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Στις καταληκτικές παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα, που δημοσιεύθηκαν στις 28/6/2022, στην παράγραφο 40 σημείο α': αναφέρεται: «[...] η Επιτροπή προτρέπει μετ' επιτάσεως το κράτος μέλος: α) Να σταματήσει την πρακτική των εξαναγκασμένων επιστροφών ("pushbacks") οικογενειών και παιδιών αλλοδαπής υπηκοότητας και να διασφαλίζει ότι αναγνωρίζονται, καταγράφονται και προστατεύονται από την απέλαση σε εξατομικευμένη βάση και μέσω αποτελεσματικής πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου και στη δωρεάν νομική και ανθρωπιστική βοήθεια, συμφωνώντας προς τα άρθρα 6, 22 και 37 τη Σύμβασης [...]».

τις οποίες οι Οργανώσεις που είναι Μέλη του Μηχανισμού Καταγραφής κατέγραψαν με τη δική τους μεθοδολογία, μέσω των διαδικασιών αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος των παιδιών.

Τα δεδομένα που ακολουθούν προκύπτουν από αναφορές των εξυπηρετούμενων παιδιών σε γεγονότα που ισχυρίζονται ότι τους συνέβησαν, δίχως να αποτελούν αναλυτικές διηγήσεις και εξακριβωμένα περιστατικά ή επίσημες καταγραφές μαρτυριών του Μηχανισμού Καταγραφής.

Κατά το διάστημα Οκτώβριος 2022 - Δεκέμβριος 2022, διαπιστώθηκαν αναφορές σε ΑΑΕ από 98 ασυνόδευτα παιδιά. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται αναφορές 3 ασυνόδευτων κοριτσιών. Οι ηλικίες των παιδιών ήταν από 13 έως 17 έτη, με μέσο όρο ηλικίας τα 16 έτη. Συνολικά, οι αναφορές αφορούν περιστατικά που έχουν λάβει χώρα από 1 χρόνο έως και 20 ημέρες από την ημέρα που πραγματοποιήθηκε η επικοινωνία με το παιδί και σε μια περίπτωση 3 χρόνια πριν την πραγματοποίηση του ραντεβού μαζί του. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των παιδιών, η πλειοψηφία των αναφορών αφορούσαν περιστατικά στη συνοριακή περιοχή του Έβρου πλησίον του ομώνυμου ποταμού, ωστόσο υπήρξαν αναφορές και για περιστατικά στη Θεσσαλονίκη και τα περίχωρα αυτής, στην Αλεξανδρούπολη, στην Κομοτηνή, στην Ξάνθη και στη Ρόδο.

Ο τρόπος υλοποίησης (*modus operandi*) των ΑΑΕ, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες, παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των παιδιών, ο εντοπισμός τους έγινε από ομάδες ένστολων ή και ατόμων με πολιτικά ρούχα, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρθηκε ότι οι δράστες φορούσαν κουκούλες ή είχαν καλυμμένα τα πρόσωπα τους. Πιο συγκεκριμένα, ιδίως στη συνοριακή περιοχή του Έβρου, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των παιδιών, οι ΑΑΕ πραγματοποιήθηκαν αμέσως μετά τον εντοπισμό τους από άτομα που έφεραν χαρακτηριστικά προσωπικού της Αστυνομίας και πολλές φορές με την παρουσία ατόμων που έφεραν χαρακτηριστικά «ξένου, μη ελληνόφωνου, Στρατού». Στις περιπτώσεις που τα παιδιά ανέφεραν ότι εντοπίστηκαν στην ενδοχώρα, δηλαδή μακριά από τη συνοριακή περιοχή του Έβρου, μεταφέρθηκαν, αρχικά, σε κάποιο χώρο που έφερε χαρακτηριστικά Αστυνομικού Τμήματος ή σε κάποιο άτυπο χώρο κράτησης με περιορισμό της ελευθερίας τους και στη συνέχεια μεταφέρθηκαν στο σημείο έναρξης της φυσικής απομάκρυνσης. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες, σε κάποιες επιχειρήσεις ΑΑΕ προκύπτει ότι συμμετείχαν ως δράστες και πολίτες τρίτων χωρών που μιλούσαν κάποιες από τις γλώσσες των φερόμενων θυμάτων.

Στη συντριπτική πλειοψηφία των αναφορών αναφέρθηκε άσκηση βίας, απόσπαση των προσωπικών αντικειμένων των παιδιών, ιδίως των κινητών τηλεφώνων και των ταυτοποιητικών τους εγγράφων, αφαίρεση χρημάτων και ρούχων, με πολλά παιδιά να αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι κατά την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης είχαν μείνει μόνο με τα εσώρουχά τους. Επισημαίνεται ότι η απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, σε όλα τα στάδια των περιστατικών από τον εντοπισμό μέχρι και τη φυσική απομάκρυνση, αποτελούν κοινό παρονομαστή όλων των μαρτυριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Βάσει των στοιχείων που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής, φαίνεται ότι οι ΑΑΕ δεν αποτελούν περιστασιακό και άτακτο φαινόμενο, αλλά έχουν λάβει συστηματικό και οργανωμένο χαρακτήρα. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν, φαίνεται να επιστρατεύεται ανθρώπινο δυναμικό, κτηριακές εγκαταστάσεις, βαριά οχήματα, πλωτά σκάφη και άλλα υλικοτεχνικά μέσα.

Ο τρόπος υλοποίησης (*modus operandi*) των ΑΑΕ, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες, παρουσιάζει μια εικόνα σταδιακότητας. Συγκεκριμένα, στην πλειονότητα των μαρτυριών τα φερόμενα θύματα αρχικά εντοπίζονται από κάποια ομάδα ένστολων ή και ατόμων με πολιτικά ρούχα (στάδιο του εντοπισμού), στη συνέχεια μεταφέρονται σε κάποια δομή όπου κρατούνται (στάδιο της κράτησης ή περιορισμού μετακίνησης), και τέλος μεταφέρονται από τον χώρο κράτησης/περιορισμού

μετακίνησης στο σημείο όπου πραγματοποιείται η πράξη της φυσικής απομάκρυνσης και ολοκληρώνεται η επιχείρηση της ΑΑΕ (στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης).

Οι ΑΑΕ λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές (συνοριακή περιοχή Έβρου και θάλασσα), οι ιδιαιτερότητες των οποίων διαμορφώνουν και τον τρόπο υλοποίησής τους (modus operandi). Εν προκειμένω, σε κάποιες μαρτυρίες, όπως ιδίως στα περιστατικά που ο εντοπισμός έγινε στη θάλασσα ή πολύ κοντά στη συνοριακή περιοχή του ποταμού Έβρου, αναφέρθηκε ότι το στάδιο της κράτησης/περιορισμού μετακίνησης παραλείφθηκε και η ΑΑΕ πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά τον εντοπισμό.

Η πλειοψηφία των φερόμενων θυμάτων είναι μη-καταγεγραμμένοι αιτούντες άσυλο, οι οποίοι είτε προσπάθησαν να αποκτήσουν πρόσβαση για πρώτη φορά στη διαδικασία ασύλου είτε έχουν επιχειρήσει επανειλημμένα να το πράξουν, αλλά ισχυρίστηκαν ότι τα στοιχεία τους δεν έχουν καταγραφεί ποτέ από τις ελληνικές Αρχές και απομακρύνθηκαν παράτυπα και αναγκαστικά στην Τουρκία. Υπάρχουν, επίσης, φερόμενα θύματα που ισχυρίστηκαν ότι τη στιγμή του εντοπισμού τους ήταν ήδη αναγνωρισμένοι/ες στην Ελλάδα δικαιούχοι διεθνούς προστασίας ή ήταν καταγεγραμμένοι/ες από τις ελληνικές Αρχές αιτούντες/σες άσυλο.

Στα περιστατικά που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής αναφέρθηκε η συμμετοχή τόσο ένστολων όσο και ατόμων με πολιτικά ρούχα, η δράση των οποίων έφερε χαρακτηριστικά συντονισμένης δράσης με τις Αρχές. Δεν αποκλείεται τα άτομα αυτά να ήταν απλοί πολίτες μη έχοντες αναλάβει νόμιμα δημόσια εξουσία. Στο στοιχείο αυτό προστίθεται και το στοιχείο κάποιων μαρτυριών ότι κατά το στάδιο της φυσικής απομάκρυνσης των περιστατικών του Έβρου φέρονται να συμμετείχαν ως δράστες πολίτες τρίτων χωρών που μιλούσαν κάποιες από τις γλώσσες των θυμάτων.

Οι επιχειρήσεις ΑΑΕ προκαλούν σωρεία παραβιάσεων θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολλές από τις οποίες αφορούν παιδιά, γυναίκες, υπερήλικες και άλλες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων. Στα περιστατικά ΑΑΕ που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός Καταγραφής τα φερόμενα θύματα περιγράφουν πράξεις που συνδέονται με εξαιρετικά σοβαρές παραβιάσεις της απαγόρευσης της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης (Άρθρο 3 ΕΣΔΑ), καθώς και του δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία (Άρθρο 5 ΕΣΔΑ) και δύνανται να αποτελούν πράξεις που, κατά το ελληνικό Δίκαιο, είναι ποινικά κολάσιμες, όπως απειλή (Άρθρο 333 ΠΚ), παράνομη βία (Άρθρο 330 ΠΚ), προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (Άρθρο 137Α §4 ΠΚ), αρπαγή (Άρθρο 322 §1 ΠΚ), αναγκαστική εξαφάνιση (Άρθρο 322 §2 ΠΚ), έκθεση σε κίνδυνο (306 ΠΚ), παράλειψη προσφοράς βοήθειας (307 ΠΚ), πρόκληση ναυαγίου (277 ΠΚ), σωματικές βλάβες (308 ΠΚ έως 312 ΠΚ, και 314 ΠΚ), ανθρωποκτονία (302 ή 299 ΠΚ).

Παράλληλα, οι ΑΑΕ, καθώς αφορούν τόσο μη-καταγεγραμμένους όσο και καταγεγραμμένους αιτούντες άσυλο ή ακόμα και αναγνωρισμένους πρόσφυγες, παραβιάζουν το δικαίωμα στο άσυλο και υπονομεύουν το σύστημα ασύλου, για το οποίο η ελληνική Πολιτεία έχει την τελευταία δεκαετία επενδύσει μαζικά σε πόρους και ανθρώπινο δυναμικό,⁷⁹ προκειμένου να εναρμονιστεί με το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου,⁸⁰ και να ανταποκριθεί στο μεγάλο όγκο αιτημάτων ασύλου που προκαλούν οι αυξημένες ροές μεταναστών και προσφύγων προς τις χώρες της ΕΕ.

Δίπλα στο κόστος σε ανθρώπινες ζωές και τις σοβαρές παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων μεταναστών και προσφύγων που προκαλούν άμεσα ή έμμεσα οι ΑΑΕ,⁸¹ αθροίζονται οι ευθείες

⁷⁹ Για το σύστημα ασύλου στην Ελλάδα βλ.: <https://migration.gov.gr/gas/plirofories/>

⁸⁰ Για το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου βλ.: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system_el?ettrans=el

⁸¹ Βλ. ανωτέρω Κεφάλαιο 4 – IV, σελ 43 επ.

απειλές προς το κράτος δικαίου. Οι ΑΑΕ δημιουργούν ένα χώρο δράσης των κρατικών Αρχών αδιαφανή και ανέλεγκτο, μακριά από την λογοδοσία στα όργανα της Διοίκησης και της Δικαιοσύνης, που, ως εκ τούτου, είναι ανορίωτος και ανοιχτός στην αυθαιρεσία. Αυτός ο χώρος δράσης, αν και αδιαφανής, δεν είναι στεγανός από πιθανή εκχύλιση του περιεχομένου του και σε άλλους τομείς της κρατικής δράσης (*spill-over effect*). Επίσης, στο βαθμό που είναι πιθανή η συμμετοχή πολιτών στις επιχειρήσεις αυτές, η απειλή αυτή κλιμακώνεται, καθώς θα αποτελούσε ανάληψη αρμοδιοτήτων και ρόλων που στη νόμιμη εκδοχή τους ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στα κρατικά όργανα, την Ελληνική Αστυνομία και τη Δικαιοσύνη.⁸² Είναι αυτό το πλαίσιο σε συνδυασμό με την έλλειψη ασφαλών διόδων, το οποίο οδηγεί τους μετακινούμενους πληθυσμούς να καταφεύγουν σε ολοένα και πιο επικίνδυνες διαδρομές, προκειμένου να βρεθούν με ασφάλεια σε ευρωπαϊκό έδαφος και να αποκτήσουν πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου.⁸³ Οι θάνατοι μεταναστών και προσφύγων στο ναυάγιο σε διεθνή ύδατα, εντός της ελληνικής ζώνης αρμοδιότητας για την έρευνα και τη διάσωση, ανοιχτά της Πύλου τον Ιούνιο του 2023⁸⁴ και στη φωτιά στον Έβρο τον Αύγουστο του 2023,⁸⁵ αποτελούν τραγωδίες που θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Ο Μηχανισμός Καταγραφής συστήνει στις ελληνικές Αρχές:

1. Να διερευνούν με τρόπο ανεξάρτητο και αποτελεσματικό τις καταγγελίες για ΑΑΕ και άλλες σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα, κατ' αναλογία όσων ορίζονται στην Εγκύκλιο της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου 1/2023 και 18/2023,⁸⁶ υπογραμμίζοντας πως ενδεχόμενη παράλειψη να ενεργήσουν προς τούτο όχι μόνο είναι αντίθετη προς τις υποχρεώσεις των ελληνικών αρχών, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου και την ΕΣΔΑ, αλλά πιθανά εκθέτει τη χώρα και οδηγεί σε καταδίκη της στο ΕΔΔΑ [βλ. ενδεικτικά (5418/15) *Safi & Others v Greece*].
2. Να μεριμνούν για την τήρηση των εκ του νόμου προβλεπόμενων διαδικασιών και να διασφαλίζουν την παραπομπή των υπευθύνων για τυχόν παράνομες ενέργειες ενώπιον της Δικαιοσύνης.
3. Να εξασφαλίζουν, μέσω της χρήσης τεχνολογικού εξοπλισμού και άλλους τρόπους επιχειρησιακής δράσης τη συλλογή αντικειμενικών στοιχείων, ενδεικτικά αναφερόμενων των μεταδεδομένων που προκύπτουν από κινητά τηλέφωνα, συσκευές/εφαρμογές GPS, φωτογραφίες και βίντεο, τα οποία θα τίθενται στη διάθεση των αστυνομικών και δικαστικών αρχών για την αποτελεσματική διερεύνηση των καταγγελλόμενων περιστατικών ΑΑΕ.

⁸² Βλ. ενδεικτικά: i) https://thepressproject.gr/anafores-gia-61-afantous-prosfyges-meta-apo-epithesi-koukouloforon-mechairia-sta-synora-chasame-tin-epikoinonia/?fbclid=IwAR18RNmII3TVs4hg1TgS-z6te2F2Dr0CTS8sFglUy-1dCuC2_YSoK-ZQPPc, ii) <https://www.kathimerini.gr/society/562580005/evros-sokarei-o-proin-metanastis-poy-egine-kynigos-metanaston/>, και iii) <https://www.kathimerini.gr/society/562586872/alexandroypoli-stin-astynomia-o-andras-poy-empleketai-se-peristatiko-akinitopoiisis-metanaston/>

⁸³ Βλ.: Matina Stevis-Gridneff, *They Ran for a Better Life, Straight Into a Wildfire*, The New York Times, 01/10/2023, <https://www.nytimes.com/2023/10/01/world/europe/greece-migrants-wildfire.html>

⁸⁴ Βλ.: George Wright & Laura Gozzi, BBC News, 15/06/2023, <https://www.bbc.com/news/world-europe-65901005>.

⁸⁵ Βλ.: Newsroom, Η Καθημερινή, 22/08/2023, <https://www.kathimerini.gr/society/562577227/pyrkagies-entopistikan-18-nekroi-metanastes-sto-dasos-tis-dadias/>

⁸⁶ Βλ. ΕισΑΠ Εγκύκλιος 1/2023, διαθέσιμη <https://eisap.gr/%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-1-2023/>, και ΕισΑΠ Εγκύκλιος 18/2023 διαθέσιμη <https://eisap.gr/%ce%b5%ce%b3%ce%ba%cf%8d%ce%ba%ce%bb%ce%b9%ce%bf%cf%82-18-2023/>.

4. Να διασφαλίζουν την αποτελεσματική συνεργασία με τις Δικαστικές Αρχές ως οφείλουν στο πλαίσιο της αποτελεσματικής διερεύνησης καταγγελιών για ΑΑΕ.
5. Να κάνουν χρήση των δυνατοτήτων που προβλέπονται στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1959 για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων, όπου καθίσταται απαραίτητο.
6. Να λάβουν μέτρα για την αποτελεσματική πρόσβαση των θυμάτων στη δικαιοσύνη και την προστασία τους κατ' αναλογία με άλλα θύματα εγκληματικών πράξεων, όπως τα θύματα διακίνησης ανθρώπων και τα θύματα αναγκαστικής εργασίας, με ιδιαίτερη μέριμνα για τα θύματα που διαβιούν στο εξωτερικό.
7. Να διασφαλίζουν ότι όλα τα κρατικά όργανα τηρούν απαρέγκλιτα την αρχή της μη επαναπροώθησης, ενεργούν σε συμμόρφωση με αυτή και προβαίνουν εγκαίρως σε επιχειρήσεις διάσωσης στη θαλάσσια ζώνη ευθύνης τους, όπως έχουν υποχρέωση από το Διεθνές Δίκαιο.
8. Να διασφαλίζουν σε όλους τους αιτούντες άσυλο πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και προστασία απέναντι στις επαναπροωθήσεις και κάθε μορφής ΑΑΕ.
9. Να παρέχουν πληροφορίες σε πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που βρίσκονται σε σημεία διέλευσης συνόρων και κέντρα κράτησης αναφορικά με τη δυνατότητα υποβολής αίτησης ασύλου, να παρέχουν δυνατότητα διερμηνείας που είναι κατάλληλη για την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου και να διασφαλίζουν την πρόσβαση οργανώσεων και προσώπων που ενημερώνουν και συμβουλεύουν τους αιτούντες, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 8 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.
10. Να ακολουθούν τη σύσταση και προτροπή της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και συγκεκριμένα τον τερματισμό των ΑΑΕ και την διασφάλιση της ατομικής αναγνώρισης, καταγραφής και προστασίας των υπηκόων τρίτων χωρών και δη των παιδιών, μέσω της αποτελεσματικής πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου και τη δωρεάν νομική και ανθρωπιστική βοήθεια, σύμφωνα με τα άρθρα 6,22 και 37 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
11. Να μεριμνούν για την εκπαίδευση του προσωπικού των υπηρεσιών/σωμάτων που εργάζεται στα σύνορα, Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, Υπηρεσία Ασύλου, Αστυνομία, Συνοριοφυλακή, Λιμενικό και την υιοθέτηση δεσμευτικών κωδικών συμπεριφοράς για το προσωπικό αυτών.
12. Να δρομολογήσουν, σε συνεργασία με τα αρμόδια όργανα της ΕΕ, τη δημιουργία ανεξάρτητου και αποτελεσματικού εθνικού μηχανισμού για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς τα θεμελιώδη δικαιώματα στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, σύμφωνα με τις σχετικές Κατευθυντήριες Οδηγίες του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ,⁸⁷ και τα σχετικά 10 σημεία που έχουν κοινοποιήσει στις ελληνικές Αρχές από κοινού η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR) και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ENNHRI)⁸⁸.

⁸⁷ Βλ. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), Σύσταση εθνικών ανεξάρτητων μηχανισμών για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς τα θεμελιώδη δικαιώματα στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, Οκτώβριος 2022, διαθέσιμο σε <https://fra.europa.eu/el/publication/2022/border-rights-monitoring>.

⁸⁸ Βλ. UNHCR, OHCHR, ENNHRI, Δέκα σημεία για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού εθνικού μηχανισμού παρακολούθησης θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα στην Ελλάδα, Σεπτέμβριος 2021, διαθέσιμο σε: https://www.unhcr.org/gr/en/23391-ten-points-to-guide-the-establishment-of-an-independent-and-effective-national-border-monitoring-mechanism-in-greece.html?fbclid=IwAROPka19YnKaENQN0fEsyEkZd3IMKDJ_gbtN74d8yc0XcStl1Fy3Mnln_4.

13. Να αναμορφώσουν το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά τη σύνθεση της Ειδικής Επιτροπής για τη Συμμόρφωση με τα Θεμελιώδη Δικαιώματα του ΥπΜΑ, ώστε η συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε αυτή να εναρμονίζεται με τον ανεξάρτητο συμβουλευτικό ρόλο σε θέματα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που της έχει ανατεθεί από την Πολιτεία.
14. Να διασφαλίσουν έναν ευνοϊκό χώρο (enabling environment) για την ανάπτυξη των δράσεων της κοινωνίας των πολιτών και των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
15. Να απλοποιηθούν οι διαδικασίες πιστοποίησης των ΜΚΟ και των εργαζομένων σε αυτές.
16. Να απόσχουν από ενέργειες που ποινικοποιούν και στιγματίζουν την ανθρωπιστική δράση και τη δράση υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως δικηγόρων, ιατρών και διασωστών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΑΥΤΟΥΣΙΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ

Απόσπασμα μαρτυρίας καταγεγραμμένου αιτούντα άσυλο. Τόπος εντοπισμού η πόλη της Ορεστιάδας. Αριθμός επιστραφέντων 11-20. «Στις [Σχόλιο του Επόπτη (στο εξής ΣτΕ): η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] καταγράφηκα από την Υπηρεσία Ασύλου [ΣτΕ: η τοποθεσία διαγράφεται προς αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] λαμβάνοντας το Δελτίο μου. Την ίδια μέρα πήγα στην πόλη της Ορεστιάδας με σκοπό να λάβω χρήματα που μου έστειλε η οικογένειά μου. Το απόγευμα της ίδιας μέρας ενώ βρισκόμουν σε μια μικρή πλατεία της Ορεστιάδας - θυμάμαι δίπλα ήταν μια μικρή καφετέρια - εντοπίστηκα και συνελήφθη από 2 ένστολους αστυνομικούς. Μαζί μου έφερα τα έγγραφα καταγραφής μου σε μία τσάντα - άσπρη σακούλα - την οποία οι αστυνομικοί κατέσχεσαν. Προσπάθησα να εξηγήσω και να δείξω τα έγγραφα, λέγοντας στα αγγλικά "I'm legal!" αλλά οι αστυνομικοί δεν το δέχτηκαν. Συγκεκριμένα με έσπρωξαν κατευθείαν να μπω στο περιπολικό. Η τσάντα δεν μου επιστράφηκε ποτέ, ούτε γνωρίζω τι απέγινε η τσάντα με τα έγγραφά μου. [...] Ο ένας ήταν ηλικίας περίπου 38-40 με κανονική σωματοδομή. Ο δεύτερος ήταν 40+ ψηλός, αδύνατος, με γκριζα μαλλιά. Θυμάμαι ότι ένας έφερε όπλο τύπου πιστόλι. [...] Περίπου στις 7πμ ξεκίνησε η διαδικασία απομάκρυνσης από το χώρο κράτησης. Όταν βγήκα έξω από την περιφραξη, είδα ότι υπήρχαν άλλοι 2 ένστολοι αστυνομικοί και άλλοι 3 άτομα με αθλητικά ρούχα. Οι 3 άστολοι μας έβαλαν κατευθείαν σ ένα κίτρινο φορτηγό ανά ομάδα. Το φορτηγό ήταν μεγάλο, τύπου νταλίκας, και στο πίσω μέρος είχε ενσωματωμένο ένα κλειστό κοντέινερ σαν αυτό που μεταφέρουν εμπορεύματα. Στη μια πλευρά έβαλαν εμάς και στην άλλη υπήρχε μια φουσκωτή βάρκα με κουπιά χωρίς μηχανή. Επιβιβαστήκαμε από την πίσω πλευρά από μια μεταλλική πόρτα χρώματος ασημί. Τα πλαϊνά μέρη και το πάτωμα ήταν μεταλλικά. Μόλις μας έβαλαν στο κοντέινερ η πόρτα έκλεισε αυτόματα με μηχανισμό από πάνω προς τα κάτω. Μείναμε μέσα στο σκοτάδι, χωρίς καθόλου φως και εξαιρισμό για όσα λεπτά διήρκεσε η διαδρομή. Δεν υπήρχαν καθίσματα, καθίσαμε απευθείας πάνω στο πάτωμα το οποίο ήταν βρώμικο. Οι 2 νεαροί μπήκαν μαζί μας πίσω στην καρότσα. Ο τρίτος μάλλον οδηγούσε. Το φορτηγό μετά από 10 λεπτά σταμάτησε σε σημείο 50 περίπου μέτρα από την όχθη του ποταμού, όπου μας αποβίβασαν. Τριγύρω υπήρχαν αραιά ψηλά δέντρα και αντλίες νερού που έπαιρναν νερό από το ποτάμι. Το έδαφος ήταν ανισόπεδο χώμα. Η όχθη του ποταμού ήταν απότομη, δλδ όχι επίπεδο έδαφος. Οι 2 ένστολοι πρέπει να έμειναν πίσω στο χώρο κράτησης, διότι δεν τους ξαναείδα. Όταν όμως αποβιβαστήκαμε από το φορτηγό στο τελικό σημείο επιστροφής υπήρχε 1 ένστολος αστυνομικός, ηλικίας 40 περίπου ετών, που παρατηρούσε στην απέναντι όχθη χρησιμοποιώντας κιάλια. Δε γνωρίζω πως αυτός ο αστυνομικός βρέθηκε εκεί. Αυτός πρέπει να ήταν σαν αρχηγός της ομάδας τους γιατί έκανε νόημα στους άλλους 3 να βγάλουν τη βάρκα και να ξεκινήσει η βάρκα, καθώς παρατηρούσε την απέναντι όχθη. Οι 2 άστολοι νεαροί έβαλαν τη βάρκα μέσα και μας πέρασαν οι ίδιοι απέναντι σε 2 ομάδες, περίπου ανά 8-10 άτομα σε κάθε ομάδα. Αυτοί οι 2 συγκεκριμένα μιλούσαν αραβικά. Εμείς που

ήμασταν στη β' ομάδα μπορούσαμε να δούμε κανονικά τη βάρκα με την α' ομάδα που απομακρυνόταν από την όχθη. Ο ποταμός είχε πλάτος περίπου 30-40 μέτρα, όμως δε μας μετέφεραν μέχρι την απέναντι όχθη, αλλά μας αποβίβασαν σ' ένα σημείο εντός του ποταμού, με το νερό να φτάνει στο ύψος των γονάτων. Αναγκαστήκαμε δηλαδή να διασχίσουμε λίγα μέτρα μέσα στο νερό για να βγούμε τελικά στην ξηρά στην απέναντι όχθη».⁸⁹

Απόσπασμα μαρτυρίας αναγνωρισμένου πρόσφυγα. Τόπος εντοπισμού η πόλη της Αλεξ/πολης. Αριθμός επιστραφέντων 71-100. «Μας προσέγγισαν δύο άνδρες. Ο ένας φορούσε μπλε στολή, όμοιος με εκείνες της Ελληνικής Αστυνομίας, χωρίς, ωστόσο, εθνόσημο ή άλλα διακριτικά, μαύρες μπότες στρατιωτικού τύπου και έφερε χειροπέδες και όπλο, ενώ ο δεύτερος φορούσε στολή παραλλαγής στρατιωτικού τύπου και είχε πάνω του χειροπέδες και αστυνομική ράβδο. Ενημέρωσα τις αρχές σχετικά με το δικαίωμα νόμιμης διαμονής μου στην Ελλάδα, αφού είμαι αναγνωρισμένος πρόσφυγας και επέδειξα φωτογραφία του δελτίου μου με τη σχετική αναγραφή [...]».⁹⁰

Απόσπασμα μαρτυρίας αναγνωρισμένου πρόσφυγα. Τόπος εντοπισμού πλησίον όχθης του ποταμού Έβρου σε άγνωστη στο φερόμενο θύμα περιοχή. Αριθμός επιστραφέντων 71-100. «Περίπου στις 8:30 το πρωί μας βρήκε άνδρας με πολιτικά ρούχα και κυνηγετικό όπλο και μας έκανε ερωτήσεις σχετικά με τη χώρα καταγωγής μας και τον προορισμό μας. Έκανε ένα τηλεφώνημα και λίγο αργότερα ήρθε και δεύτερος άντρας που κουβαλούσε κυνηγετικό όπλο και φορούσε πολιτικά ρούχα. Δεκαπέντε λεπτά αργότερα έφτασαν και δύο οχήματα, το ένα της αστυνομίας και άλλο λευκό βαν χωρίς διακριτικά. Περίπου 7 άνδρες εξήλθαν από τα οχήματα. Οι έξι ένστολοι, αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας – οι στολές είχαν διακριτικά της ΕΛ.ΑΣ. Δύο άτομα φορούσαν πολιτικά, ένα μαύρη ενδυμασία και είχε καλυμμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου του και δεν μιλούσε αγγλικά, αλλά μια γλώσσα που έμοιαζε με Γερμανικά. Κρατήθηκα για περίπου 12 ώρες, κατά τη διάρκεια των οποίων οι φύλακες μας έδωσαν μόνο ένα μικρό μπουκαλάκι νερό. Κατά την άτυπη και αναγκαστική επιστροφή μου στις [ΣΤΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] είχα κρατηθεί στο ίδιο κέντρο. Όπως ανέφερα και για εκείνο το περιστατικό, το κελί ήταν περίπου 20x7 μέτρα και στο χώρο υπήρχαν τρία μεταλλικά κρεβάτια, επομένως καθόμασταν οι περισσότεροι στο πάτωμα. Υπήρχε και ένα δωμάτιο που χωριζόταν με μία πόρτα από το κελί μας και εκεί υπήρχαν τρεις τουαλέτες που δεν δούλευαν, ενώ ήταν ο χώρος ήταν πάρα πολύ βρώμικος και δυσώδης. Κατά την άφιξή μας στο κέντρο κράτησης, μας ζήτησαν να γδυθούμε. Εγώ αρνήθηκα και τότε ένστολοι με χτύπησαν με γκλομπ στον αυχένα. Στις [ΣΤΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] περίπου οχτώ ένστολοι άντρες ανάγκασαν υπό την απειλή όπλων, με φωνές, και χτυπήματα με αστυνομικές ράβδους, εμένα και περίπου εκατό άτομα που βρίσκονταν στο χώρο της κράτησης να επιβιβαστούμε σε όχημα στρατιωτικού τύπου με το οποίο μας μετέφεραν κοντά στις όχθες του ποταμού Έβρου. Τη φουσκωτή βάρκα οδηγούσαν δύο άντρες, οι οποίοι φορούσαν ρούχα παραλλαγής σε μπεζ αποχρώσεις, είχαν καλυμμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου τους, μιλούσαν αγγλικά με τους ένστολους και, με βάση την προφορά τους θεωρώ ότι ήταν πολίτες τρίτων χωρών. Θεωρώ ότι ήταν τα ίδια άτομα που οδηγούσαν τις βάρκες κατά τη διάρκεια και των προηγούμενων επιχειρήσεων άτυπων και αναγκαστικών επιστροφών που υπέστην. Η πλοήγηση από την ελληνική στην τουρκική πλευρά γινόταν με τη βοήθεια σχοινιού δεμένου ανάμεσα στις δύο όχθες».⁹¹

⁸⁹ Καταγραφή με Αριθμό Καταγραφής (στο εξής Αρ.Κατ.): HIA05A03A03.

⁹⁰ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: HIA04A04A04.

⁹¹ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: HIA04A04A05.

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανεπιτόπιστου άλλη φορά ατόμου. Τόπος εντοπισμού δασική περιοχή κοντά στο χωριό Ασπρονέρι στη συνοριακή περιοχή του Έβρου. Αριθμός επιστραφέντων 51-70. «Είμασταν 6 άτομα Συριακής καταγωγής και εισήλθαμε στην Ελλάδα μέσα στο δάσος στις [ΣτΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος]. Περπατούσαμε μέχρι [ΣτΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος]. Εγώ δηλητηριάστηκα από το νερό του ποταμού που ήπια και αποσπάστηκα από την ομάδα. Έμεινα 2 μέρες μόνος μου με συμπτώματα δηλητηρίασης. Είχα εμετούς, ζαλάδα κλπ. Δεν μπορούσα να προχωρήσω. Επικοινωνήσα με μία οργάνωση στην 1 η νύχτα για να ζητήσω βοήθεια. Περίπου στις 6:39 το πρωί της [ΣτΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] με βρήκε η αστυνομία μου πήραν τα πράγματα, λεφτά, κινητό με έψαχναν, τους είπα ότι είμαι χάλια τους είπα να με πάνε σε γιατρό, μου είπαν να πάω στον γιατρό όταν θα φτάσω στην Τουρκία, ζήτησα άσυλο και μου είπαν δεν έχει και με χτύπησαν με το μπαστούνη. Ήξεραν ήδη το όνομά μου από την ενημέρωση της μίας οργάνωσης και με ρώτησαν αν με λένε έτσι. Έγινε συζήτηση για το τι θα με κάνουν. Στην αρχή φόραγαν το full face και μετά το έβγαλαν. Ήταν 2 άτομα και φορούσαν πράσινη/λαδί στολή που έγραφε Police στην πλάτη και είχε την ελληνική σημαία στο χέρι, μακριά ήταν και το αστυνομικό όχημά τους που έγραφε Police και με το οποίο έγινε η πρώτη μεταφορά μου. Μετά με πήγανε στη φυλακή. Από το τόπο εντοπισμού-δάσος, μετακινήθηκα με αστυνομικό όχημα σε κοντινή απόσταση στην άτυπη δομή κράτησης. Μετά από αυτή τη μεταφορά μου οι δύο αστυνομικοί με άφησαν και αναχώρησαν. Από εκεί και πέρα υπήρχαν μόνο άστολοι στο περιστατικό. Έξω από αυτό το κτήριο είχε μία μικρή πλατεία με χώματα και είχε μικρά βανάκια παρκαρισμένα. Ήταν μικρή φυλακή είχε και άλλους 50-60 κρατούμενους, μεταξύ των οποίων 4 γυναίκες και 2 παιδιά ανάμεσά τους Σύριοι, Μαροκινοί, 1 Αιγύπτιος και Αφγανοί. Έκανε κρύο, δεν είχε παράθυρο, όταν ζήτησα νερό μου είπαν να πιω από την τουαλέτα. Μόλις φτάσαμε μου βγάλανε όλα τα ρούχα και μου τα έκαψαν. Με άφησαν με τα εσώρουχα. Έκανε κρύο, δεν είχε παράθυρο, νερό μου είπαν να πιω από την τουαλέτα. Ξύλο με μπαστούνη, στην πλάτη, στα χέρια κ σε άλλο κόσμο χτυπούσαν. Κατά τις 17:00 άρχισε η επιχείρηση παράνομης επαναπροώθησης γιατί συμπληρώθηκε το νούμερο των ανθρώπων που είχαν μαζέψει. Κάποιο που ήταν στη «φυλακή» περίμεναν 3 μέρες για να επαναπροωθηθούν. Τότε ήρθε ένα μεγάλο φορτηγό κλειστό, χρώματος λαδί, εκεί μας βάλανε όλους, στην είσοδο του φορτηγού είχε και άλλους δράστες που μίλαγαν και αραβικά και κουρδικά άστολοι με μαύρα και full face και όπλα μικρά, μας χτύπαγαν για να μπούμε στο φορτηγό, αυτοί ήταν συνολικά 10-15 άτομα. Μας μετέφεραν περίπου 2,5-3 ώρες, Φτάσαμε δίπλα στο ποτάμι, φέρανε φουσκωτές βάρκες, μας έκαναν σωματικό έλεγχο και έλεγχο στα γεννητικά όργανα μέσα από τα εσώρουχα. Ήταν Σύριοι κομάντος, θα τους έδιναν λεφτά για τη δουλειά να μας επαναπροωθούν, μας ξαναέψαξαν μήπως έχουμε κρύψει λεφτά. Το ότι συμμετέχουν και συνεργάζονται με τις αρχές το έχω ακούσει σαν φήμη, συνεργάζονται 3-6 μήνες και μετά οι αρχές τους δίνουν ένα χαρτί για να πάνε στην Ευρώπη. Για την φήμη αυτή έχω πληροφορηθεί από συμπατριώτες μου και το διαπίστωσα όταν επαναπροωθήθηκα και εγώ. Τους κατάλαβα από την προφορά τους. Δίπλα στο ποτάμι μιλούσαν για το Αφρίν, του άκουσα ότι ήταν Σύριοι Κούρδοι γιατί συζητούσαν γι' αυτό. Στις βάρκες μας έβαζαν σε ομάδες, δρουν γρήγορα οι Σύριοι κομάντος γιατί φοβούνται μην εντοπιστούν από τους Τούρκους. Ήταν περίπου 19:30 γιατί άκουσα τον ήχο της προσευχής από το κοντινό τζαμί. Στις βάρκες μεταφερόμασταν ανά 10 άτομα και υπήρχαν δύο άτομα πάνω στη βάρκα από αυτούς που ενεργούσαν την επαναπροώθηση. Στη φυλακή τους ζήτησα τελευταία φορά άσυλο. Ήταν άγριοι κατά την επαναπροώθηση. Δεν τολμούσες να μιλήσεις. Έτσι μας πέρασαν απέναντι».⁹²

⁹² Καταγραφή με Αρ.Κατ.: GCR17A11A09.

Απόσπασμα μαρτυρίας καταγεγραμμένου αιτούντα άσυλο. Τόπος εντοπισμού η πόλη της Θεσσαλονίκης. Αριθμός επιστραφέντων 21-30. «Έμεινα υπό κράτηση μία νύχτα σε Αστυνομικό Τμήμα εντός της πόλεως [ΣτΕ: εννοεί τη Θεσσαλονίκη]. Την επομένη με μετέφεραν σε άλλη φυλακή, με μεγάλο αυτοκίνητο χωρίς παράθυρο, συνεπώς δεν μπορούσα να δω προς τα πού με πήγαιναν. Στην πρώτη φυλακή, δε μας έδιναν φαγητό. Φαγητό μου είχε δώσει ένας συγκρατούμενός μου και γι' αυτό τον λόγο μάλιστα, με μετακίνησαν σε άλλο δωμάτιο. Μας φρουρούσαν έξι ή επτά αστυνομικοί. Είχα επικοινωνία με τους άλλους κρατούμενους που βρισκόμασταν στον ίδιο χώρο. Το δωμάτιο δεν ήταν κελί. Ήταν δωμάτιο μέσα στο Αστυνομικό Τμήμα. Ήμασταν περίπου 20 άτομα. Όταν με μετακίνησαν στη δεύτερη φυλακή έμεινα μία νύχτα υπό κράτηση, με τις ίδιες συνθήκες. Ήμουν μόνος μου σε ένα μικρό δωμάτιο (2*1) που έμοιαζε με κελί, αλλά δεν ήταν κελί. Στη συνέχεια, έφεραν στο δωμάτιο έναν Έλληνα κρατούμενο, τον οποίο απελευθέρωσαν ή μετέφεραν σε άλλο χώρο έπειτα από δύο ώρες. Συνεπώς, ήμουν μόνος μου και αποκοιμήθηκα στο έδαφος. Την επόμενη ημέρα με μετακίνησαν σε φυλακή η οποία βρίσκεται στα σύνορα με την Τουρκία, όπου με κράτησαν μέχρι το βράδυ, με σκοπό να με επαναπροωθήσουν στην Τουρκία. Εκεί, ο αριθμός των κρατουμένων ήταν μεγάλος. Στην αρχή περίπου 30 άτομα διαφόρων εθνικοτήτων (ΣΥΡΙΑ, ΠΑΚΙΣΤΑΝ, ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ, ΙΡΑΚ) και ανά δέκα λεπτά ο αριθμός των κρατουμένων αυξανόταν. Δεν μπορώ να θυμηθώ τον ακριβή αριθμό».⁹³

Απόσπασμα μαρτυρίας ΛΟΑΤΚΙ+ καταγεγραμμένου αιτούντα άσυλο. Τόπος εντοπισμού ένα μη ταυτοποιημένο χωριό στη συνοριακή περιοχή του Έβρου. Αριθμός επιστραφέντων 21-30. «Μεταφερθήκαμε και τα δέκα άτομα της ομάδας σε μία φυλακή. Μας κατέβασαν από το αυτοκίνητο και μας χτυπούσαν έναν – έναν ζητώντας να μάθουν το όνομα του διακινητή που μας έστειλε στην Ελλάδα. Ήταν μόνο ένας άντρας, ηλικίας 30 και άνω, χωρίς μαλλιά, με πολιτικά ρούχα που μας χτυπούσε με το γκλομπ. Εμένα με χτύπησαν περισσότερο από όλους γιατί προσπαθούσα να του εξηγήσω ότι είχα στις [ΣτΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] προγραμματισμένη συνέντευξη ασύλου. Με χτύπησαν πολύ στην πλάτη και στα πόδια μου. Στη συνέχεια, μας έστησαν σε ένα τοίχο, μας χτύπησαν ξανά, μας έγδυσαν και μας φωτογράφισαν. Αφού μας φωτογράφισαν, άρχισαν να μας μεταφέρουν έναν - έναν στο άλλο δωμάτιο. Εμένα με μετέφεραν τελευταίο γιατί προσπαθούσα να εξηγήσω σε κάποιον άλλον αστυνομικό με πολιτικά ρούχα, ότι έχω συνέντευξη ασύλου σε λίγες ημέρες και τον παρακαλούσα να με αφήσουν να μεταβώ στην Αθήνα και με χτύπησε πάρα πολύ στο κεφάλι και στην πλάτη με το γκλομπ. Στη συνέχεια, με μετέφεραν και εμένα στο δωμάτιο με τα υπόλοιπα άτομα της ομάδας. Το δωμάτιο είχε σιδερένια πόρτα με κάγκελα, δίπλα στην πόρτα είχε ένα μικρό δωματιάκι όπου βρισκόταν μία γυναίκα αστυνομικός. Το δωμάτιο ήταν μεγάλο, πολύ βρώμικο, με παλιές κουβέρτες. Δεν είχε κρεβάτια, καθόμασταν στο πάτωμα. Εκεί βρίσκονταν και άλλα άτομα που είχαν προσπαθήσει να περάσουν τα σύνορα, μαζί και δύο οικογένειες. Ανάμεσα σε αυτούς, ξεχώρισα Αφγανούς και Πακιστανούς. Μας φρουρούσε η γυναίκα αστυνομικός, η οποία μιλούσε με τις οικογένειες, φύλακες που πηγαينوέρχονταν και ένας αστυνομικός με πολιτικά ρούχα. Κατά την κράτησή μας, δε μας έδωσαν ούτε φαγητό ούτε νερό. Μας ενημέρωσαν ότι την επόμενη νύχτα θα μας επέστρεφαν στην Τουρκία και πάλι προσπαθούσα να εξηγήσω για την προγραμματισμένη μου συνέντευξη, αλλά δε μου έδωσαν σημασία. Δεν μας επέτρεπαν καν να πάμε στην τουαλέτα, αλλά κάναμε την ανάγκη μας σε μπουκάλια νερού. Ήμασταν τόσα άτομα σε ένα δωμάτιο δίχως μάσκες για τον κορονοϊό. Οι φρουροί δεν μας έδιναν την παραμικρή σημασία. Ο πρώτος ασφαλίτης που με είχε χτυπήσει, είχε έρθει στην πόρτα και με ρώτησε αν είμαι ομοφυλόφιλος, επειδή φορούσα ένα γυναικείο σκουλαρίκι. Φοβήθηκα πολύ

⁹³ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: ΗΙΑ09Α45Α45

μήπως ακολουθήσει κάποιο περιστατικό βιασμού εις βάρος μου και προσποιηθήκα ότι δεν καταλάβαινα τι μου έλεγε».⁹⁴

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανετόπιστου άλλη φορά ατόμου Τουρκικής ιθαγένειας, κουρδικής εθνοτικής καταγωγής. Τόπος εντοπισμού πλησίον της Ορεσιτιάδας. Αριθμός επιστραφέντων >100. «Με συνέλαβαν μαζί με έναν άλλο Κούρδο στις [ΣΤΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] κοντά στην Ορεσιτιάδα. [...] Μία ώρα μετά τη σύλληψή μας μας μετέφεραν με το βαν κοντά στο ποτάμι. Εκεί υπήρχαν πάρα πολλοί άνθρωποι, περίπου 500 άνδρες, γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι, έγκυες γυναίκες, χτυπημένοι άνθρωποι που έπρεπε να πάν στο νοσοκομείο. Από πολλές εθνικότητες, δεν θυμάμαι. Υπήρχαν 12 βάρκες κοντά στο ποτάμι. Κάθε μία έπαιρνε 15 άτομα και τα πήγαινε σε ένα νησάκι στη μέση του ποταμού και μετά ο οδηγός της βάρκας γυρνούσε στην ελληνική όχθη για να πάρει κι άλλους. Ήμασταν μόνο με τα εσώρουχά μας και χωρίς παπούτσια. Ήταν πάνω από 10 Έλληνες ένστολοι με μαύρες και στρατιωτικές στολές και όλοι οπλοφορούσαν. Έδιναν εντολές στους gangsters [sic], μια ομάδα πάνω από 10 Αράβων, Αφγανών και Κούρδων που φορούσαν κουκούλες. Αυτοί έπαιρναν εντολές από τους Έλληνες ένστολους και τους αποκαλούσαν commanders/captains [sic]. Είχαν μαζί τους μεγάλα μαχαίρια. Χτυπούσαν με αυτά τα μαχαίρια άλλους πρόσφυγες και τους είδα να χαράζουν το σήμα x σε κάποιους από αυτούς. Έπαιρναν και τα χρήματα από τους ανθρώπους. Η επιχείρηση απομάκρυνσης ξεκίνησε όταν έπεσε το σκοτάδι μεταξύ 8-9μμ. Είδα μια βάρκα να βυθίζεται. Όσοι μπορούσαν να κολυπήσουν επιβίωσαν. 4 άτομα δεν τα κατάφεραν και είδα να ανασύρουν οι gangsters τα πτώματά τους από το ποτάμι. Δεν γνωρίζω την εθνικότητά των πνιγμένων και δεν ξέρω τί απέγιναν τα πτώματά. Είδα επίσης μια έγκυο γυναίκα, η οποία γέννησε εκείνη τη στιγμή. Έκλαιγε και την επαναπρόωθησαν μαζί με το παιδί της στην τουρκική πλευρά. Άκουσα τούρκους στρατιώτες να της φωνάζουν να σταματήσει να κλαίει. Είδα αστυνομικούς να χτυπάνε ανθρώπους. Η κατάσταση ήταν πέρα από απάνθρωπη. Βρισκόμασταν σε ζώνη εκτός νόμου, τσάκισαν την αξιοπρέπειά μας εντελώς απάνθρωπα. Εμένα με μετέφεραν μαζί με άλλους στη νησίδα και μετά την δύση του ήλιου, όταν έπεσε το σκοτάδι, περπάτησα και βρέθηκα στην τουρκική πλευρά».⁹⁵

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανετόπιστου άλλη φορά ατόμου Συριακής ιθαγένειας, με σωματική αναπηρία. Τόπος εντοπισμού πλησίον της Ορεσιτιάδας, κοντά στο χωριό Πρωτοκκλήσι. Αριθμός επιστραφέντων >100. «Έχω αναπηρία στο αριστερό μου χέρι. Δεν μπορώ να το χρησιμοποιήσω από τον αγκώνα μέχρι την παλάμη λόγω βομβαρδισμού στη Συρία. Ο αδερφός μου αρρώστησε και δεν μπορούσε να προχωρήσει. Γι' αυτό αποχωριστήκαμε από τους υπόλοιπους και ζητήσαμε βοήθεια (κλήση στον αριθμό 112). [...] Μας ανάγκασαν με τη βία και ξυλοδαρμούς να μπούμε σε βαν, περίπου 20 άτομα στοιβαγμένοι μέσα στο βαν χωρίς φως και χωρίς φρέσκο αέρα. Ο αδερφός μου άρχισε να δυσκολεύεται ακόμη πιο πολύ να αναπνεύσει. Κρατούσα τον αδερφό μου στην αγκαλιά μου όταν άκουσα τον επιθανάτιο ρόγχο του. Του φώναξα ΕΚΡΑΜ ΕΚΡΑΜ!, ένιωσα το σώμα του να βαραίνει και ο αδερφός μου έπεσε νεκρός από την αγκαλιά μου. Απελπισμένος προσπάθησα να του κάνω τεχνητές αναπνοές μέσα στο βαν, ενώ φώναζα για βοήθεια. Λίγα λεπτά μετά, το βαν σταμάτησε και οι ένστολοι που οδηγούσαν το βαν μας έβγαλαν με τη βία από το βαν, συμπεριλαμβανομένου εμού και του νεκρού αδελφού μου. Ξάπλωσα το νεκρό αδελφό μου στο χώμα απελπισμένος ζητώντας βοήθεια. Ήρθε ένας από τους κρατούμενους αυτοβούλως και αφού τον εξέτασε μου είπε ότι πιθανόν έχει πεθάνει από εσωτερική αιμορραγία. Οι ελληνικές Αρχές είδαν τον αδελφό μου νεκρό στο χώμα, αλλά δεν έκαναν τίποτα για τη μεταφορά του έστω και τώρα στο νοσοκομείο. Σέρνοντας με μια κουβέρτα τη σορό του αδερφού μου αναγκάστηκα να περπατήσω μέχρι

⁹⁴ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: ΗΙΑ09Α45Α46

⁹⁵ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: RSA01Α38Α38

την όχθη του ποταμού. Κατάλαβα ότι ξεκίνησε επιχείρηση επαναπροώθησής μας στην Τουρκία. Κατά τη διάρκεια όλης της επιχείρησης, από την αποβίβαση από το βαν μέχρι την επαναπροώθηση στο ποτάμι, είδα αστυνομία, σώματα ασφαλείας και στρατό, κάποιοι φορούσαν μαύρα ρούχα, κάποιοι πράσινα με ελληνική σημαία στο μανίκι, κάποιοι στρατιωτικά, κάποιοι οπλοφορούσαν. Υπήρχε και μια ομάδα που μεταξύ μας οι Σύριοι τους λέγαμε μισθοφόρους (sic), αφού είναι πολίτες που μιλούν Αραβικά και είχαν καλυμμένα τα πρόσωπα και λειτουργούσαν υπό τις εντολές των ελληνικών Αρχών και εκτελούσαν τη διαδικασία της επαναπροώθησης. Επικεφαλής της ομάδας έμοιαζε να είναι ένας γεροδεμένος γυμνασμένος, τον οποίο άκουσα να μιλάει και αραβικά, με μπλε/μαύρα σκούρα στρατιωτικά ρούχα, ο οποίος οπλοφορούσε, είχε taser και έπαιρνε οδηγίες από ασύρματο. Έφερναν συνέχεια κρατούμενους από διαφορετικές εθνικότητες. Δυο άτομα από την ομάδα των μισθοφόρων με πλησίασαν και μου είπαν ότι είναι Σύριοι και με ρώτησαν τι έπαθε ο αδερφός μου. Όταν έμαθαν ότι ο αδερφός μου πέθανε, με συμβούλεψαν αφενός να μην αφήσω την σορό γιατί αλλιώς θα πεταχτεί στο ποτάμι, αφετέρου να είμαι υπάκουος γιατί αλλιώς κινδυνεύει η ζωή μου (θα με πετάξουν στο ποτάμι). Μετά ήρθε ο μάλλον επικεφαλής της ομάδας και είπε στους άλλους μισθοφόρους να ρίξουν το πτώμα στο ποτάμι. Επέμεινα ότι θέλω τον αδερφό μου να τον πάρω μαζί μου στην Τουρκία και εκείνος μου είπε να φύγω και στη συνέχεια με χτύπησε με ξύλο στο κεφάλι, πλάτη, πόδι, φώναξε δύο άλλους μισθοφόρους και μου είπε να με σύρουν, ενώ ο επικεφαλής με απείλησε με το όπλο στο κεφάλι και μου είπε να γονατίσω και συνέχισε να με χτύπησε με το ξύλο. Ήμουν σε σοκ αλλά συνέχισα να επιμένω να πάρω ο ίδιος τη σορό του αδερφού μου. [...] Την τελευταία φορά, όταν αρνήθηκα να επιβιβαστώ στην βάρκα της επαναπροώθησης χωρίς τη σορό του αδερφού μου, με κλώτσησαν και με έριξαν στο ποτάμι θέτοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη ζωή μου σε κίνδυνο. Βρισκόμουν σε σοκ. Κολύμπησα, και στη συνέχεια, όταν μπόρεσα να πατήσω και πάλι, άρχισα να φωνάζω και να ζητάω τη σορό του αδερφού μου. Όταν έφθασα στην τουρκική πλευρά ήταν περίπου μεσάνυχτα και παρέμεινα εκεί κάποιες ώρες μαζί με άλλους από τους επιστραφέντες. Δήλωσα τι είχε γίνει και ότι αγνοείτο η σορός του αδερφού μου σε κάποιον τούρκο στρατιώτη και σε άλλο άτομο. Περπάτησα μέχρι την Αδριανούπολη χωρίς τα ρούχα μου, χωρίς χρήματα και χωρίς κινητό και στη συνέχεια πήρα ταξί για την Κων/πολη».⁹⁶

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – ΑΥΤΟΥΣΙΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Απόσπασμα μαρτυρίας αναγνωρισμένου πρόσφυγα, ανιθαγενή Παλαιστινιακής καταγωγής. Τόπος εντοπισμού το νησί της Κω. Αριθμός επιστραφέντων 1-5. «Φιλικό μου πρόσωπο, επίσης αναγνωρισμένος πρόσφυγας με την οικογένειά του στην Κω, με φιλοξενούσε στο κατάλυμα που του είχε παραχωρήσει το ξενοδοχείο που δούλευε από το προηγούμενο της απαγωγής βράδυ. Το πρωί της απαγωγής κατευθυνόμεσταν από κοινού στο ξενοδοχείο αυτό για να ζητήσω και εγώ εκεί δουλειά. Συνοδευόμουν από τον φίλο μου, εργαζόμενο σε ξενοδοχειακή επιχείρηση παρακείμενη του σημείου της απαγωγής (περί τα 20' απόσταση με τα πόδια από το κατάλυμα) στην οποία κατευθυνόμεσταν το πρωί της [ΣτΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] για να ζητήσω και εγώ δουλειά. Στο σημείο που βρίσκεται το [ΣτΕ: διαγράφεται το όνομα ξενοδοχειακής μονάδας για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος] και ώρα 10:30-11πμ, μας σταμάτησαν, δύο άτομα με πολιτικά ρούχα και δηλώνοντας ότι είναι αστυνομικοί, ζήτησαν να δουν τα έγγραφά μας και οπλοφορούσαν. Τους επέδειξα τα έγγραφα που είχα πάνω μου, ήτοι α) το άσπρο τρίπτυχο μου ως αναγνωρισμένος πρόσφυγας, καθώς ανέμενα ραντεβού για την παραλαβή της ΑΔΕΤ μου, β) το TDV μου που πριν λίγες ημέρες είχα παραλάβει από την Αθήνα και γ) 100€. Ο φίλος μου επέδειξε και παρέδωσε στα άτομα που δήλωσαν αστυνομικοί, α)

⁹⁶ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: RSA01A46A49

το τρίπτυχο του ιδίου και του γιου του και τα ιατρικά του έγγραφα του γιου του, β) την κάρτα εργασίας του στο ξενοδοχείο γ) τα 55 ευρώ που είχε πάνω του. Και ο τελευταίος ανέμενε από μέρα σε μέρα την ειδοποίηση του για παραλαβή της ΑΔΕΤ, ενώ είχε ειδοποιηθεί να παραλάβει το TDV από το ΠΓΑ Αττικής την **[ΣτΕ: η ημ/νία διαγράφεται για αποφυγή ταυτοποίησης του φερόμενου θύματος]** από το ΠΓΑ Αττικής. Οι ίδιοι δήλωσαν ότι είναι αστυνομικοί αλλά δεν μας έδειξαν κάποια ταυτότητα. Ο φίλος μου ζήτησε την επίδειξη της αστυνομικής τους ταυτότητας για την απόδειξη της ιδιότητάς τους, χωρίς ανταπόκριση. Ο ένας ήταν ηλικίας 35-38 ετών, ψηλός, σωματώδης, φαλακρός, με λαδί παντελόνι που έμοιαζε με στρατιωτικό και μαύρη μπλούζα, ο άλλος 25-28 ετών μιλούσε ελληνικά και ελάχιστα αγγλικά, μετρίου αναστήματος και κανονικού βάρους. Και οι δυο οπλοφορούσαν. Αφού ο νεαρότερος εκ των δύο αστυνομικών πραγματοποίησε μία κλήση, κατέφθασε εντός ολίγων λεπτών συμβατικό σκούρο ΙΧ όχημα με έναν οδηγό άστολο που άφησε το αυτοκίνητο στο σημείο και αποχώρησε. Τα δύο άτομα, μας έδωσαν εντολή να επιβιβασθούμε στο πίσω μέρος του οχήματος. Εντός του οχήματος ο ένας εκ των δύο έλεγχε τα κινητά μας που μας είχαν επίσης δεσμεύσει. Το ΙΧ πραγματοποίησε δύο στάσεις μέχρι τον τελικό του προορισμό, ήτοι την αποθήκη που πραγματοποιήθηκε η εις βάρος μας παράνομη κράτηση & βασανισμός. Στο σημείο της αποθήκης έφθασαν γύρω στα 20 λεπτά αργότερα από την επιβίβασή μας στο ΙΧ, αφού ανέβηκαν και κατέβηκαν ένα βουνό. [...] Κατά τη μεταφορά μου στο χώρο κράτησης εμού και του φίλου μου μας είχαν κλείσει τα μάτια με αυτοκόλλητη ταινία και τα χέρια με *tire-ups*. Αρχικά σε ένα μικρό δωμάτιο επί της αποθήκης, 2 άτομα μας έκαναν σωματικό έλεγχο, αφού μας ξεγύμνωσαν. Στο χώρο του σωματικού ελέγχου διακρίνονταν οι φωνές 4-5 ατόμων που συμπεριφέρονταν ως άτομα σε «υπηρεσία». Ο σωματικός έλεγχος διήρκησε 10' και μας έψαξαν στη μύτη το στόμα & τα γεννητικά όργανα. Μία ώρα έπειτα, μας μετέφεραν στην παρακείμενη μεγάλη γκρι αποθήκη, όπου βρίσκονταν τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας προς επαναπροώθηση. Παραμείναμε στην αποθήκη για 12 ώρες με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας προς επαναπροώθηση (άλλοι 2 Τούρκοι και 1 Μαυριτανός), ενώ από την αισθητηριακή μου αντίληψη, πιστεύω ότι οι «φρουροί» ήταν 9-10 άτομα. Κατά την διάρκεια αυτών των ωρών, υπέστημεν ξυλοδαρμό τρεις διακριτές φορές. Δεν μας έδωσαν τροφή, και νερό μας πέταγαν στα μούτρα. Μας έδεσαν από τα πόδια ανά δύο άτομα και πέρασαν έτσι 6 – 7 ώρες ακόμα».⁹⁷

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανενόπιστου άλλη φορά ατόμου, ανιθαγενή Παλαιστινιακής καταγωγής, μητέρα μονογονεϊκής οικογένειας. Τόπος εντοπισμού το νησί της Κω. Διαχωρισμός μελών οικογένειας. Αριθμός επιστραφέντων 11-20 «Ήμουν μαζί με τα πέντε παιδιά μου (4 ανήλικα και 1 μια ενήλικη κόρη). Μας εντόπισαν κάτι άτομα που φορούσαν *balaciana* (μάσκα *full face*) και φορούσαν ρούχα χρώματος σκούρο μπλε. Δεν υπήρχε κάποιο διακριτικό που να γράφει «αστυνομία». Ήταν μόνο 2 άτομα. Ο ένας από τους δύο ήταν εύσωμος και ψηλός. Μετά ήρθε ένα λεωφορείο με έναν οδηγό, αλλά δεν τον είδα. Μέσα στο λεωφορείο πραγματοποιήθηκε ο σωματικός μας έλεγχος. Πήραν όλα τα πράγματα που είχαμε πάνω μας. Μετά, μας μετέφερε το λεωφορείο σε μια άλλη παραλία/ λιμάνι. Η διαδρομή διήρκησε λιγότερο από μισή ώρα, ίσως και ένα τέταρτο. Στο σημείο αυτό υπήρχαν σκάφη του λιμενικού. Μας έβαλαν μέσα σε ένα σκάφος. [...] Είχαμε μαζί φωτοτυπίες διαβατηρίων, πρωτότυπα πιστοποιητικά γέννησης, λεφτά και ρούχα. [...] Ήταν όλα στο σακιδίο μας και δεν μας άφησαν να πάρουμε τίποτα ενώ τους το ζητήσαμε. Πέρα από τα πράγματα που είχαμε στο σακιδίο μας, πήραν και τα πράγματα από την τσάντα που είχα επάνω μου. Με χτύπησαν, μου έκαναν σωματικό έλεγχο, με έγδυσαν στο πάνω μέρος του σώματος. Δεν μας έκαναν καμία ερώτηση, το μόνο που ρώτησαν ήταν για τις υπηρεσίες μας και είπαμε Παλαιστίνη. [...] Το σκάφος του Λιμενικού μας οδήγησε μέχρι ένα σημείο στην ανοιχτή θάλασσα. Μεσοπέλαγα σταμάτησε και μας τοποθέτησαν όλους μέσα σε μια φουσκωτή βάρκα, χωρίς μηχανή. Μας άφησαν.

⁹⁷ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: GCR24A22A18

Το σκάφος του Ελληνικού Λιμενικού απομακρύνθηκε, αλλά διατηρούσε οπτική επαφή με την βάρκα μας. Περίμεναν. Μετά ήρθε το Τουρκικό Λιμενικό και μας πήρε. Ο ένας ανήλικος γιος μου δεν ήταν μαζί μας, διαχωριστήκαμε. Παρέμεινε στην Κω».⁹⁸

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανετόπιστου άλλη φορά ατόμου, πολίτη Σομαλίας, θύμα βασανιστηρίων και άλλης μορφής σωματικής ή ψυχολογικής βίας. Τόπος εντοπισμού το νησί της Κω(;). Αριθμός επιστραφέντων 31-50. «Βρισκόμουν σε πλοίο που ξεκίνησε από την Τουρκία μαζί με περίπου 37 ανθρώπους. Μας εντόπισαν κοντά στο λιμάνι ενός ελληνικού νησιού. Ήταν εύκολο να μας δουν από τη στεριά καθώς ξημέρωνε. Νομίζω ότι το νησί ήταν η Κως, αν και δεν είμαι σίγουρος ότι δεν ήταν η Χίος. Άκουσα μόνο να λένε το όνομα. Μας εντόπισαν άνδρες της ακτοφυλακής που ήταν σε ένα σκάφος. Άρχισαν να μας καταδιώκουν. Εμείς προλάβσαμε να αποβιβαστούμε στην ακτή και οι άνδρες της ακτοφυλακής πήραν τη βάρκα που εγκαταλείψαμε και έφυγαν. Χωριστήκαμε σε 2 ομάδες. Οι περισσότεροι μόνοι άνδρες έφυγαν προς μία κατεύθυνση κι εγώ έμεινα μαζί με 2 έγκυες γυναίκες που ήταν μαζί μας. Περπατούσαμε και τρέχαμε για περίπου 2 ώρες μέσα στο δάσος. [...] Κάποια στιγμή εμφανίστηκαν 2 αστυνομικοί με πολιτικά που είχαν πιστόλια στην τσέπη τους. Περπατήσαμε μαζί για μισή ώρα και οι έγκυες γυναίκες μπήκαν στο περιπολικό. Είπα ότι θέλω να κάνω αίτηση για άσυλο. Οι αστυνομικοί μας έδωσαν νερό και μας είπαν ότι θα μας πάνε σε ένα camp και εκεί θα μπορούσαμε να κάνουμε αίτηση ασύλου. Μας έβαλαν σε ένα λευκό λεωφορείο και εκεί ανέβηκαν άλλοι αστυνομικοί. Μας είπαν να κάνουμε ησυχία. Μας απείλησαν με τη ζωή μας αν δεν καθόμασταν ήσυχοι [...]».⁹⁹

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανετόπιστου άλλη φορά ατόμου, πολίτη Καμερούν. Θύμα εμπορίας ανθρώπων. Τόπος εντοπισμού η θαλάσσια περιοχή πλησίον ακτής της Σάμου. Αριθμός επιστραφέντων 11-20. «Μας εντόπισαν στα ανοιχτά της Σάμου, κοντά στην ακτή. Μετά τον εντοπισμό, οι αρχές μας μετέφεραν σε παρακείμενη της ακτής δασική περιοχή, σε υψόμετρο, όπου ξεκίνησαν να διεξαγάγουν σωματικό έλεγχο. Χτυπούσαν τις γυναίκες που εγκυμονούσαν μπροστά στα μάτια μου και δεν αισθανόμουν καλά. Τέσσερις άντρες μας φρουρούσαν και μας έλεγχαν. Τρεις άντρες και μία γυναίκα μας περίμεναν στη θάλασσα. Προσπαθούσα να προχωρήσω μπροστά, προκειμένου να μη με χτυπήσουν. Ήθελα να πιώ το νερό που βρισκόταν στην τσάντα μου και πήραν την τσάντα μου, σπρώχνοντάς με. Τους παρακάλεσα να μη με χτυπήσουν στο κεφάλι, λόγω προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζω. Ξαφνικά έπεσα στο έδαφος. Η γυναίκα που βρισκόταν δίπλα μου, με βοήθησε να σηκωθώ. Μας ζήτησαν τα χρήματα που φέραμε πάνω μας, διαφορετικά θα προέβαιναν σε σωματική έρευνα. Μας έβγαλαν τα ρούχα. Τα χρήματα που είχα ήταν στο παντελόνι μου, ενώ το κινητό το είχα κρύψει στο εσώρουχο που φορούσα. Μου έβγαλαν το εσώρουχο και μου πήραν το κινητό τηλέφωνο, που είχα κρυμμένο. Όταν μας έβγαλαν τα ρούχα, μας είχαν ξαπλωμένους στο έδαφος. Ο σωματικός έλεγχος προχώρησε και στα γεννητικά μου όργανα, εγώ του ζητούσα να σταματήσει κλαίγοντας πολύ και εκείνος που μου έκανε τον έλεγχο που ισοδυναμούσε με βιασμό, γελούσε και με χτύπησε στο πίσω μέρος του σώματός μου. Οι μνήμες από τον βιασμό μου στο Καμερούν, αναβίωσαν. Αισθανόμουν πολύ άσχημα και έκλαιγα συνέχεια. Έκαναν σωματικό έλεγχο ακόμη και στα παιδιά. Κατά τη διάρκεια της κράτησής μας, που διήρκεσε 5 – 6 ώρες, από τις 08.30 π.μ. μέχρι τις 14.00 μ.μ., δε μας έδωσαν φαγητό και νερό. Δε με άφησαν να πιώ το νερό που είχα στην τσάντα μου. Μας κατέσχεσαν τα πράγματα. Οι ανάγκες της τουαλέτας γινόντουσαν εκεί μπροστά τους. Όταν τελείωσε ο έλεγχος, μας μετέφεραν σε μία μικρή βάρκα και μας επαναπρόωθησαν στην Τουρκία, νιώθοντας τον θάνατο να πλησιάζει. Φοβήθηκα πολύ. Αυτό το περιστατικό δεν πρόκειται να το ξεχάσω ποτέ. Οι εικόνες έρχονται συνέχεια μπροστά μου. Αφού ολοκληρώθηκε η κράτησή μας,

⁹⁸ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: ΜΕΤ01Α28Α23

⁹⁹ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: LCL01Α31Α29

ο σωματικός έλεγχος και η κατάσχεση των προσωπικών μας αντικειμένων, με τα πόδια περπατήσαμε από το δάσος προς την ακτή. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής, μας έσπρωχναν και μας συμπεριφέρονταν με βία. Όταν φτάσαμε στην ακτή, το μεγάλο σκάφος του Ελληνικού Λιμενικού ήταν εκεί και μπήκαμε μέσα. Μέσα από το σκάφος του Λιμενικού, σχεδόν μας πέταξαν με τη βία, σε μία μικρή μαύρη φουσκωτή βάρκα, μέσα στο κύμα με σκοπό να μας επιστρέψουν στην Τουρκία. Ήμασταν όλοι γυμνοί, καθώς μας είχαν κατασχέσει τα ρούχα μας. Το σκάφος του Λιμενικού μας άφησε στα θαλάσσια σύνορα Ελλάδας – Τουρκίας. Δε μας έδωσαν σωσίβια ή οτιδήποτε άλλο για την προστασία μας. Στην Τουρκία φτάσαμε μετά από μία ώρα περίπου και φωνάξαμε για βοήθεια».¹⁰⁰

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανεπιβεβαιωμένου άλλης φορά ατόμου, πολίτη Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό, θύματος βασανιστηρίων. Τόπος εντοπισμού η θαλάσσια περιοχή πλησίον ακτών της Λέσβου. Αριθμός επιστραφέντων 31 – 50. «[...] Περίπου στις 8 το βράδυ ένα άλλο μεγάλο πλοίο μας προσέγγισε. Αυτό το πλοίο ήταν όμοιο αλλά δεν μπορούσα να δω κάποια λεπτομέρεια, καθώς δεν μας άφηναν να σηκώσουμε τα κεφάλια μας. Έριξα μόνο μια πολύ γρήγορη ματιά και πρόσεξα ότι αυτό το δεύτερο πλοίο κατέβαζε ταχύπλοα στο νερό. Στο μεταξύ άνδρες πάνω στο πλοίο έβγαζαν μέσα από κάτι τεράστιες τσάντες κάτι μεγάλα πορτοκαλί πράγματα φτιαγμένα από το υλικό που φτιάχνονται τα σωσίβια. Δεν είδα αλλά υπέθεσα ότι τα είχαν φουσκώσει καθώς τα είδα αργότερα να επιπλέουν στο νερό. Φώναξαν μια οικογένεια Αφγανών πρώτα και τους κατέβασαν σ αυτές τις φουσκωτές πορτοκαλί σχεδίες. Τότε με διέταξαν εμένα και άλλους 25 Αφρικανούς να κατέβουμε κι εμείς στην άλλη σχεδία. Η σχεδία ήταν πολύ μεγάλη, στρόγγυλη και είχε κάτι σαν στέγη. Έκλεινε με φερμουάρ σαν πλωτή σκηνή. Μέσα έγραφε «για 12 άτομα». Έλληνες στα ταχύπλοα μας έδωσαν από ένα σχοινί και μας είπαν τα δέσουμε στις σχεδίες. Τα 2 ταχύπλοα ανέπτυξαν ταχύτητα και άρχισαν να σέρνουν τις σχεδίες προς δύο διαφορετικές κατευθύνσεις. Δεν ξέραμε προς τα που μας πηγαίνουν. Μετά από 5 με 6 λεπτά, οι άνδρες στα ταχύπλοα έκοψαν τα σχοινιά και μας άφησαν στις σχεδίες να πλεύουμε. Καταλάβαμε ότι μας εγκατέλειψαν και τους ικέτεψα να επιστρέψουν καθώς υπήρχαν έγκυες γυναίκες και παιδιά στις σχεδίες. Γέλασαν και μας είπαν «μην ανησυχείτε θα έρθει άλλο μεγάλο πλοίο για σας». Τα 2 ταχύπλοα έφυγαν και επέστρεψαν στο μεγάλο πλοίο του Λιμενικού. Μπορούσα να δω από μακριά τα ελληνικά πλοία να είναι ακίνητα».¹⁰¹

Απόσπασμα μαρτυρίας ακατάγραφου/ανεπιβεβαιωμένου άλλης φορά ατόμου, πολίτη Συρίας. Τόπος εντοπισμού η θαλάσσια περιοχή στο στενό της Κάσου. Αριθμός επιστραφέντων 71 – 100. «Ξεκινήσαμε από το Λίβανο περίπου 85 άτομα με προορισμό την Ιταλία. Μετά από 5 ημέρες που είμασταν κοντά στο νησί της Κρήτης, μας έπιασε ο καιρός μεγάλη καταιγίδα και δεν μπορούσαμε να συνεχίσουμε το ταξίδι. Λόγω καιρού αναγκαστήκαμε να μπούμε στην Ελλάδα για να μην κινδυνέψει η ζωή μας και η ζωή των παιδιών. Είμασταν ανάμεσα σε δύο νησιά. Ήταν περίπου 12 το μεσημέρι με 1. Όταν ήμασταν κοντά στα νησιά αυτά, μια γυναίκα που μιλούσε αγγλικά μίλησε με τις Αρχές και τους είπε ότι ζητάμε από τις Αρχές άδεια για να μείνουμε μια ημέρα και να συνεχίσουμε το ταξίδι μας. Της είπαν να μείνουμε εκεί που είμαστε και θα έρθουν αυτοί. Μετά από ένα τέταρτο-μισή ώρα ήρθε ένα μικρό σκάφος του λιμενικού μαζί με μεγάλο γκρι χρώματος. Το σκάφος του λιμενικού έκανε γύρω γύρω από το δικό μας. Το μεγάλο πλοίο ήρθε πολύ κοντά και έδεσε τα σχοινιά στο δικό μας πλοίο και μας ανέβαζαν έναν-έναν. Έβαλαν μια μικρή σκάλα (5-6 σκαλοπάτια). Αυτοί που έδεσαν το πλοίο μας και πέταξαν τα σχοινιά και μας ανέβαζαν πάνω ήταν τέσσερα άτομα, με σκούρο μπλε παντελόνι και σκούρα μπλε σχεδόν μαύρη μπλουζα και κουκούλα. Μας έκαναν σωματικό έλεγχο δυο άλλοι με λευκή στολή, μας πήραν τα κινητά, κάθε φοράν που τελείωναν τον σωματικό έλεγχο μας πήγαιναν προς την πλώρη του πλοίου, μας μάζεψαν όλους εκεί στην πλώρη. Ήρθε ένας μετά [σημ.

¹⁰⁰ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: GCR25A19A14

¹⁰¹ Καταγραφή με Αρ.Κατ.: HIA01A25A20

άλλος από τους 4] για να μας μετρήσει και αφού μας μέτρησε, μας έβγαλε μια ομαδική φωτογραφία και μετά μίλησε στο τηλέφωνο. Ήθελε να μας καθησυχάσει ότι όλα θα πάνε καλά και ότι θα μας βοηθήσουνε, στα αγγλικά. Έφερε φαγητό για τα μικρά παιδιά και τις γυναίκες, και μας είπε να μην φοβόμαστε και θα πάνε όλα καλά και μας είπε να μείνετε καθισμένοι κάτω. Ξεκίνησαν να ρίχνουν νερό στο πλοίο που είμασταν για να το βουλιάξουνε. Υπήρχε μια αντλία νερού στο πλοίο και έτσι έριξαν μέσα νερό. Το βούλιαξαν. Ξεκίνησε το ταξίδι για περίπου δύο ώρες. Σταμάτησαν στην μέση της θάλασσας, τους βλέπαμε να μιλάνε στο τηλέφωνο, ήταν και ένα άλλο πλοίο κοντά. Ήταν ένας που ήταν ο αρχηγός μας έλεγε να μην κοιτάμε πάνω να κοιτάμε μόνο το κατάστρωμα κάτω. Όταν τέλειωσαν τα τηλεφωνήματα μπήκαν μέσα και ξεκίνησαν με μεγάλη ταχύτητα, φοβηθήκαμε πάρα πολύ με τόση μεγάλη ταχύτητα και οι γυναίκες κλαίγανε και τα παιδιά. Και ένας από εμάς πήγε στο κουδούνι που ήταν μπροστά και το θάραγε για να σταματήσουν με τόση ταχύτητα που πηγαίνανε. Μετά σταμάτησαν και βγήκαν έξω. Υπήρξε μια λογομαχία με κάποιους ανθρώπους που ήταν μαζί μας και τους έλεγαν γιατί τρέχετε έχουμε γυναίκες και παιδιά. Και ήταν εκεί ένα μικρό δωμάτιο δεξιά του πλοίου και έβαλαν μέσα τις γυναίκες και τα παιδιά. Μετά ξεκινήσαμε πάλι το ταξίδι για δύο ώρες τρεις, φτάσαμε σε ένα νησί ελληνικό, ήταν σαν βουνό, υπήρχαν μικρά σπίτια στρατιωτικά (πέτρινα) και σκηνές. Εγώ πιστεύω έδεσαν το πλοίο στο στρατιωτικό νησί για να βάλουν πετρέλαιο. Έδεσαν στο λιμάνι. Μετά ξανακίνησαν το ταξίδι περίπου από τις 10 το βράδυ μέχρι τη μια το βράδυ. Βλέπαμε φώτα και νομίζαμε ότι ήταν η Ιταλία. Δεν μας κατέβασαν εκείνη την ώρα που ήταν μια το βράδυ. Ξαναέκαναν ένα ταξίδι για μια με δύο ώρες και γύρισαν περίπου στο ίδιο σημείο. Γύρω στις 3 το βράδυ. Έσβησαν όλα τα φώτα του πλοίου και οι μηχανές και τα ραντάρ σταμάτησαν να γυρνάνε. Δεν υπήρχε ούτε ένας μικρός ήχος από συσκευή. Βγήκαν 3 άτομα ανάμεσα τους ο αρχηγός να μας μιλήσει. Μας είπε ότι είμαστε στην Ιταλία και είναι μπροστά μας. Θα σας κατεβάσουμε τώρα σε φουσκωτές σχεδίες. Ζητήσαμε ένα τηλέφωνο για να δούμε το GPS και για να επικοινωνήσουμε αφού μας αφήσουν να έρθουν να μας πάρουν. Αρνήθηκαν να μας δώσουνε τηλέφωνο. Μας είπαν να σηκωθούμε ένας-ένας, θυμάμαι τη λέξη «ΠΑΜΕ», βγάλανε τις γυναίκες και τα παιδιά και πηγαίναμε σε μια σειρά. Φουσκώσανε στο πίσω μέρος του πλοίου τις σχεδίες. Τέσσερις. 3 σχεδίες χωρίς κάλυμμα και η μία με κάλυμμα από πάνω. Και μας κατεβάζανε με σειρά ένας-ένας. Μας είπαν να πάρετε γρήγορα τις βαλίτσες και να κατεβείτε γρήγορα. Οι βαλίτσες ήταν στο πίσω μέρος στο πλοίο σαν βουνό και μας είπαν έχετε ένα λεπτό να πάρετε τις βαλίτσες και να κατεβείτε τώρα. Στην πρώτη σχεδία κατεβάσανε τα παιδιά και ήταν μέσα και ο δχρονος αδερφός μου και φοβήθηκα για τον αδερφό μου και ήθελα να κατέβω και εγώ σε αυτή τη σχεδία. Δεν με άφησαν με έβαλαν στην δεύτερη σχεδία. Και στην τρίτη σχεδία προσπάθησαν να βάλουν μόνο άντρες, αρνήθηκαν και έγινε ο πυροβολισμός στον αέρα όσο είμασταν στο νερό. Όταν μπήκαμε στις σχεδίες φοβηθήκαμε και προσπαθήσαμε να φύγουμε από το πλοίο για να μην μας ρίξουν νερό και μας βουλιάξουνε. Δεν φορούσαμε σωσίβια. Δεν μας έδωσαν. Από τη στιγμή που μας άφησαν και μπήκαν στο νερό και οι 4 σχεδίες έφυγαν πολύ γρήγορα. Μείναμε περίπου 3 ώρες στο νερό μέχρι που ξημέρωσε και είδαμε ένα ιστιοφόρο και κουνούσαμε τα χέρια ότι χρειαζόμαστε βοήθεια και μετά από αυτό ήρθαν οι τούρκοι λιμενικοί – περίπου 7-8».¹⁰²

¹⁰² Καταγραφή με Αρ.Κατ.: GCR10A26A21

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μηχανισμός Καταγραφής
Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών

Νεοφύτου Βάμβα 6, 10674 Αθήνα
Τ: (+30) 210 723 3224 - recordingmechanism@nchr.gr

nchr.gr